

VEČERNIK

POŠTNA PLAČANA V GOTOVINI

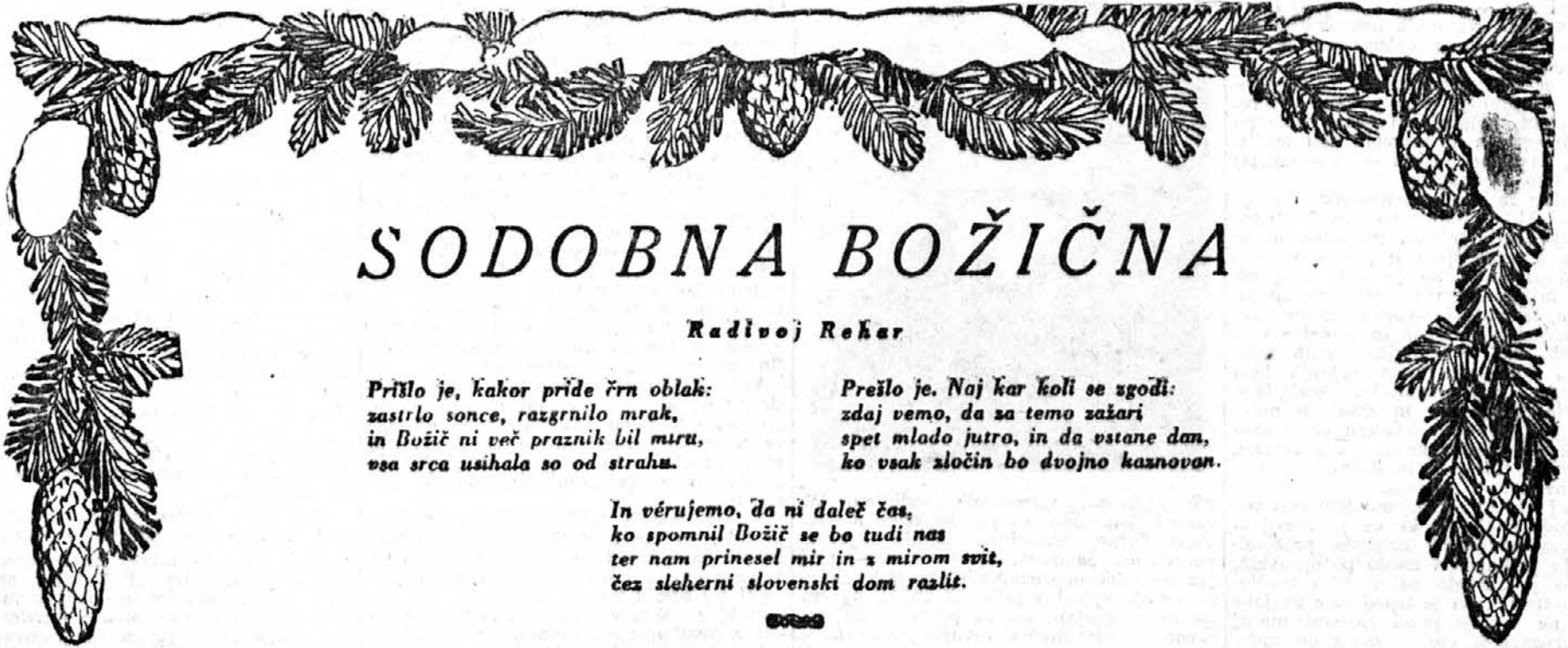
Leto XIV.
Štev. 292

TELEFON UREDNIŠTVA: 25-67
TELEFON UPRAVE: 25-67 ip 25-67
TELEFON OGLASNEGA ODDELKA: 25-67
Poštolovnica Ljubljana, Frančiškova 6, tel: 46-91
Poštolovnica Celje, Prečernova 2, telefon: 280

Maribor 23. do 26. decembra 1940

NAROCNINA NA MESEČ
Prelema v uravi ali po pošti 14 din.
Dostavljena na dom 16 din, poštna 30 din.
POŠTNI ČEPČVNI PACTIN: 11 din

Cena
din 1.—

SODOBNA BOŽIČNA

Radivoj Rekar

*Pršlo je, kakor pride črn oblak:
zastrlo sonce, razgrnilo mrak,
in Božič ni več praznik bil miru,
vsa srca usihala so od strahu.*

*Prešlo je. Naj kar koli se zgodi:
zdaj vemo, da za temo zažari
spet mlado jutro, in da vstane dan,
ko vsak zločin bo dvojno kaznovan.*

*In verujemo, da ni daleč čas,
ko spomnil Božič se bo tudi nas
ter nam prinesel mir in s mirom svet,
čez sleherni slovenski dom razliš.*

O BOŽIČU LETA 1940

ADOLF RIBNIKAR

Izredno ugođen geopolitični položaj Jugoslavije, vsestransko spoštovanje vzbujajoča samozavest in hrabrost našega naroda ter nemala modrost in spretnost za zunanjo politiko naše države odločujočih in odgovornih činiteljev, omogočujejo, da smo Jugoslovani lahko presrečni, ko preživljamo tudi letošnji Božič / absolutnem miru in v relativnem zadovoljstvu okoli domačega ognjišča. In če nam bo pomislek na grozote padajočih bomb in na brezmejno trpljenje drugega človeštva in drugih narodov grenili letošnje skromno božično zadovoljstvo, ne smemo pozabiti na gorja, ki smo jih tudi mi sami morali pretrpeti v preteklosti.

Potrebno je to zato, da se bomo bolje zavedali pomembnosti svoje lastne države ter da bomo znali zadostno ceniti svojo svobodo in neodvisnost. Samo taka zavest nam more dati vso odločnost in moč, ki je neobhodna, da bomo srečno prebrodili negotove čase, ki se bližajo. Ne motimo se, če trdimo, da bo likvidacija sedanje vojne še mnogo težja in nevarnejša, kot je sama vojna in nai je še tako strahotna. Priti mora in prišlo bo po velikem trpljenju in razdejanju novo življenje med narodi, novo življenje pa tudi v notranjosti naroda. Pri formiranju nove Evrope mi ne moremo ostati ob strani.

Pravkar je vodja nemškega rajha v svojem govoru dokazoval, da gre v tej vojni v glavnem za boj med dvema napsrotnima si svetovoma: borba zatiranih in tlačanih proti tlačiteljem, borba nesrečnih nemančev za človeške in večje socialne pravice.

Jugoslavija in Jugoslovani ne snadamo med tlačitelje. Med nami imajo tulerodci celo velike nerednarvice. Med drugimi narodi na svetu in ne no lastni krivdi smo še danes narod nemančev.

Pod oblastjo črnožolnih potentatov nismo bili samo obiet brezobzirnega kapitalističnega izkoriščanja in izsesavanja temveč so nam še niti kri in srebali dušo. Pokoina Avstrija je sicer imela famozni paragraf 19 ustavnega zakona, ki je dooločal, da so vsi avstrijski narodi v šoli v uradu in v javnem življenju enakopravni. V resnici in v praksi na je bilo vprav to zakonsko določilo temelj za neskončne nezakonitosti in krivice, ki jih je dolela Avstrija med svojimi državljani. Deset in desetletje pred evatvno vojno so se slovenski narodi ki so bili v Avstriji v črnopolni vojni služili z lastnimi sredstvi upirati brezpravnosti ter ob vsaki

priliki in na ves glas zahtevali pravico do življenja, ki bi morala biti splošna in enaka.

Zastoj so se na vse mogoče načine trudili dopovedati, da je treba s pametjo izravnati tudi napetost med bogastvom in siromaštvom. Kajti tudi mi smo bili brez zlata, a tudi brez industrije, brez fidejkomisov, brez večje trgovine in obrti ter brez višjega uradništva, ker vse to je bil privilegij za tulerodce, po možnosti za grofe in barone. Ničje bolj kot mi nismo čutili na lastni koži, kako zlato vlada nad narodi in jih tlač. Delavna roka našega kmeta in delavca ter bistra glava našega šolanega človeka bi sicer po svoji kakovosti in vrednosti lahko paralizirala moč zlata, a kaj, ko je vse njihovo blagoslovljeno delo in življenje končno moralo biti posvečeno samo kapitalu in namenom tujih vellakov. Slovenci smo z redkimi izjemami dobili zaposlitev samo če je bilo treba opravljati trda dela najnižje vrste; ves boljši kruh so nam odjedali tulerodni priselenci, ki so prihajali k nam kot agenti tujega kapitala in kot pionirji načrtnega raznarodovanja. Jugoslovani pa smo morali s trebihom za kruhom in se s svoje zemlje trumoma izseljevati v Ameriko in druge kraje.

Da bi našemu v suženstvu že zaslepljenemu narodu tem lažje vladal tuj kapital, tuj unravni režim in tuj duh z vso brezobzirnostjo, brez pravičnosti in poštenja, so nas na vso moč razkrajali po načelu: divide et impera! Slovensko zemljo so razdelili na pet, šest več ali manj avtonomnih kronovin s tulerodno večino nekili so borbe med mesti in trel, nosneševali hoi med nosamerznimi stanovi. Med naše ljudstvo so zanašali najstrašnejšo nestrpnost svetovnonazorskih in političnih horb, da smo se Slovenci med seho drobiti, uničevati in mrcvariti skoraj prav do nrtvega ter da smo pri tem hoi zapustivo pozabili na svojo narodno skupnost.

In ko je prišla svetovna vojna, se je za narodno zavedne Slovence začelo mučenitvo. Jelnice in taborničja so začeli polniti s spolitično sumljivimi Slovenci,

slovenske može in fante so gnali v najbolj nevarne strelske jarko, da se kot heloti bore za svoje tlačitelje, bore torej v tuji službi za tuje interese proti samim sebi in proti lastnim krvnim bratom. Doma pa so slovenske kmetice morale oddejati z muko pridobljene kmečke pridelke za tuje cilje in namene.

Kot plačilo za velikanske vojne žrtve, ki jih je slovensko ljudstvo hote ali ne hote, zavedno ali nezavedno, dopr našalo za Avstrijo, so kovali načrte, kako bodo vse Slovence — če jih bodo pustili na rodni zemlji — napravili sploh samo še za sužnje in hlapce. Kako bo njihov kapital do onemoglosti ropal delovno silo našega kmeta in delavca, kako bodo izpodrinili in pregnali zadnjega našega trgovca in obrtnika, kako bodo iz uradov in šol potisnili vse naše nemeščence, kaj vse bodo napravili z našimi ženami in dekleti, kako bodo vzgajali moško mladino za janičarje, kako bodo vrtili iz naših ljudskih šol — slovenskih srednjih šol in univerze nam n' so hoteli dati — slovenski jezik, iz cerkva na slovensko molitev. Pripravljali so za slovenski narod in za slovensko ljudstvo najstrašnejše podjarmitvenje, ki pa je lahko samo Prešeren pravilno označil z besedami: »Mani strašno noč je v črne zemlje križi, kot so pod svetlim soncem sužni dnevi.«

Mladiša današnja generacija si še zamisljati ne more, s kakšnimi metodami in naperfidnejšimi sredstvi se je na slovenskem ozemlju pod črnožolno oblastjo uničeval slovenski narod, kako so slovenskega človeka čim dalje hoi degradirali za brezpravnega in fundamentalno pravice nezavednočena se mladošmaria in kako se je v slovenskem ljudstvu povrh še z vso vehemenco zatiral lastni narodni čut in vsa narodna čast.

Črnožolnim potentcem ni bilo mogočeno ničesar donovedati, ničesar svetovati. Namesto da bi napetost med narodi, napetost med pravico in krivico, napetost med bogastvom in siromaštvom izravnali s pametjo in razumom, so hoteli svoje okupatorske načrte podpreti še z oboroženo silo.

Avstrije ni več. Propadla je in propasti je morala, ker so njeni oskrbniki izgubili pamet. In tako mora prej ali slej propasti vsakdo, kdor pogrešno računa, da je mogoče narode s silo trajno držati v suženstvu. Zagrabil so za orožje in kot orjaki navalili na majhno Srbijo, v prepričanju, da jim bo tako njihov glavni načrt za popolno podjarmitvenje južnih Slovanov najlažje uspel. Imperialistična ofenziva veselo se je razdrobila na južnaški obrambni sili malega naroda. Tlačitelj je bil pogazen in uničen. Zmagalo je brezprimerno junaštvo majhne srbske vojske, ramo ob rami z jugoslovanskimi dobrovoljci. Zmagala je pravica nad krivico, zmagala je resnica nad lažjo. Šele ob koncu svetovne vojne je bil do golega razkrikan avstrijski general Höffer, ki je leta in leta varal svet z lažnivimi vojnimi poročili.

Nekdaj vsemogočna veselila se je leta 1918. čez noč razbila, in iz male Srbije se je rodila mogočna Jugoslavija. »Naša država ni ustvarjena za zeleno mizo. Naša država je sad brezmejnih žrtve in naporov celih rodov. Njeni temelji počivajo na kosteh njenih najboljših sinov, ki so s svojo krvjo kupili pravico do življenja, svobodo in neodvisnost.« To tehtno ugotovitev in opozorilo svetu je sredi sedanjega vojnega meteža sporočil krmar in čuvar Jugoslavije, knez namestnik Pavle v govoru 1. decembra, na dan narodnega praznika. Povedal je pa tudi, da Jugoslavija ničesar drugega ne želi kot mir. Naša država je nevtralna in vodi miroлюбno politiko, želi si prijateljsva in sodelovanja z vsemi svojimi sosedi, ki spoštujejo nedotakljivost in njeno neodvisnost.

Ves svet ve, kaj hoče in kaj želi Jugoslavija v tej vojni. Zato ni čudno, da je Jugoslavija v času, ko se sedanja vojna že približuje svojemu vrhuncu in ko je v Evropi samo še nekaj od vojne direktno nenrtzadatih držav, izven vojnega viharja, od marsikoga zares zavirlanja vredna oaza miru in reda. Jugoslavija nima danes nobenega vidnega sovražnika več in čimdalje hoi se ji približujejo novi prijatelji. V škofji Loki je doma narodna prislovica, češ da pravijo brhka dekleta: »Tak sem lina (lena), da mi je kar slina.« Ta prislovica mi stii pred oči, ko vidim, koliko tlačiteljev ima naenkrat naša lena Jugoslavija.

Naša lenota pa nas ne sme presleniti in nas ne sme naperviti lakom'salne. Čeprav vsi želimo iz vsega srca mir,

Na zmagoslavni poti

Krf, Valona, Drač so bile postaje na poti vojne ladje, na katere krovu smo pod ponosno plapolajočo francosko zastavo zapluli nekega zimskega dne pred dva in dvajsetimi leti iz Brindisija po istem zgodovinskem Jonskem morju, ki je bilo še malo prej samo pozorišče vojnih operacij štirih ogromnih ladjevij in ki danes zopet ni nič drugega več kot upoštevna geografska okolnost na zemljevidih vojnih štabov.

Takrat pa, ko smo mi pluli po njem, smo ga gledali z drugimi očmi. Kajti tedaj smo uživali v počitku, ki je vendar prišel po štiriletni borbi, in v zavesti, da je zmagoslavje te borbe vse naše. Tedaj je bilo Jonsko morje prosto, tostran in onstran je stal prijatelj, na koncu naše poti pa nas je čakal svobodni Dubrovnik v naši novi državi.

Lepa je bila tista pot; vrh tega pa je zapovrstje dogodkov, krajev, vtisov, vrstečih se sredi krasot mediteranske prirode in okolja, spletao simbole, ki so nas zdaj navduševali, zdaj zopet navdajali z žalostjo. Na zunaj je bila pot zmagoslaven povratek v domovino jugoslovanskih državljanov, parlamentarcev, borbeno emigracije. Če si pa imel veselje, da si hotel doživljati globlje, ti je nudila ta vožnja še nekaj več: spomine, vzpodbujajo, opomine. Tako so mogle imeti celo ceremonije in akti kurtoazije tudi za stvarno motrečega človeka prijetne barve.

V Brindisiju, koncu naše suhozemske vožnje od Pariza preko Rima smo bili gostje na italijanski vojni ladji: obed je bila obličnost, ki je bila prisrčna. Nato vkrcaje na veliko francosko križarko in popoldne odhod iz brndisajske luke, ob nekoliko nemirnem morju, ki pa nikakor ni obetalo viharja, kakršen se je dvignil kmalu, ko nas je zagnila noč. Sredi neprodorne teme s krova hudo zibajoče se ladje ni bilo videti drugega kot rdeči luči dveh spremljajočih nas francoskih torpedovk: kot simbola sta bili zaščite velike nacije! Še ne minula nevarnost odtrganih min se je spričo teme, ki jo je prinesel orkan, povečala in tako smo čakali konca, bodisi že srečnega ali ne-

bodo drugi in večji prišli preko mnoge krvi in trpljenja. Toda v lomjavi sveta lahko izgubimo to, kar imamo. Z narodno neodvisnostjo ni igrali! Mi smo jo izgubili pred tisoč dvesto leti in nikdar več je nismo dosegli do danes; Srbi so jo izgubili na Kosovem in za štiri stoletja je padel mrak na srbsko zemljo: narod je živel v bedi in ponižanju. Mi nismo vse obsegajoča Rusija, da si lahko izgubljene pokrajine pridobimo nazaj.

Mi smo na tem, da vse ali ohranimo, ali pa izgubimo vse. Prilike, ki se nudijo velikim narodom v desetletjih, se nudijo malim komaj v stoletjih.

Mi smo bili pred svetovno vojno že na tem, da umremo, ko je prišla rešitev. Pred letom in pol, ko je bila kriza na vrhuncu, smo imeli uho na zemlji in tenko poslušali. Vprašanje je, če bi vzdržali še eno dobo ponižanja. Kakor smo dolgo iskali poti do narodne osvoboditve in sporazuma in smo jih našli, tako bomo našli tudi pot do socialne pravičnosti, ki jo iščemo. Toda najmanj, kar lahko zahteva vsak svobodni član vladajočega naroda tudi tu, je načelo legalitete.

Napredni del Slovenije, ki je skozi generacije pripravljala in pripravil duhovne možnosti osvobojenja, ve, da ima manjšina v izjemnem času tudi izjemne dolžnosti. Zato pa, čeprav ne nosimo formalne odgovornosti za dogodke, hočemo rajši hvaliti kot grajati in raje onesposobiti se za opozicijo, kakor z demagoško frazo izpodnašati ravnotežje narodu, čigar usoda je na tehtnici.

Najmanjše kar lahko želimo kot proftiprizenanje, je lojalnost. Posebno ob letošnjem Božiču, prazniku sprave, ko imamo trdno in utemeljeno zaupanje, da smo prešli preko krize in da nam bo mir ohranjen.

srečnega, s plutovinastim bremenom okoli pasu.

Kakor je nenadno prišel, tako se je vihar sredi noči hipoma polegel. Morje se je umirilo in zvezdnato nebo se je odprlo nad nami v vsej svoji južni krasoti. V trenutku smo se znašli v mirni in svetli helenski noči. Tako smo se približali jutru in grški obali.

Krf nas je pozdravil s salvami s trdnjave in z vojnih ladij, zasidranih v impozantnem številu v pristanišču, z obiski grških funkcionarjev in poveljnikov zavezniškega vojnega ladjevja. Tudi zapuščali smo ga v dimu poždravnih strelov, grmečih z vseh onih pomorskih velikonov, ki so tako nazorno prikazovali moč treh imperijev. Toda med zmagoslavjem

Rudolf Golouh

krat sta se srbska vojska in narod umikala preko albanskih gora in ob albanski obali do Krfa, sejoč na tej poti življenja svojih najboljših borcev. Sedaj pa je bilo ono, kar se je zdelo pred dvema letoma tako obupno daleč in kakor izgubljeno, tako popolnoma uresničeno! Pred leti iz meja svoje države pobegla vlada, pobegli narod, pobegla vojska so se zmagoslavno vračali domov.

Tu, na tej zgodovinski poti sem prvič spoznal od blizu mnogo zgodovinskih osebnosti onih dni, katerih mnogo ni več med živimi. Bil je tu Nikola Pašić in bili so tu ugledni hrvaški politiki. Od Slovencev sva bila zraven na tej poti le dva: kasnejši minister in senator Ivan Hribar in jaz. Ne more se reči torej, da je bila Slovenija na tej vožnji številno zastopana, a zastopana je vendar bila.

Reči moram: prav je bilo, da sta se na tej naši poti vrstila vihar in mir, salve topov in spomini komaj preteklega gorja. Kajti v domovino nam je bilo treba priti očiščenj v zavesti, kaj je resnična zgodovina naroda: borba, porazi, zmage.

Še isto jutro, ko smo se izkrcah na Krfu, smo z Nikolo Pašićem na čelu obiskali pokopališče na otoku Vidu, ta največji spomenik srbske vojske. Pogled na to veliko smrtno občestvo na neobljudenem otoku, na to monotonijo samih preprostih lesenih križev, ki nosijo vsi isti napis: »Za slobodu i pravdu«, je bil bolj pretresljiv, kakor bi mogel biti še tako velik in umetniško izdelan spomenik. Tem globlje pa smo dojeli njegovo idejo v onih dneh, v atmosferi onih zgodovinskih dogodkov, ki so pravkar izzveneli. Bili so govori, venci ob tem obisku, toda dejstvo je s svojo zgovornostjo nadkrijevalo sleherno, še tako udarno in prepričevalno besedo.

prihoda in odhoda so bili trenutki, polni svečane tišine: tedaj, ko nas je vodila pot mimo brezimnih, preprostih križev otoka Vida in jim je spomin prištevati one junake, ki jim je grob Jonsko morje.

V mislih imam zgodovinsko pot srbske vlade in članov srbske narodne skupščine, ki so se po strašni štiriletni vojni vračali domov. Naša ladja je rezala v nasprotni smeri isto pot, ki so jo morali opraviti voditelji poražene Srbije, pred dvema letoma. Toda kakšna razlika! Ta-

„Človek s poštenimi očmi“

Podnevi je življenje v Adenu strašno. Velika vročina pritiska večino leta, toda Angležev to ni motilo, da bi si tukaj ne postavili močne postojanke. Admiral Fisher, strašni »morski volk« Anglije, je trdil, da se podnebje ne tiče mornarjev. Čeprav je vroč, je bil Aden v teku stoletij vedno privlačna točka za osvajalce. Za Rimljani so ga zaman poskušali zasedati Portugalci. Arabcem se je posrečilo pregnati Turke iz njega. Nekaj nad sto let se vije tu britska zastava.

Leta 1937. je postal Aden posest angleške krone. Steje nad 46.000 prebivalcev. Je sodobno mesto, olepšano z zelenimi vrtovi, ki so jih z velikim trudom zasadili. Nad mestom dominira močno oborožena trdnjava. Pristanišče je privlačna točka za ladje, ki prihajajo iz Suez ali Indije v Rdeče morje. Lani so bili odobreni veliki krediti za nove utrdbe, danes je Aden glavni center britskih letalskih sil na Vzhodu.

Aden ni samo središče kolonije, ki meri 90 km², temveč tudi prestolnica protektorata, ki je štiristokrat večji od nje. Meji na kraljevino Jemen, na savdsko Arabijo in sultanat Maskata.

Sile osi so se pogajale z vladarjem Jemena, da bi jim odstopil bazen za podmornice. Toda, ta je ostal zvest Veliki Britaniji. Še močnejši od nje je kralj Ibn Saud, ki je pred 14 leti s svojo vojsko uničil šest armij ter vrgel s prestola tri poglavarje. Gospodar je nad svetim muslimanskimi mesti, vrhovni glavartivjih arabskih čet. Tri mesece pred selanjo vojno se je njegov odposlanec sestal s Hitlerjem v Berhtesgadenu. To pa Ibn Sauda ni motilo, da ne bi, čim se je

Turoben je bil ta spomin, toda sedaj je bilo drugače. Vojna je končala z zmagami bivših poražencev in beguncev. Zmagali so, ker se niso uklonili. In zato je bil Krf le bežen spomin na naši poti, ki ni vodila več preko albanskih gora, temveč po Jadranu do osvobojenega Dubrovnika, Sarajeva, triumfirajočega Beograda.

Ta slavna vožnja od Pariza do naše prestolnice je bila že večkrat opisana, spomin nanjo se vrača vedno znova, danes ga pa oživljajo posebno krvavi boji, ki se bitejo nad in na istem Jonskem morju, na istih albanskih gorah in istih obalah.

Ko smo se tedaj vračali v domovino, se nismo le zavedali, da je napočila nova doba za osamosvojene narode, temveč smo bili tudi uverjeni, da ni bilo le konec ene vojne, nego vojne sploh, da bo človeška zajednica odslej živela v miru in v miru napredovala, da ne bo tega miru nihče več rušil.

Kako nemirna mora biti zato danes vest Evrope, če se je zgodilo drugače, če je dopustila, da se na njenih tleh razbesne nove vojne, da nastajajo vedno nova Vidova grobišča, da je naša generacija drugič pahnjena v pekel uničevanja, da morajo ljudje spet bežati s svojih domov, umirati v napadih in umikih armade.

Ni mogoče vedeti, kdaj se bo svet spet umiril, kdaj se bodo mogli bežati povrniti domov. Toda čeprav je vojna strašna (in neodpuščljiva) igra, pri kateri se sreča stalno menjuje in je današnji zmagovalec jutrišnji poraženec, je eno vendar gotovo in nespremenljivo: Da je zmagoslavna pot omogočena le onim, ki se znajo boriti in se nočejo ukloniti.

A
D
E
N

začela vojna, pregnal Nemce iz Arabije ter ostal v najkorektnjših odnošajih z Anglijo. Prav tako tudi sultan Maskata, na vzhodnem delu Arabije.

Aden je važno pristanišče za letala, ki letijo v Indijo in obratno. Velike zaloge bencina koristijo prometu. To dragoceno gorivo pridobivajo Angleži z Bahrajnskih otokov v Perzijskem zalivu. Nekega dne je šeika teh otokov, Hamade Isa obiskal Anglež Holmes ter ga zaprosil, če bi smel iskati vodo. Šelk ga je pooblastil in Angležu se je posrečilo, da ni našel le bistrre studenčnice, nego tudi bogate zaloge petroleja. Ljudje, ki so se dotlej bavili z lovom bisernih školjk, so našli na mahi zaslužek pri petrolejski industriji, ki je dala v letošnjih osmih mesecih 1.200.000 ton nafte.

Upravitelj Adena je eden najboljših angleških kolonialnih pionirjev. William Ingram, kot sin duhovnika je še zelo mlad stopil v angleško vojsko, se boril v Franciji in Mali Aziji, v 22. letu je bil ranjen kasneje je postal podkomisar Zanzibarja. Z mlado ženo je dospel v Aden, od koder sta skupaj vodila znanstvena pot-

vanja po Arabiji in obiskala kraje, kamor ni stopil še noben Evropec. Posrečilo se jima je, da sta pomirila 300.000 bojevnikov raznih plemen ter si pridobila zaupanje 1300 starešin in uglednih arabskih družin. Ko sta se vrnila v Aden, je Ingram na vprašanja, kako sta mogla ostati živa med divjimi Arabci in jih celo pomiriti, odgovoril:

— To je stvar psihologije. Treba je samo dobro poznati Arabce. Imel sem poleg sebe ženo, ki je znala »ukrotiti« slabši spole.

Prestizž Ingrama je rasel med Arabci vedno bolj. »Človeka s poštenimi očmi« so ga imenovali in ga vedno znova klicali za razsodnika. Njegova velika zaslug je, da je ogromna večina Arabcev prijateljsko orientirana do Velike Britanije. In ker je Turčija, v nasprotju s svetovno vojno 1914-18, zdaj tudi na strani Angležev, imajo ti na velikem prostoru od Dardanel do Adena in Perzijskega zaliva prevladujoč vpliv, v katerem ne bo težko zatreti vsak poizkus tujega vmešavanja. Aden pa je na jugu Arabije ključ do Vzhoda, točka, ki prevzema nase veliko vlogo svetovnega imperija.

Ostali smo brez Nobelove nagrade za mir...

Ivo Lapajne

Odbor, ki upravlja Nobelovo ustanovo, je za letos odklonil podelitev nagrade za mir. Tako smo čitali v listih, žal, tako je zdaj tudi v svetu, da je težko najti laureata, ki bi bil dostojen te počastitve...

Najtežje seveda v Evropi! Kajti, ta „azijski polotok“, ki gospodari izven doma 56,6 odst. površine naše premičnice ter ima preko morja pod seboj 681 in pol milijona ljudi, izgublja v svetu vedno bolj nekdanjo gospodarsko premoč. Še leta 1913. je bila Evropa udeležena s 70 odst. na svetovni trgovini, zdaj je le še s 51,6 odst.! Ostale celine, predvsem Severna Amerika, jo bodo kmalu dosegle, če se ne bo vase zagrizeni kontinenti o pravem času spametovali.

Pravijo, da je Evropa preobljudena. Da, res je v njej 612.000 km² površine, kjer biva nad 135 duš na 1 km². Toda, to je komaj 5,4 odst. vse evropske površine! Na svetu je prostora še za 6 do 8 milijard ljudi, od tega bo lahko prevzela Evropa po računih nemškega geografa Pencka najmanj 26 odst.!

Pravijo, da je Nemčija preobljudena, da ne more dihati v svojih mejah, od tod težnja po življenjskem prostoru. Res ima rajh 3105 km² površine, kjer je zgnetenih v mestih nad 1000 ljudi na 1 km². Je to komaj 0,5 odst. vsega državnega ozemlja. Ima pa Nemčija 164.246 km² zemlje, kjer biva 135 do 747 ljudi na 1 km². Zadnji rekord ima industrijska okolica Düsseldorfa. Skupaj torej ima Nemčija preobljudene zemlje za 26,8 odst. vse državne površine.

Hic Rhodus! Čitali pa smo zadnje čase, kako so v prenaseljeno deželo prihajali sto in stotisoči priseljencev iz sosednjih držav. Pa tudi, da veleindustrijskim centrom še primanjkuje delavstva, da ima avtarkično gospodarstvo, kljub prenaseljenosti, še mnogo možnosti za razvoj.

Prenaseljene so pa še druge dežele Evrope. Anglija na pr. ima doma 5837 km² zemlje, kjer je 1038 do 14.500 ljudi na 1 km². Zadnji primer velja za London. Primerjajoč nemško osnovo, 135 ljudi na 1 km², ima Velika Britanija doma 69.418 ali 28,6 odst. svoje zemlje preobljudene. Državni povpreček Nemčije znaša 135, Anglije 196. Holandske 232, Belgije 265 ljudi na 1 km². V Belgiji je 63,1, na Holandskem celo 67,6 odst. državnega ozemlja prenaseljenega! In vendar vse te dežele, čeprav imajo kolonije, niso v novejši dobi vanje poslale več izseljencev, kakor nekaj sto tisoč. Nemčija na pr. je imela pred vojno v svojih kolonijah na prostoru 2.950.000 km² le 29.000 belcev.

Boj za življenjski prostor, gledan skozi prizmo teh dejstev, ima tedaj značilno ozadje. Morda je krivica drugače? Še leta 1870. je znašal ves svetovni promet 50 milijard mark. Deset let kasneje je svetovna trgovina dosegla 64, leta 1900. že 90 milijard mark. Štiri leta pred svetovno vojno je beležil svetovni promet 150, 1912 pa najvišji rekord, 175 milijard mark! Po vojni je svetovna trgovina silno padla, šele 1935 je dosegla 97, naslednje leto na 105, v pripravah za sedanjo vojno leta 1937. pa 130 milijard mark. Na glavo Angleža je prišlo pred sedanjim konfliktom 279, Francoza 216 Nemca 83, Japonca 61, državljana USA 59, Italijana 41, državljana SSSR pa 11 milijonov mark deleža na svetovni trgovini.

Nemčija je bila torej, kljub pogrešanju kolonij pred Japonci, Američani, Italijani in Rusi, Angleži so bili daleč v ospredju. Toda, kaj morejo pionirji evropske kulture v prekomorskih deželah za to, če so pridobili beli rasi

ogromne ploskve zemlje davno prej, preden so se drugi zavedli, da je tudi zanje še nekaj prostora v svetu? Evropski izseljenci so preorali v prekomorskih deželah zemljo, ki daje povprečno 1.376.000.000 ton žitaric. Od tega odpade na anglosaksonske dežele 78 odst. Zadosten dokaz tvornosti v deželah, od katerih bo po zaslugi velikih žrtev Albiona imela in morala imeti nekoč vsa Evropa korist!

Kaj pa idejna plat sedanjega konflikta? Ze več let po vojni se je širila literatura geopolitikov, da postaja Evropa slovanski živelj vedno bolj nevaren. Koeficient rojstev, so rekli, znaša v neslovanskih državah od 14,8 do 18,8, v slovanskih pa od 22,4 do 44,2! Še leta 1870. so šteli Slovani v Evropi 27,4, leta 1910. 32,2, leta 1939. celo 46 odst. vsega evropskega prebivalstva. Nemški statistični strokovnjak Burgdorfer je svaril, da bodo šteli Slovani 1950 že 303 milijone duš ali 59,8 odst. prebivalstva Evrope. Na skupni površini slovanskih držav 22.002.946 km² je bilo še pred sedanjo vojno 238 milijonov 900 tisoč duš, na 900.000 km² slovanskega ozemlja izven Rusije se je po Versaillesu dramila zavest svobode in napredka. Kaj tedaj? Nastala je teorija, geopolitična iznajdba, da Rusija ne spada v Evropo, temveč v Azijo. Brez nje ne pomenijo ostali Slovani mnogo, te bo v rasno politični bitki laže obvladati.

Torej, Rusija azijska država? Ali ne bi po isti teoriji spadala po vseh prirodnih osnovah gradnje zemeljskega površja, tembolj tudi po kulturno najbolj prosvetljeni dobi svojega razvoja južna Spanija k Afriki? In Turčija je bila, ki s svojim glavnim trupom stoni v Aziji, v svetovni vojni tako omiljena evropski država, čeprav je le majhen nje kos ležal na Balkanu? Prozorne teorije, ki imajo preotipljiv cilj.

Evropa je tedaj že tretji, prav za prav peti zaporedni Božič v vojnem razpoloženju. Od kar so uporni Marokanci z generalom Francom stopili na španska tla in zanetili državljansko vojno, v Evropi ni bilo več miru.

Iz Španije se je vojna vihra premaknila v osrčje Evrope. Od Dunaja k Suedom, Pragi, Memelu in Gdansk, od krvavih bojov ob Visli in pred Varšavo do junaškega odpora finskega naroda se vleče veriga obračunavanj. Preko Danske na Norveško, preko Holandske, Belgije in Francije se je spustil zračni val na Veliko Britanijo ter išče in vrta po njej rešitve h končni zmagi. Milijardne vsote denarja, sto in stotisoči bomb in tonaže vojnih ter trgovinskih parnikov so šle po zlu. Zdaj grme topovi v severni Afriki. Zvenketajo bajoneti po gorah Albanije. vse to zato, da najde Evropa pravičen mir.

Mir? Po španski državljanski vojni je ostalo doslej izmed 34 evropskih držav komaj le še 12 nedotaknjenih, če upoštevamo zraven vse liliputanske vladavine. To se pravi, 1.026.220 km² ali komaj 9 odst. evropske površine je bilo doslej obvarovano pred vojno. Komaj 43.814.440 Evropeev ali le 8,2 odst. vsega prebivalstva naše celine se more pohvaliti, da še niso bili potegnjeni v krvavi ples. Kakor goreča lava se razleza vojna po raznih kotih Evrope, iščoč povsod rešitve za marsevske razigranosti, ki segajo že čez glavo. Nemčija ima trenutno v Evropi 176.828.000 ljudi pod seboj, Italija pa po zadnjih umikih v evidenci prehrane z vsem imperijem 55.600.000 ljudi. Blok sil osi kontrolira neposredno v Evropi 221.628.000 ali 41 odst. vsega prebivalstva. Kje je še mir?

Briand in drugi pridigarji Panevrope, odnosno Zedinjenih držav evropskih, so še o pravem času legli pod zemljo. Njim je razočaranje nad sedanjo Evropo prikrajšano. Zaman je bila njih beseda, da terja pravičnost spoštovanje ljudske svobode in človeškega dostojanstva pri vseh narodih sveta. Ljudje in narodi Evrope so navezani že po kulturi tal eden na drugega. Vsi bi lahko živeli v svobodi med seboj ter mirno reševali spore v spoštovanju in razumevanju. Evropa, v kateri se narodom ugrablja svoboda in ustvarjajo koalicije z imperialističnimi cilji na račun šibkejših, se ne bo

mogla nikoli pomiriti. Morala bo propasti, kljub vsem pridobitvam svojega genija ter polagoma umreti. Kajti, evropska kultura je sinteza umskih tekovin, vseh njenih narodov, zato je treba vsakemu izmed njih priznati pravico do svobodnega izživeljanja. Majhne države nimajo ničesar razen svoje svobode, čemu tedaj neprestana borba, večne restitucije.

Usoda evropskih narodov je prešla skoro isti politični duhovni in gospodarski proces, čeprav so nastale med njimi v teku časa difference. Prava kultura ne prenaša šablon ne uniformiranosti. Še manj je ta mogoča v lažno prikrojenih geopolitičnih težnjah, ki jim zemlja in ljudje sami vpijejo resnico v obraz.

Milijoni Evropeev so šli preko morja, v njih potomcih je zrastle državna tvorba USA. Najbolj eksponirani evropski življi v stari domovini žive v Novem svetu v idealni skupnosti in vsak je ponosen, da je Američan. Ali bi ne mogla najti Evropa v tem zgled, podrla med seboj vse ekscentrične izume, carinske pregrade in postavila pod kap vse, ki se klanjaju Marsu, da krvave sinovi evrazijskega polotoka? Za vse bi bilo ne le prostora, nego tudi kruha in kulturnih dobrin v izobilju, evropeizacija sveta bi skupno z zahodno hemisfero zavzela vse drugačno pot, kot jo je mogla doseči v najzrelejši dobi svojega vzpona. Naj zavlada med nami načelo, da je treba že v vojni pripravljati mir in ne v miru kovati orožje za bodočo vojno. Beseda vojna bo potem za daljšo dobo izginila iz naših besednjakov. Nobelove nagrade za mir potem ne bo treba več, saj bo ta med nami postal večni!

V novi Evropi se mora duh sile ukloniti sili duha! Zavladati mora načelo humanosti. Industrijski zahod, povezan z mostom prehodnega ozemlja srednje Evrope k agrarnemu vzhodu bi tako dosegel v načelih demokratičnega življenja in pravične porazdelitve kruha na vse sloje narodov dobo, ko bo v prazničnih dneh res oznanjen trajni mir vsem ljudem, ki so dobre volje...

Šli so na pot, poldrug milijon jih je bilo, zdaj hrepene po svojih, domovini...

Na obisku pri francoskih ujetnikih v Nemčiji

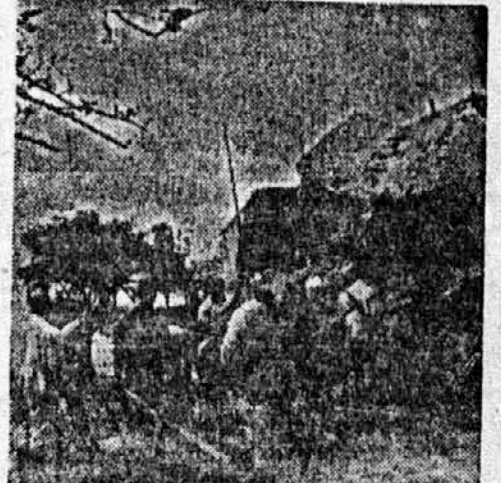
na na domove. Ostali so še Francozi in Angleži, ki so porazdeljeni na 120 velikih taborišč. K tem je treba prišteti še koncentracijska taborišča ujetnikov v zasedeni Franciji. Za generale so določena posebna domovanja, ostali častniki so nastanjeni v starih gradovih in kasarnah, podčastniki pa v ločenih barakah. Vsakemu taborišču poveljuje štabni častnik z več pomočniki.

Obiskal sem eno izmed častniških taborišč, oddaljeno dve uri vožnje z avtom iz Berlina. Poslopje, kjer biva 1200 francoskih častnikov, je bilo prej norišnica. Ograjeni prostor z drevoredom služi za izprehode. Tu se bavijo častniki z raznimi poučnimi tečaji, uniforme vseh vrst so zastopane med njimi. Mnogi, ki se jim na zunaj pozna, da so absolvirali pariško Sorbonno, se bavijo s problemi fizike in kemije. Ne manjka celo primitivnega odra s scenerijo Pariza in razglašnim klavirjem. Režiserji razpolagajo celo z lastnim orkestrom in se trudijo, da nadomestijo z zabavnimi gledališkimi komadi košček izgubljene domovine.

Najpriljubljenejše zbirališče za ujetne častnike je spodaj v kletni kantini. Tu so na razpolago francoski in nemški časopisi, tu se pije in kadi, kolikor dopušča žep. Vsak častnik dobi

primerno plačo, stotnik na pr. 2.90 marke na dan. Kako zelo so francoski častniki tudi v ujetništvu povezani z domovino, priča dejstvo, da so samo v tem taborišču prihranili od plač nad dva milijona frankov in jih poslali svojcem v Francijo. Vse stroške oskrbe ujetnikov nosi seveda francoska država.

Za zdravstveno stanje v častniškem taborišču skrbijo en nemški in dva francoska zdravnik. Lažje bolnike zdravijo v laboru, težje prepeljejo v bližnjo mestno bolnišnico. Težo ujetnikov kontrolirajo dvakrat na mesec. V splošnem ugotavljajo, da se ujetni-

Ivan Potrč

In božič je potrkal na vrata...

V vaški cerkvi

Kmetica se je poškopila z blagoslovljeno vodo, ki je bila nalita v velik in okroglasto izdobljen kamen, se prekrižala, nato pa izvlekla iz žepa na janki paternošter. Počasi se je zrivala med klečečimi ženskami do stolov in do bandera — na svoje staro mesto. Cerkev je bila polna vaščanov, ženske so bile zavite v volnene in pletene rute, moški pa so stali gologlavi in v zimskih suknjah. V stranski kapeli je molila neka ženska rožni venec in nekoliko žensk tam okoli ji je odgovarjalo, da se je vselej zaslišal po cerkvi pritažen šepet, kakor če bi vzvalovalo žito na polju, ko potegne letni veter čez zrelo klasje. Kmetica se je oprijela droga, na katerem je viselo bandero, ter se počasi spustila na kolena. Bila je že v letih.

Pred oltarjem so gorele vse sveče, vsa cerkev je bila bogato razsvetljena. Zapeli so orglje in začela se je maša. Sretnja po cerkvi je zapela, od zadaj pa se je še vedno slišalo prihajanje težkih okovanih čevljev ter stepanje snega pred cerkvijo. Vedno, kadar so se odprla zagleglo škripajoča vrata, je zavela zima v cerkev, kakor da bi ljudje prinašali s snegom odeta polja v cerkev k polnočnici.

Kmetica je dolgo zrla v razsvetljen oltar, ustnice pa so ji žebrale molitve, nato pa se je sklonila ter si obrisala mokre oči. Ko je mašnik pred oltarjem napeval ter so mu s kora odgovarjali, so se oči kmetice orosile, da sama ni vedela ali od prevelike luči na oltarju, v katerega je zrla kakor z zaupanjem in pričakovanjem, ali od mraza, ki je silil od zadaj v cerkev. Počasi je videla za razsvetljenim oltarjem domačo njivo, ono v bregu, ki jo je bilo treba vselej prekopati, da je rodila, ter zagledala na njeni Franca, prav takšnega kakršen je bil pred 25-imi leti, ko mu je rodila sina. Podoba ji je ostala živo v spominu, kajti Franc je odšel še tisto leto v Galicijo, od koder se ni več vrnil. Požrla ga je fronta.

Potem se starki misel počasi premakne. Sin je pri vojaki. V prsih jo stisne.

Takrat, ko je mašnik pred razsvetljenim oltarjem zapel novorojenemu Sinu, je starka pozabila, da je v cerkvi — docela je zlezla v dve gube; — ustnice so ji krčevito zažebrale:

»Kristus, reši nas vojske! Češčena si Marija...«

Kaj naj ona začne z gruntom, z njivo v bregu?

Starka se vzdrami šele takrat, ko začnejo škripati okovani škornji po kamenitem tlaku ter začnejo ljudje odhajati iz cerkve. S pisano ruto si obriše oči ter se zazre v oltar, nato pa se oprime droga ter počasi vstane. Pri škropilnici se še enkrat z zaupanjem prikloni s svojim starim in zgaranim hrbtom pred oltarjem ter se še enkrat zazre s pričakovanjem v razsvetljen oltar, kjer leži božje dete in v napis, ki razodeva:

»In mir ljudem na zemlji...«

Na planinah

Na gorske grebene je začel počasi in uporno legati mrak. Smučarja — fant in dekle — sta se že dokaj upehana vzpenjala po strmi in zaledeneli ploskvi snega.

Oba hkratu sta obstala ter se zasopla pogledala. Nato se je fant nasmehnil ter dejal:

»Ta greben še, pa bova videla kočo.«

Tudi ona se je nasmehnila ter z voljo, tako da je fant to videl, opočila palice v sneg ter se pognala na zadnji greben. Fant ji je sledil.

Malo zatem je smučarka zakrilila z rokami ter vzkljnila:

»Luč, France! Ena, dve, tri...«

»Koča...« je dejal fant. »Najin prvi božič.«

Pod grebenom so se v rahli megli svetlikala okna planiske koče, kakor da bi vabila. Preden sta se smučarja sklonila ter se pognala po zadnjem kosu poti do luči pod grebenom, sta se zazrla drug v drugega, v narahlo nasmejanih očeh pa

je ležalo malo tihega pričakovanja... Nekaj trenutkov zatem sta se kakor noro pognala v meglo in grabo proti koči.

V koči je bilo zakurjeno. Pesem in dekle s harmoniko sta ustvarjala med planinci domačo večer. Smučarja — fant in dekle — sta se zrinila med mlado in živo družbo, ki je vsevprek vpila, do skoraj samotnega kota na zadnji strani izbe, kjer je bilo najmanj truščja.

Večer je hitro minil. Kmalu je bila pol-

ba pod kolo, ki se je začelo počasi ustavljati. Žagar je pomodel glavo iz kolibe ter zagledal staro podobo: žleb, ki je bil ves zaledenel in iz katerega so viseli zvenglji ter z ledom obteženo kolo.

»Za danes bo dosti,« si je dejal, pobral sekuro ter jo zataknil za tram, nato pa si naložil polno naročje odžaganih odpadkov in jih zanesel v bajto.

Ozka graba, ki so jo oklepali visoki smrekami in snegom pokriti grebeni, je

noč. Ko so potem ob tem času po cerkvah zapeli: »In mir ljudem na zemlji...« ter so tudi v koči prižgali sveče na drevescu ter pogasili luči, se je v kotu planinske koče dekle primaknilo k fantu, prišlo za njegovo roko, oči pa so ji poiskale njegove oči, skratka, ves obraz je pričakoval... takrat se je fant zganil, se za trenutek ulovil z njenimi očmi, nato pa skoraj odmaknil roko, kakor da bi se ustrašil sveta, ki je delal trušč okoli drevesca.

»France«, je rekla ona, a ji je bilo takoj žal, da ga je poklicala. Odmaknila se je še sama ter se z velikimi očmi zazrla po sobi. On ji je takrat nekaj govoril, hitel je nekaj dopovedovati, a ga ni poslušala, njegove besede ji niso več segle do srca.

Bilo ji je, da bi zajokala.

V pohorski grabi

Žagar Klanfar je potegnil za ročico in spustil zapornico. Voda se je vtila iz žle-

bila nekaj po poldnevu brez sonca. Kolibo v grabi je poiskalo sonce samo okoli poldneva.

Žagar še ni dobro sedel za peč, da bi se pogrel, ko se je ustavila pred njim žena ter rekla:

»Sveti večer bo.«

To je on prav tako vedel. Ne da bi ga bilo treba opominjati. Vendar se žagar na tak večer ni hotel spreti z ženo, že zaradi otrok ne.

Dvignil se je — ter odšel brez besede iz bajte. Napotil se je na kmetijo — po plačo.

Popoldan nad bajto je bil sicer kratek, ker je kmalu legel mrak nad grabo, ali za žagarjeve otroke in ženo je bil dolg. Otroci so pogledovali skozi zaledenela okna, dokler se ni ničesar več videlo. Potem so še samo prluškovali. Čakali so na škripanje korakov po ozki in zamrzli gazi, na tisti znani udarec v vežna vrata, s katerim je oče odpiral vrata v kolibo.

Prva je spregovorila Lenika:

»Bog ve, ali so oče dobili plačo?«

Potem je dejal Karlek:

»Da se le ne bi napili.«

»Meni bodo kupili zemljo in klobaso!« je vzkljnila Minka in se nasmehnila.

»Molčite že!« je rekla na kratko mati in se zazrla v gluha okenca na kolibi.

Potem je bila nekaj časa tišina, v kateri se je slišalo samo prasketanje in cviljenje mokrih drv v gašperju, žagarjevi pa so poslušali, kedaj bo božiček udaril s škornjem v vrata.

Ali bo Minka dobila zemljo in klobaso?

V tovarni

Ob desetih je prišla zamena kakor vsak večer; plavži so goreli noč in dan, že leta in leta ni ugasnil plamen v njih. Stara partija je prepuščala delo novi, in ponekod je delavec, ki je napuščal šilt ter oblačil suknjo — zunaj je bila hladna zimska noč — zaklical med truščem, ki so ga delali stroji ter ga je povzročalo gorenje v pečeh, svoji zamenj:

»Vesel božič!«

Plavžar mu je nekaj odgovoril, ali med mrmranjem, da se ni dalo razločiti med ropotanjem; sicer ga pa oni niti slišal ne bi več — vzela ga je noč.

Delavci so medtem prišli za delo kakor vsako drugo noč; tudi stroji so ropotali in plavži so šumeli kakor vsako drugo noč. V tovarni okoli plavžev ni delo nikoli počivalo, tudi na božič ne. Delavci okoli plavžev so bili oblečeni v vsakdanje obleke, tudi njihovi obrazi so bili zagreti in umazani od znoja.

Ali vendar je božič potrkal tudi na fabriko, čeprav niso delavci napravili nobenega drevesca, niso prižgali nobene svečke.

Fridlov Franc je pod plavžem pograbil z obema rokama drog, a preden ga je zagnal v peč, da bi se izlila iz nje tekoča in ko sonce razbežena lavina, je pomislil za trenutek na otroke in ženo, ki jih je pustil okoli drevesca. Preznojen obraz, ki je bil drugače zgaran od dela, je spreletela neka volja do dela, od katerega je živila družina ter se je veselila ta čas božiča okoli drevesca; in takrat, ko so po cerkvah brali polnočnice, je Fridlov Franc z vso močjo objel drog ter butnil z njim v odprtino na peči, da bi predrl razbeljen oklep ter bi se izlila lavina.

V teh njegovih rokah je bil božič Fridlove družine.

Božič pa je trkal tudi pri drugih plavžarjih — vse te roke so delale za svojo in božičnico drugih ljudi.

Slovenske božične šege in navade

Kljub temu, da smo Slovenci dobrih dvanajst sto let pokristjanjeni, nas naše šege in običaji ob vseh večjih praznikih živo spominjajo na vero naših pradedov, ko so si še svobodni izbirali svoje kneze, starešine in bogove. Teh pradavnih useljin našega ljudstva zasledimo največ o božiču, ob novem letu, na pust, na Jurjevo in na Kres. Tudi velika noč ne dela izjeme. Krščansko bogoslužje je v prejšnjih stoletjih polagalo vso skrb na iztrebitev poganskih preostankov, ko pa se je poizkus izjalovil, je glavne praznike preložila na čas prejšnjega poganskega praznovanja. Mnogokrat se je zamenjal samo svetnik, običaji so ostali.

Božični čas je bil za našega človeka čas veselja in ugodne prilike, ko si je mogel zagotoviti to in ono za vse leto. Skoraj vsi reorganizatorji božičnega cerkvenega petja vedo povedati, da so bile nekdanje melodije polnočnic nekam zelo poskočne, vriskajoče in je le škoda, da nam n'so več ohranjene. V Kamni gorici na Gorenjskem je župnik Anton Verbajš šele leta 1892. odpravil tale običaj: Ko so med polnočnico zapeli cerkveni pevci pesem »Še lepša si kot sladki raj«, so se po vsej cerkvi, na koro, sredi cer-

kve in okoli oltarja oglašili otroci in odrasli s starimi ženicami vred s piskanjem, kukanjem in žvrgolenjem; vse to so naredili z majhnimi mehki, ki so jih stiskali v rokah. Bil je to čudovit koncert, ki ga omenjeni župnik ni mogel prenašati. To je bila svoječasna božična kotleda, ki so jo prinesli ljudje tudi v cerkev. Saj je še v današnjih dneh ohranjena v Prekmurju pesem, ki jo pojejo na božič koledniki pred hišami sosedov in se prične »Adam in Eva sta grešnika dva. Veselita se z nama danes viiva (vidva) oba...« V ljutomerskem okraju pa je tudi še preostanek take božične koleda in se glasi:

»Vstane, vstane, vsi lidje,
božič že po jajce gre,
pet za zeksar, tri za groš,
da si kupi baba nož!«

Našim gospodinjam bo kar žal za one stare zlate čase, ko je bilo toliko jajc za desetino, ki jih morajo sedaj skoraj z zlatom plačevati, a tudi marsikomu drugemu bo kar milo, če se spomni na to prekmursko koleda, ki jo zapojejo odrasli fantje pred hišo tja v noč:

Zdaj pa zbogom, oča, mati!
Mi odidemo od vas;
sreča, radostno veselje
naj ostane pri vas!
Zdaj pa oča se obujte
pa nam neste pintek vö,
vi pa mati klobasice,
kaj s jo deneš v torbico.

Pintek, ki ga prinese »vö« (ven) gospodar, je zelenka z dobro kapijico.

Kar dela tega dne gospodar in družina, ima vse pomen za bodoče leto. Kdor bi hodil bos na božični večer, bi ga vse leto bolele noge, ali pa bi dobil na paši veliko ran na noge. V Savinjski dolini mora biti gospodar na sveto noč vso noč »na nogah«, če bi kmet spal na te velike praznike, bi imel smetljivo žito. Še srečo bi zaspal, če bi šel na sveti dan k počitku. Poleg gospodarja pa morajo bedeti tudi drugi družinski člani, če ne bi, bi jim poleglo vse žito. Tudi ogrski Slovenci svoječas n'so šli k počitku; ko so se vrnili od polnočnice, so se vlegli na tla na slamo, ki jim jo je pripravil ta čas varuh hiše. V Prekmurju pa mora sedeti gospodar, kravar, ponekod tudi vsi člani

družine, pri obedu na »sveti post«, to je dan pred božičem, na blazinah, to je na »vzglavniku« ali pa morajo imeti sedeže podložene s cunjami, da bo živina debela. Živino lepo nakrmijo, preden grede k polnočnici, da tako tudi živina ve za sve-to noč. V dravski dolini in v Beli Krajini pa skrbe za napredek živine še s krajo krme. Med polnočnico grede k devetim sosedom in ukradejo pri vsakem po en ročaj krme in jo dajo svoji živini na sveti dan. Kdor naredi tako, ima najlepšo živino daleč na okoli. Belokranjci to ukrade-no krmo tudi sežgejo in potrosijo preostali pepel med drugo krmo in živina, ki to poje, bo najdebelejša.

Čeprav svojčas ni bila ravno trda za jajca, je vendarle bilo veliko vredno, če so kokoši pridno nesle jajca. Zaradi tega so obmetavali na poti k polnočnici kurnik z iveri in kokoši so potem rade nesle. To delajo še v današnjih dneh v okolici Lendave. Drugi spet vržejo v ta namen jajce preko steme ali pa obmetavajo kurnik kar s kamenjem. Kure jim potem dobro nesejo, a se jih tudi nobena bolezen ne prime. Nekateri pa grede ob polnočnici stresati kokošnjak in ob tej priliki govore:

Pri sosedovih naj bo sam kokodajs:
pri nas pa sam jajc!

Za dobro nesnost kokoši pa že tudi zadostuje, če kokoši splašijo, ko se vračajo od polnočnice. Gospodinja, ki hoče imeti prav obilo jajc in piščancev, se vsede na »sveti post«, to je dan pred božičem, na ognjišče in glasno reče: »Kelko vas (las) imam na glavi, telko piščancev in bilic naj bo na mojem dvorišču!« To mora ponoviti trikrat, a pri tem je ne sme nihče videti in slišati. Kurje pravde so na Slovenskem znane. Pameten gospodar si takole pomaga že v naprej: Pri, s katerim je bila pokrita božična miza, razgrne ob polnočnici na ono stran, kamor hoče, da se bo hodila kuretnina past, potem pa naj sosed le čaka, kdaj se bo prikazal kljun na njegovem travniku, da bi ga ubil. Da se drže kokoši vedno na določenem mestu, dosežejo tudi s tem, če na zaželen prostor potrosijo drobtine z božične mize, kokoši bodo hodile vedno tja in bodo tam tudi nesle. Kokoši tat naredi veliko škodo, ali naj prjavijo na deželi kurjo tatvino orožnikom? Bog ve, če bi našli tatu! Zato je najbolje, če si vsakdo pomaga sam, četudi tatu res dobijo, pa kokoške ni več. Z metlo, s katero so na sveti večer trikrat pometli hišo, zakopljejo pod kokošnjak; iz hiše pa jo morajo nesti tako, da se z njo ne dotaknejo hišnega praga. Tat, ki pride v kokošnjak, je kakor prikovan in ne more z mesta, dokler ga kdo ne ogovori.

Kmeška hiša bi bila uboga, če ji svinje ne uspevajo. Rabske Slovenke pečejo na »sveti post« svinjam buče, a tudi k polnočnici nesejo v žepu nekaj bučnega semena in ga med povzdigovanjem mešajo v žepu. Med tem mešanjem govorijo: »Kuste tikvi, knote tikvi!« Buče potem silno obrode, svinje imajo dosti krme in pri hiši je slanina in klobasa.

V božičnem času se spominjo tudi sadnega drevja. Pri rabskih Slovencih gre moški po kosilu na »sveti post« v drvarnico in razpolje tam nekaj polen. Spremljevalec ga vpraša, kaj prav za prav dela; on mu odgovori: »Dehorje odganjam od hiše!« Po kosilu potresavajo sadno drevje in govore: »Bodi rodno kot moje črevo!« Sadno drevje tresejo tudi na sveti večer, ko zvonijo večno luč in potem jim obilo obrodi. Po sadnem drevju udarjajo tudi z žlico. V šoštanjski okolici tresejo sadno drevje domov grede od polnočnice in gledajo na to, da prav možno potresejo jalova drevesa. Ko tako drevo prihodnje leto obrodi, dobi prvi sadež žena ki je v tem letu rodila.

Čebelar pa gre, ko se vrne od polnočnice, poslušati k panju, iz onega, v katerem sliši peti matice, bo dobil prvi roj.

Če ni vode pri hiši, je gospodinja velika reva. Kdor zajame na sveti dan pred sončnim vzhodom pri studencu vode in jo pomeša z moko, bo dobil kvas, ki ga bo mogel rabiti vse leto. Preden grede k polnočnici, se mora vsakdo umiti. Na Jezerskem je šel nekdo neumit k polnočnici in ko se je na poti ozrl na svoj dom, je videl svojo hišo v plamenu, med povzdigovanjem pa čarovnika, ki ga je grdo gledal. Na sveti večer ne smejo vlti vod preko praga, s tem bi naredil povoden!

Voda ob polnočnici na sveti večer se za nekaj minut sprameni v vino. Prineset pa jo je treba na dom, še preden mine

Kakšno je bilo staroslovensko božično drevesce?

Ado Makarovič

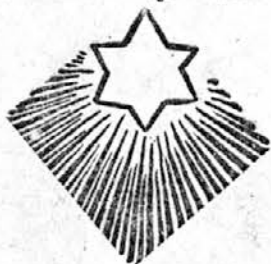
Božično drevo je prastara podoba umrlega boga, ki bo zopet vstal, oživel, kakor se suho drevo zopet (spomladi) oblihti. Najstarejše božično drevo je bilo drevo brez listov, srbski badnjak, slovenska gola lipa, ki se na sveti večer razvevete. Kmet izpod Pece je pripovedoval Davorinu Trstenjaku, (Kelemina, Bajke, str. 50; Kotnik, Stori-je, str. 93) da hodi na božične večere na goro in čaka, da zavonja lipa, ki raste pred jamo Kralja Matjaža. Ta lipa bo v eni noči ozelenela in se razveveta. Tudi srbski badnjak je gola listnato drevo. Iglavec kot božično drevo je nemški običaj, ki so ga tuji napak prevzeli od Slovanov.

Prve sledove tega drevesa najdemo v Egiptu, kjer je podoba v grobu ležečega Osirisa - Ašera ali Dedu in pomeni umrlega boga, umrlo življenjsko moč, a le »spečo«, ki se bo spomladi »zbudila«. Tako je prvotno tudi slovansko božično drevo in prva drevesa, ki so jih za božič postavljali Nemci, so gola kakor kak »obešalnik«, kakor piše neko nemško poročilo. Božično drevo pomeni torej drevo z groba. Na grobove pomembnejših mož so naložili kup kamenja kot nekako stopničasto piramido, in vrh nje so zasadili drevo brez listov. Zato se je v vzhodni Nemčiji na ozemlju, ki je bilo enkrat slovansko, imenovalo

božično drevo »Perjamide«, to je piramida. Spomin in dokument o sulnem drevesu na piramidi se nam je pa ohranil samo pri Slovanih (Huculih), in sicer se imenuje »ženitovanjsko drevesce«. To drevesce sestoji iz trostopničaste lesene piramide, na kateri stoji deblo s šestimi kipečimi vejami. Shranjeno je v etnografskem muzeju v Krakovem. (I. O. Plassmann, Die Stufenpyramide, Germanien, št. 3, 1940.) Spomin na boga v grobu, ki je že postal istoveten z dedom, se je v človeškem življenju večkrat obujal.

V veri, da bo umrlo božansko—junak—kralj vstalo, in da bo takrat njegovo drevo v eni noči vzcvetelo, kakor so verovali že Egipčani (bajka o Aronovi palici je egipčanskega izvora), so ljudje krasili ob zimskem sončnem obratu svoj badnjak, slovensko bi rekli budnik — to je drevo, ob katerem se čaka vstajenje umrlega heroja in celo noč bdi —; kakor tisto drevo na grobu, ki bo v enem samem večeru vzcvetelo in cvelo eno noč, tako je bilo slovansko božično drevo v enem večeru okrašeno in je gorelo do jutra.

To drevo je istovetno z drevesom, pri katerem bo Kralj Matjaž premagal sovražnike in ki je pri Nemcih znano kot »Schlachtenbaum«. V krajih, kjer še rastejo ostanki kakega slovanskega kullnega drevesa se dajo še danes ugotoviti dve stranki. Ena, kateri pripadajo lastniki drevesa, čuva drevo kot veliko svetost, druga stranka pa se ga boji in skuša z vsemi sredstvi onemogočiti njegovo rast! (Georg Bründl, Der Schlachtenbaum, Morgenpost iz Brna od 31. 12. 1939.) V prvi imamo predstavnika staronaselnika, v drugi pa priselnika, ki ve, da mu po splošni veri od tega drevesa ne more nič dobrega priti. Drevo na grobu, ki bo v božični noči vzcvetelo in bo nanje Kralj Matjaž obesil svoj ščit, je znano še kot drevo zadnje bilke. »Kjer trivršna smreka (= lipa) rase« (Pozenčan, glej str. 193 »Vodnikovoga Spomenika«) se bo bil zadnji boj. Trivršno drevo spominja spet na tristopničasto piramido in je drevo na božjem grobu, pozneje na junakovem. Zato je zelo verjetno, da je šestero vej na »ženitovanjskem« drevescu Huculov bilo prvotno razvrščeno na tri pare nasproti si stoječih vejic in tako je bilo tudi prvotno slovansko božično drevo.

Božiček, božiček, nikar nas ne pozabi!

Svetlih oči in trepetajočih src se v teh dneh gnetejo mlade glavice pred bogatimi izložbenimi okni, ki so kakor daljne sanje. Ta bi rad avto, drugi konjička, tretji sanke, pa punčko in voziček. Kdo bi mogel priti tem nedolžnim željam do konca?

polnočnica. Na Koroškem pa je voda nosila med povzdigovanjem polnočnice zlato. Na božič gore tudi zakladi in se svetlikajo v modrem plamenu. Kdor ga odkoplje med polnočnico, mora v letu dni umreti. Če je domačija tako oddaljena od cerkve, da ne prodre do nje glas zvona, gleda oni, ki gre zadnji k polnočnici, čez levo ramo na streho. Na stenu vidi čepečega peklenščeka z vrečo denarja. Če vidi, da vrag na strehi čepi in v rokah vrečo denarja drži, potem je to znamenje, da je v hiši zakopan zaklad; če pa peklenšček kar po strehi pleše, tedaj denarja v hiši ni. Pa tudi drugače moreš na ta praznik postati bogat. Ko zazvoni poslednjič k polnočnici, je treba leteti trikrat okoli hiše in ob vrnitvi v sobo je na pragu grda kača z zlato krono na glavi. Čez prag je pogrniti bel prtlič, poškrabljen kajpak z blagoslovljeno vodo, nanj pa postaviti glinast lonec s svežim kravljim mlekom. Kača se bo spravila na mleko in pri tem odložila zlato krono. Kdor pebere to krono in jo shrani pri denarju, mu ga nikoli ne bo zmanjkalo in tudi drugače bo vedno sreča z njim.

Na božično bilito očistijo tudi hlev, kajti tega večera živina govori. Pogovor pravi, da oni, ki ima praprotno seme v ušesu, imeti ga more tudi v čevlju ali pa v ženu, pa zato vedeti ne sme. V koroških krajih se slišal hlapec, ki je hodil na božič, ki sta menila, da bo prvi zaklan na

gospodarjevi sedmini, drugi pa na svatbi kmetice, gospodarja bo pri tretji brazdi pičila velika bela kača. Ko sta šla hlapec in gospodar spomladi orat, si je hlapec zapasal sekuro z dolgim ročajem in odrinil gospodarja od pluga. Pri tretji brazdi je planila kača na njega, a on jo je preklal na dvoje. Doma pa sta našla gospodinjino v podobi preklane kače, mrtvo.

Polnočnica je tudi pravi čas, da se spozna, katere ženske v vasi so čarovnice. Kdor hoče to vedeti, dela od Lucije, to je trinajst dni pred božičem, lesen stolček tako, da naredi vsak dan nekaj in da je stolček izdelan na sveti večer. Za ta stolček uporabljajo nekateri tudi trinajst vrst lesa in mora biti zbit brez vsakega žebila. Med povzdigovanjem stopi oni, ki je stolček izdelal nanj in vse čarovnice se pri tem obrnejo in ga gledajo. Čarovniški stolec je mogoče narediti tudi iz hrasta, ta pa služi le opravičevkam, da spoznajo pri povzdigovanju ob polnočnici, ko stopijo nanj, vsa dekleta in fantje, ki se imajo radi.

Med polnočnico je tudi mogoče priklicati vrage. Ibi je treba na križnot, narediti krog, stopiti v ris in zaživžgati. Vrag prileti in nagaja ter straši onega v risu, če se pa ta ne ustraši, se odkoui in mu da vse, kar oni v risu zahteva. V nekaterih krajih pa je le tak ris kaj prda, kamor se ni posijalo sonce in še ni prodil glas zvona.

Na Jezerskem so si pridobili na sveti večer tudi lastnost, da so postali nevidni, to je, da jih nihče ni mogel zagledati. Na sveti večer so si preskrbeli od razpadle mrtvaške rakve desko, v kateri je izpadla grča. Skozi odprtino odpadle grče je bilo treba ob polnočnici med povzdigovanjem gledati po cerkvi in vrag je brž prstopil in se odkupil z denarjem ali pa je dal za desko tudi kapo in kdor se je z njo pokril, ga nihče ni mogel videti. Taka kapa je bila zelo čislana in ljudje so si jo želeli, da bi hodili z njo po gostijah in pojedli najboljše kose s krožnikov.

Nevidnost se more pridobiti tudi s kostjo črnega mačka. Tega je treba med polnočnico skuhati v takem kraju, kamor se ni posijalo sonce in ni prodri zvonov glas. Ko se meso tušči od kosti, je treba prebirati kosti, biti morata vedno dva, da eden opazi, kdaj je drugi dobil pravo kost v roke, ker se mu zdi, da ga na licu mesta zmanika. Dva sta naredila tako, pa ko je prvi držal kost v rokah, je drugi pobegnil, ker je mislil, da je prvega vzel vrag. Tekla sta drug za drugim, nevidni je videl teč tovariša pred seboj, ta pa je slišal samo cacnetanje za seboj. Podila sta se tako dolega, dokler ni oni s kostjo tebebnil na tla, zgrabil kost in postal za svojega drugega zonet viden. Sedaj sta snor znala, da sta našla zaželeno kost in bila že tudi ob njo.

„Din emir, zoini!“

Dr. Makso Šnuderl - Spomini na Albanijo

Dve poti sta vodili v zimi l. 1916—17 iz Avstrije v Albanijo. Po kopnem ena, čez Lovčen, Cetinje, preko Skadarskega jezera do Skadra in od tam do Lješa preko Mamurša in Vorre v Tirano in Drač. Do Skadarskega jezera smo potovali s tovornimi avtomobili, čez jezero s parnikom na lopatici, do Lješa spet z avtomobilom.

Tam pa je bilo ceste konec. Ko smo izstopili, smo videli polno grobov ob cesti z napisom v nemščini, da tukaj počiva hraber srbski

vojak. Tako sem opazil sledove umika srbske vojske skozi Albanijo. Od Lješa pa je bilo treba dalje z žično vzpenjačo. To je bila neprijetna stvar. Obesiti se je bilo treba na tak kavelj, po katerem so pošiljali vreče ali zaboje, se z obema rokama držati za drog in tako skoraj cel dan romati do končne postaje. Žična vzpenjača se je včasih zataknila in neredko so morali potniki preždeti ure in ure v višini nad kakim prepadom. Arnavti, ki so prežali v zasedah, so si večkrat vzeli potnike na muho in jih postrelili s kavljev na žici. Zato smo s strahom nastopali to zadnjo fazo te dolgotrajne poti. Šele čez čas je bila zgrajena ozkotirna poljska železnica.

Druga pot je bila po morju. Ladja je iz Zelenike v mraku krenila na prosto morje in ob obali plula proti jugovzhodu. V zimskih mesecih naravnost do Drača, poletnih je pretrgala vožnjo v Starem Baru. Manjše ladje so se lahko ustavile tudi v St. Giovanni di Medua, po albanski Shinjin, v Draču pa še tako majhni ladji ni bilo mogoče pristati, ker je luka preplitka. Parniki so se ustavljali kake 3 kilometre zunaj, ljudi in blago je bilo treba s trabaklji zavleči ob obal. Italijani so sedaj baje napravili ozek kanal, da posamezna ladja lahko dospe v luko.

Od pomladi 1918 so začeli Italijani te ponočne transporte nadlegovati, ker se je edino na ta način oskrbovala ca. 100.000 številna avstrijska vojska, ki je stala Italijanom nasproti južno od Berata in Elbasana ob Vojuši preko Lima do Ohridskega jezera.

Jaz sam sem imel čast, da sem bil na isti ladji, ki je bila prva torpedirana blizu rta Rodoni. Takrat je izginilo nad tisoč ljudi na ladji »Linz«. To katastrofo sem opisal v knjigi »Izgubljena zemlja«. Odslej so torpedirali še več ladij, spremstvo dveh torpedovk se je izkazalo za nezadostno. Zato so pozneje vojaki rajši potovali po kopnem, zlasti ko je bilo žične vzpenjače konec. Seveda pa je to potovanje trajalo tri dni delj kakor ono po morju.

Albanska pokrajina ni lepa. Deloma ravnina, deloma gričevnati kraji ob morju, ne poznajo zime, nekaj kilometrov globlje pa se že začne hribovje. Močvirnate pokrajine okoli Lješa (Alessio), Drača in Fierija so leglo najstrašnejše malarije v Evropi, tropične malarije. V poletnih mesecih je avstrijska vojska morala do 90% svojega moštva izmenjati zaradi obolevnosti; za to malarijo zgodilo se je, da je namah na cesti padel vojak mrtev. Nostiti smo morali čez obraz pajčolane in dolge rokavice. Okna, vrata in še posebej postelje smo imeli zadelane z gostimi mrežami. Fa vseeno je prenašalec malarije, komar anofeles našel pot do človeka. Njegov pik pa je prenesel strašno bolezen. Vojaki so morali od aprila do oktobra dnevno jemati kinin kot profilaktično sredstvo. Jaz ga nisem nikoli jemal, tudi nisem nosil pajčolana ne roka-

vic, ker sem bil premlad in prelahkomi-seln. Tudi so me komarji pikali, toda malarija se me ni prijel. Bil sem v Draču dve leti in skupno z nekim židovskim praporščakom najdelj tam, vsi drugi častniki so bili že ponovno izmenjani.

Ljudstvo živi po rodovih. Jaz vsaj nisem opazil kake narodne zavednosti, pač pa silno rodovno zavest. V glavnem govorijo dve narečji, in se dele v Gege in Toske, ki se med seboj komaj razumejo.

Arnavti z goratih krajev so visoki lepi možje, hodijo z nekako uklonjenimi koljeni, da se pozibavajo. To je zdrav in bister rod. Je pa čisto primitiven, seveda brez kulture, pa tudi brez civilizacije. Najvišje spoštuje svojo neodvisnost in čast. Krvna osveta je seveda naravna stvar. V mnogem so podobni Črnogorcem. Možje so tudi tam zgolj za junaštvo, delo doma in na polju mora opraviti žena. Ženski novorojenček ni dobro-

došel in povzroča zamero med rodbino matere in očeta. Moško dete pa oče prekriža z nabojem in mu položi puško v zibelj. Znano je, da so Albanci izborni strelci. Ljudstvo blizu obale pa je od malarije degenerirano. Ljudje so majhni in drobni. Otroci od dveh do 10 let imajo v teh obalnih krajih šestokrat napihnjene, velike trebuhe, kar človeka čudno dojmi, ko srečava na vsak korak take otroke. V delavskih četah po par sto mož so delali arnavtski delavci pri meni v draški luki, kjer smo izkrcavali tovrne ladje. Proti hudi poletni vročini (Drač je na višini Neapelja) se varujejo ljudje z ovčjimi kožuh. Ti delavci so bili silno leni ljudje. Na priganjanje so odgovarjali, da so bolni. Res se je zgodilo, da je kak Albanc izstopil iz vrste, počepnil ob cesti, glavo sklonil med kolena in umrl.

Arnavt sovraži vse, kar ne pripada njegovemu rodu. Zlasti so sovražili Italijane. Edino spoštovanje so kazali do Srbov. V času, ko je bila vsa Srbija zasedena, so trgovci rajši jemali groš z glavo kralja Petra kakor avstrijsko papirnato krono, čeprav srbski denar ni bil v tečaju. Ugleden Arnavt mi je rekel, da je edino Srb po svojem junaštvu podoben Albancu.

Albanci malo govore, mnogo se poslužujejo gest. Namesto odgovora, da je kdo umrl, položijo desnico v vodoravno lego pred prsi s hrbtom roke navzgor. Nato obrne dlan. Tako slikovito pokaže, da so ga zagreblili. Namesto besede zlatnik pokaže nekako tako, kakor pri nas osla. Zanika s tem, da z glavo pokima ali pa da mlaskne z jezikom.

Zanimivo je, da po arnavtsko pomeni ihir svoboden. Verjetno so Arnavti ostanki prvotnega ilirskega naroda. Obiskovati sem moral tečaj za albanščino. Moram reči, da ne poznam tako neurejenega in težkega jezika, kakor je albanščina. Sklonov sploh ni bilo konca in glagolskih oblik je toliko, da se človeku vse zmeša. Besede imajo nazale kakor francoščina, angleški th, poljski i, navsezadnje pa je še izgovarjava stavka z naglasom tako posebna, da se je nisem mogli priučiti. In če sem potem ogovoril kakega Arnavta s še tako pravilno šolsko albanščino, me ni razumel niti besedice. Razen mogoče besede buk, ki pomeni kruh, ali pa ka, kar pomeni ima, ali ska, nima; nikalnica se sploh tvori z s. Mnogo se uporablja beseda po. Sama na sebi pomeni da, spominja pa na slovenščino, ki ta zlog tudi mnogo uporablja. Diti emir, dober dan, tunja tjeta, dolgo življenje; tlumti goja, pomeni: žari naj ti grlo, kadar je kdo kaj prijetnega povedal. Zotni pomeni gospod, toda pušk (s členico puška) in top (s členico topi) pomeni isto, kakor pri nas. Sploh sem imel vtis, da so vsi izrazi, ki so nastali nekam od začetka srednjega veka v albanščini, izposojeni.

Po veri so katoličani, pravoslavni in muslimani. V Draču je bilo tudi mnogo grško-pravoslavnih. Leta 1920 sem šel na vežbo v naši vojski in sicer spet med Albance, tokrat v Prizren. Tam pa sem srečal večinoma katolike, Mohamedanci so pomešani tudi s Turki.

Dežela je revna, ogromna močvirja na ravnini okrog Medue, Drača in Fierija so leglo malarije. Kot samostojna državna tvorba brez tuje pomoči se Albanija zaradi pomanjkanja naravnega bogastva spriče neobstoječih prometnih zvez in seveda nikakšne industrije in sploh prav nikakšne državne upravne ureditve ne bi mogla držati. Zato smo pa videli, da se je vsak arnavtski mbret naslanjal na kako velesilo (Mbret znači: državni poglavar). Dežela nosi vse posledice stoletnega turškega zatiranja.

Živahno se spominjam občutkov, ki morajo navdajati sedaj ljudi pri bombardiranju albanskih mest. Od poletja 1918 dalje so dnevno »Caproni« bombardirali Drač, da bi nas od tam pregnali. Ko smo morali oktobra 1918 res nazaj radi srbskega prodora v južni Srbiji, so se poprej tako pohlevni Albanci spravliali nad nas. Cele oddelke umikajoče se vojske so dobro oborožene albanske bande do golega slekle, med njimi pa tudi bataljon Francozov, ki so pritiskali za nami.

Božič pri Skadru

Rado Lenard

Ni bilo še dovolj prelite krvi, gorja, glada in pomanjkanja vsega, česar človek potrebuje najnujnejše za svoje življenje. Pot za nami je bila težka in vse od Prištine naprej posejana s trnjem. Po njej smo korakali četniki vojvode Vuka, proti koncu poti že skoraj bosu in goli. Ali smo to zaslužili, ali se nismo borili za svobodo, za našo domovino?

„Ni še konec vsega hudega, še morate potrpeti moji sokoli, še vas čaka glad, mraz in vse, kar je s tem v zvezi, vse do morja!“ Tako nam je govoril in nas vzpodbujal naš sedaj pokojni poveljnik vojvoda Vuk.

Za svobodo je treba trpeti in zopet trpeti, za domovino biti pripravljen vsak trenutek umreti, kajti samo trpljenje in smrt prineseta svobodo naši bodočnosti.

Po dežju, blatu in mrazu korakamo povešenih glav preko visokih gora s času primernim imenom Prokletije. Mislim, da nosi to ime od listega časa, ko se je hrabra srbska vojska umikala in našla pot čez to gorovje. Pot je bila dolga in naporna. S praznimi želodci, mokri in premraženi, smo na kraju dosegli ravnico in cesto, ki je peljala v Skader. Hvala Bogu, prvo arnavtsko mesto, kjer se bode dobilo vsaj nekaj toplega, čeprav za drag denar, mlo ali s silo; tako si je vsak posamezen zamišljal položaj. Toda delali smo račun brez krčmarja. Nismo pomislili, da je pred nami po večini že vsa srbska vojska prešla Skader in je pokupila in pobrala vse, kar je bilo dobiti.

Naš dobrovoljski odred, imenovan četniki ali komite, je imel nalogo, da ščiti umikajočo se vojsko. Bili smo dobro oboroženi ter smo vedno na svoj način obračunali z Arnavti, ako so hoteli delati neprilike na poti in vprav zaradi tega smo prišli povsod prepozno, da bi našli kaj prehrane.

Dne 24. decembra leta 1915., torej vprav pred 25 leti, smo postavili šatore pred Skadrom in ko smo bili gotovi ter se hoteli nekoliko s praznimi želodci odpočiti, me je moj prijatelj

Slovenec in vojni drug, ki je še edini ostal iz Rusije, opozoril, da je sveti večer. Sveti večer v takem stanju, v kakršnem smo bili mi, nikjer hrane, nikjer koščka drv, da bi se ogreli, zapuščeni od vseh!

Moje misli so hitele nazaj, ko sem bil še deček, kako lepo je bilo na današnji večer pri domačem ognjišču, pri starših in pri polni mizi kolin. Tudi kasnejši božični prazniki, ko sem bil od doma, so mi ostali v svetlem spominu. Vse to se je vrstilo pred mojimi očmi, samo glad me je spomnil, da smo na poti, katere konca nismo vedeli.

Nismo dočakali dneva, ko nas je povelje „Pripravite se“ dvignilo, da smo odšli s kraja, kjer bi lahko umirali od gladi. Morali smo priti do kruha in kruh nas je čakal pri morju, tako so nam obljubovali. Tako je korakala vojska za tem klicem naprej proti morju.

Kakšno razočaranje, ko smo dospeli do morja v Lječ, kjer nas je čakalo samo lepo, modro Jadransko morje; a to je bilo vse. Hrane nikjer in hrabro srbsko vojsko je čakal zopet samo glad in mraz.

Nikoli ne bom pozabil besed, ki nam jih je vedno in povsod ponavljal naš komendant: „Mi nismo za to tukaj, da uživamo, Vi dobrovoljci niste stopili v srbsko vojsko zato, da vam bode dobro in ugodno, temveč zato, da skupaj z nami trpite, da se borite in za domovino umrete (in je tudi za domovino padel na solunski fronti, naš poveljnik vojvoda Vuk). Naša borba je boj za svobodo bodočnosti, za svobodo naših naslednikov!“

Ali se naša mladina zaveda, koliko tisoč junakov je padlo za to svobodo, katero zdaj ona uživa? Da je srbska vojska prešla albansko Golgoto, kjer so padli njeni najboljši vojaki, da je iz tega trpljenja vzrasla naša lepa Jugoslavija. Naša mladina, nade naše bodočnosti prečes'o pozablja, s koliko krvjo je bila odkupljena ta svoboda!

Kdo še ni videl naših košatih in grčavih drvarjev? Po vsej Sloveniji so doma. Močni, jeklenih mišic in zagorelega ter raskavega obraza. V letih jim je gozd razoral lica in čela, dlanj so jim kakor podplat. Vse življenje jim mine v gozdu. Dan za dnevno podirajo drevesa, žagajo in koljejo, dokler jih slednjič življenje samo ne podre...

Nekoč so šli...

Vladko Kos

Noči so dolge, ure ne bežijo,
ah, kadar peče bol na dnu srca;
na nebu zvezde tiho se smejiyo,
pod oknom rože v vetru zadržijo,
ki iz teme ledeno šepeta

Nocoj sem sklonil truden glavo v roke,
Nemir mi nem razpalil je srce,
nocoj na majhne mislil sem otroke,
ki v zlatih sanjah pno si sanjske loke
in ki nocoj nekie smehljaje spe.

Nocoj, Bog ve zakaj, sem mislil nanje:
Kaj ko bi iz temé vzdiral vihar,
iztrgal jim iz src omamne sanje,
smehljaj oči, in hlad položil vanje,
nasmehnil se ne bi več nikdar.

Nenadoma noči se grozne zbal sem
— nekje z otroki sanjajo ljudje —
še niže glavo sklonil sem, zaspal sem,
morda za hip le, pa spet vztrepetal
sem:
vzdrlhtelo v mizli grozi je srce.

Pred mano tam snežinke v noč letijo
in veter brije in zavija volk,
gore v mrtvaški pesmi tej donijo,
in preko njih in skozi noč hitijo
postave bele nekam v strašni molk.

Na glavah svetijo se v mesečini
čelade blede, kakor blede obraz,
žvenket orožja trga se v tišini
in krik obupanih in jok v temini,
in z njim noč gre, z volkom glad in
mraz.

Počasi, tiho mož za možem pada,
poslednji sen snežinke v sneg mu tko:
omahne mati z detetom od glada;
kako, ah napojila bi ga rada,
a mrzle prsi, mrzlo je telo.

Poznam jih zdaj: može, žene, otroke
brez sanj, ki v noč to tavajo,
in sklanjajo k molitvi nemi roke,
te mrzle, drobne, blede svoje roke,
in k daljnim zvezdam šepetaje zro:

Zakaj so ugrabili nam domovino?
Na sneg obupa solze padajo;
en sam trepet in krik doni v tišino
otrok brez sanj, ki romajo v temino
in v nemo noč se strti jokaio.

Tedaj se dvigne stavec sivobrati:
»Ne jokajte! Saj mine vsaka noč!
In glej, kako dvigujejo se v nadi,
kot cvet razcvete v sončni se pozvali,
in gredo dalje spet se smehljajoč.

Potem so svetle zvezde obledele,
izginile mrtvaške so gore,
na nebu zopet zore so zardele
in v njih so ptice o vstajenju pele,
in v dalji z valčki pelo je morje.

Tedaj so blede lica zažarela,
zasvetile so v zori se oči:
v neznanu sreči srca so drhtela,
valovom v dalji duša je zapela...
Glej — košček sanj iz davnih, lepih
dni!

In spet je vzkliknil stavec sivobrati:
»Pojdimo, bratje, ven smo iz noči...
Nasmehnil so vanj se spet vsi mladi,
potrjeni v poprej še rahli nadi,
in z meči v rokah so za njim odšli.

Minil je dan, minila noč ledena,
v mrtvaških gorah je zavijal volk,
vihar divjal čez polja je rumena,
in pesem zadonela je jeklena;
v plamenih rdečih je utihnil molk.

Omahnili so, padli, pa so vstali:
ljubezen je močnejša kakor moč
in grom in srd. O, v njej so se
smehljali
in šli naprej, v domovih spet obstali,
kot sanjali so srečni sen nekoč.

O, vidim jih! Oči se jim smehljajo:
še sonce se smehlja in z njim nebo;
v očeh skrivnostni žarki se igrajo,
na ustnih sreče sladki dih imajo:
porsad zvonovi svobodo pojo.

Čuj, vedno tiše, tiše... Glas izginja,
le megla se še zgrinja pred menoj.
Odprem oči. Na nebu se utrinja
privid, in moč že v dalje se zagrinja,
a v duši moji spi pokoj.
Nič več se zanje ne bojim nocoj!

Večni temelji umetnosti

Radivoj Režar

V dobi po prvi svetovni vojni so se pojavili povsod po Evropi in Ameriki glasniki novih smeri v umetniškem ustvarjanju, ki so hoteli namenoma podreti doledanje temelje in zgraditi nove, pa so v največ primerih ustvarili samo razumsko skonstruirane forme brez resnično občutene in doživljene vsebine. Nekateri so tudi menili, da je za zaposlitev vsebine zadosti enostavna tendenca in so samo s tega zrelišča tudi vrednotili vse nove ustvaritve. Kakor drugim, tudi nam

Slovenem v tem oziru ni bilo priznana nobenemu področju umetniškega ustvarjanja, vendar lahko trdimo, da je ta doba že precej za nami in se pojavljajo sedaj le še kdaj pa kdaj posamezni zapozneli primeri.

Svoj vzor so videli glasniki teh smeri ponajveč v sovjetski umetnosti, kajli prav tam so hoteli po boljševiški revoluciji zavreči vse prejšnje kolburžijsko in ustvariti novo, pa če bi tudi bilo širokim ljudskim plastem še stokrat bolj tuje, kakor je bilo buržijsko staro. Kako revolucijo in nato evolucijo je doživelo to posili novotarstvo, nam opisuje nazorno Louis Renau v svoji studiji »Umetnost v sovjetski Rusiji«. Prevod je objavila letos »Umetnost« v svoji 3. številki, iz katere posnemamo tu nekaj glavnih misli.

»V svojem naivnem prepričanju« pravi Reau, »da je enako lahko graditi kakor podirati, so boljševiki mislili, da se jim bo posrečilo na razvalinah buržijske umetnosti zgraditi proletarsko umetnost, ki naj bi bila tako različna od stare umetnosti, kakor je različen komunistični paradiz od carskega pekla. **Toda v tej panogi je bil polom popoln.** Pomanjkanje konstrukcijskega gradiva in odsotnosti skoraj vseh ruskih umetnikov (Reau se omejuje na likovno umetnost, a velja to tudi za vse ostale zvrsti), ki so bili prisiljeni pobegniti iz dežele, ker niso imeli naročil, sta vodila v skoraj popolno ohromelost umetniške produkcije. Kot posledica revolucije se je ruska umetnost razdelila v dva različna toka: sovjetsko in emigrantsko umetnost.

Ker ni bilo mogoče graditi na terenu, se je konstruiralo na papirju. Boljševiški teoretiki učijo, da je bil efekt kapitalističnega režima disharmonija v človeškem življenju, ker so se podeželski kraji zapostavljali za mesti. V slikarstvu sicer ni bilo tako pomanjkanje materiala, kakor v stavbarstvu, občutno pa je bilo pomanjkanje naročil. Aristokracija je bila uničena, preplašeno meščanstvo ni niti najmanj mislilo na slike in **edini odjemalec je ostala država.** V začetku je sovjetska vlada razdelila za milijone rubljev nakaznic med umetnike, strogo pazec pri tem, da so bili te oficijelne mane deležni le ekstremni slikarji: **kubisti in futuristi**, ki so si domišljali, da predstavljajo revolucionarno umetnost. Ker pa je bil kubizem, po natančnem računu vzelo, produkt buržuzije, so boljševiki skušali lan-

sirati neke vrste **nadkubizem**, ki so ga ponovno krstili z imenom »najvišja umetnost« suprematizem.

Nova šola se je odrekla vsakemu posnemanju in celo vsaki stilizaciji form v naravi in je razglašala, da se mora umetnik, ki hoče ustvariti delo svobodne kreacije, otresti ne samo vsakovrstnih sličijev, ampak tudi kakršne koli podobnosti s čemer koli. Ekstravaganantnost tega slikarstva, ki ni bilo podobno ničemu, je padla v oči tudi bojovníkom za proletarsko umetnost.

Opazili so, da je bil kubizem za narod še bolj prazna hrana, kakor akademizem. Ljudski komisar Lunačarski je priznal končno: »Futurizem je nadaljevanje buržijske umetnosti z nekaterimi revolucionarnimi primesmi«. Kamenov pa je zaklical: »**Dovolj je klovnovstva! Vsi ti Pavlihe niso proletarski umetniki in njihova umetnost ni naša. Produkt je buržijske pokvarjenosti in degeneriranosti.** Potrebujemo resnično proletarsko umetnost, ki bo razumljiva delavcem in kmetom. Moramo jo ustvariti in ustvariti jo bomo!»

Vsi boljševiški esteti so si edini v razglašanju propadanja buržijske umetnosti. **Toda nesreča je v tem, da ne vedo, kaj bi postavili na njeno mesto.** Proletariat, tako pravijo, občuti globoko indiferentnost za vsako sodobno umetnost. Ali ne bi bilo pravilneje reči: **za umetnost sploh?** Ali je sploh kaka umetnost, ki bi bila potrebna proletariatu? Boljševiki prihajajo prav za prav, ne da bi se tega zavedali, k nizko utilitaristični koncepciji umetnosti. Propagandna umetnost, ljudsko popularne podobe, kjer je važna samo vsebina, plakati, napisi, naj bo! Toda

čemu slike? Nekateri člani sovjeta so nedolžno priznali logično posledico te njihove doktrine. »Mirno lahko rečemo,« je dejal eden izmed njih, »mrtva umetnost proletariatu ni potrebna. Buržijska umetnost mora poginiti. **Slikarji, katerim pripada bodočnost v sovjetski državi, morajo delati tisto, kar bo od njih zahteval proletariatski danes slike, jutri lepake, napise, kakor pač nanese potreba.** Samo taki slikarji so koristni za skupnost, samo oni storijo socialno delo.« Z drugimi besedami, edina vrsta slikarstva, ki so strinja s sovjeli je — sobna slikarstvo.

Toda ne očitajmo ruski revoluciji, da se ni rodila nove umetnosti. V vročici socialnega prevrata in polni gospodarski krizi ne more vzcveteti prerod umetnosti. Revolucije so vedno omrtvile umetniško aktivnost, preden so jo oplodile. V Franciji smo morali počakati na romantiko, da je šlo z Delacroixom in Rudom v klasje seme francoske revolucije. Morda bo tako tudi pri ruski revoluciji.

Ena najbolj gotovih posledic revolucije bo, v tem, **da bo vzbudila narodno zavest**, ki je dremala od leta 1812 dalje, in sicer tako pri množicah, ki so privezane na narodno grudo, kakor tudi v emigrantskih kolonijah. **Ruska umetnost bo torej imela v bodoče, kakor vse kaže, nacionalne ne nacionalistične tendence. Predreti mora do svojih lastnih korenin in črpati iz svojih lastnih temeljev.** Toda zanikati tudi ne sme petrograjske preteklosti in se sistematično poglobljati samo v bizantinizem ali celo v Moskvo za časa Ivana Groznega, pod prevežo, da se hoče otresti evropeizacije. V ostalem so si vsi napredni in kultivirani ruski kritiki složni v tem, da je treba rojake opozoriti pred to nevarnostjo.

Te ugotovitve dobrega poznavalca preteklosti in sedanje ruske umetnosti, ki je preživel veliko let v Rusiji, nam najbolj nazorno pričajo, da je umetnost lahko samo produkt materialne bilnosti, ne pa mednarodne umske konstrukcije in da je včasih najbolj buržijska prav ona umetnost, ki najbolj kriči, da je proletarska, še več, da je v bistvu celo protluk buržijske degeneracije. Dokazuje pa končno tudi, da bo resnično, notranje zanimanje za umetnost ostalo vedno omejeno le na določen krog ljudi, ki imajo za to duševno in umsko predispozicijo in da nikoli ne bo mogla zainteresirati vseh slojev do zadnjega človeka. Zato je tudi »proletarska« umetnost prav tako prazen pojem, kakor liberalna, katoliška ali katere koli. Umetnost je umetnost ali ni, ako pa je umetnost, je nad časom in nadazorom ali ljudskim slojem. Je vseobča.

Gustav Adolf Lindner

Fran Roš

V začetku l. 1855, je prišel v Celje 27 letni gimnazijski suplent dr. Gustav Adolf Lindner, matematik, fizik in filozof. Celjska gimnazija je štela tedaj okrog 200 dijakov, skoro le Slovencev, ki jih je poučevalo 6 rednih in prav toliko učiteljev suplentov. Vodja te šole z nemškimi učnim jezikom, kjer je slovenščina živovarila le kot nevažan predmet, je bil admontski benediktinski pater Ehrenbert Fettingner, ki je sumljivega prihajajoča nemilostno sprejel. Vedel je, da prihaja na šolo zaveden Čeh in Slovan, pregnanec iz svoje domovine, kjer je kratko služboval v Jičnu. Poslan je bil daleč sem v pregnanstvo, v malo Celje, kot svobodoljubljen človek in sovražnik vsakega absolutizma, ki se je branil učiti filozofsko propedeutiko po reakcionarnih uvedenih šolskih knjigah. Zakaj bil je velik, globok duh, močan značaj.

Tudi sredi tujega, neugodnega okolja se je Lindner znašel v sebi. V neumornem delu je ustvaril mnogo spisov s področja filozofije in pedagogike, ki se ji je posvečeval s posebno vnueno temeljitostjo. Pisal pa je tudi pesmi in se je o

njih izdaji pogajal že s celjskim tiskarjem Jeretinom. Jeretin teh pesmi ni izdal, pač pa je pri njem izšla leta 1860 njegova znamenita »Psihologija«, ki je kasneje doživela več izdaj. Med mladimi Celjankami si je v Zamolovi rodbini poriskal življenjsko družico, ki mu je rodila veliko otrok. Leta 1860, je prevzel vodstvo na celjski gimnaziji Slovenec Josip Premru, sposoben mož, ki je cenil Lindnerja. Kljub izboljšanim razmeram pa si je Lindner želel nazaj na Češko in v prosti svet, a v dobi konkordata, ki je vladal tudi nad avstrijskim šolstvom, mu to ni moglo uspeti. Objavljal je nove razprave zlasti pa so bile važne knjige, ki jih je napisal: »Empirična psihologija«, »Formalna logika«, »Uvod v studij filozofije«, »Ideje k psihologiji družbe kot podlagi socialne vede«. Kot filozof je bil pozitiven realist, njegova pedagoška dognanja stane na psihologiji in sociologiji. Pozneje je bil glavni sodelavec revije »Paedagogium«, izdal pa je tudi splošno in še dolgo priznane učne knjige s področja pedagogike, didaktike in metodike. Spomin na Lindnerja je bil obnovljen

Na Golgoto - iz dobre volje...

Pavel Krečić, Zagreb

Danes slišim in berem povsod imena: Valona, Drač, Tirana, Mokra, Eibasan itd. Ljudje izgovarjajo ta imena često nekako brezbrizno, kakor imena z drugih bojišč. V meni pa vzbujajo ta mesta spomin na albansko tragedijo iz l. 1915. ko sem kot jugoslovanski vojni dobrovoljec-Slovenec prehodil s svojimi številnimi srbskimi in manj številnimi slovenski in hrvatskimi tovariši to najtežjo pot, kakršne zgodovina pri drugih narodih ne pozna.

Da bi prispeval svoj delež k dvigu junaškega odporne duha med rojaki, naj opišem svoje doživljanje iz tistih dni, ko sem iz dobre volje pomagal srbskim bratom nesti pretežki križ na albansko Golgoto.

V začetku svetovne vojne so me ob mobilizaciji l. 1914. poklicali v avstrijsko vojsko in to v Ronke, kjer so me dodelili obmejnemu zaščitnemu bataljonu. Tu sem spoznal oficirja Gruberšiča in čeha Andrejsa. Postali smo tako dobri prijatelji, da smo se skupaj veselili vsakega neuspeha nam tuje avstrijske vojske. Dne 12. oktobra 1914. smo zapustili Ronke in odpeljali so nas v neznan smer. Šele v Zagrebu smo izvedeli, da gremo proti jugu, proti Sibliji.

Pri Davidoviću smo že videli posledice slavne avstrijske zmage. Peljali smo se z malo gozdno železnico proti Olovu. Koncem oktobra je krenil naš bataljon nekemu razkropljenemu madžarskemu bataljonu na pomoč. Ker pa so bili v našem bataljonu zbrani po večini Slovenci iz sedanjega italijanskega ozemlja, nam je bil poraz, ki smo ga doživeli, v veliko veselje. Toda — ostalo nas je le malo, pa smo morali odriniti k nekemu drugemu madžarskemu bataljonu, kjer pa smo Slovenci prestali mnogo bridkih ur.

Dne 4. decembra 1914. smo taborili v mali vasi Breznici pri Valjevu. Pri splošnem porazu in umiku avstrijske armade smo dobiti tudi mi povelje za takojšen umik. Ker sem si že dolgo želel prilike, da bi zbežal k bratom Srbom, proti katerim se nisem hotel boriti, sem si pri umiku mislil: sedaj — ali nikoli! Skril sem se za neko hišo in čakal. Prikaže se avstrijski oficir in me sili, naj zbežim. Rekel sem mu, da sem ranjen in ne morem bežati. Zapustil me je in odšel nazaj — jaz pa sem kmalu zagledal napredujočo srbsko vojsko. Šel sem ji nasproti. Prijazno so me sprejeli, še posebno, ko sem povedal, da sem Slovenec. Poslali so me proti Kragujevcu, od tam pa v Niš. Tu je bilo lepo in prijetno; za novo leto nam je igrala vojaška godba same slovanske skladbe, ki so nam bile tem milejše, ko pa smo morali dotlej poslušati samo nemške koračnice. V svojem mladostnem navdušenju sem pisal domov dopisnico, ki pa je povzročila domačim mnogo skrbi in gorja. Oblasti so odredile preiskavo in zaplenile vso korespondenco.

V Nišu se spoznal tovariše dr. Draga Marušiča, pokojnega Toneta Lušina in Toma Šorlija, pozneje pa sem našel še prof. Josipa Jerasa, s katerim sva bila prijatelja že od prej. V Nišu sem spoznal tudi ožjega rojaka polkovnika J. Stibila-Vukasovića. Čudil sem se mu, da je po tolikih letih znal govoriti še vedno tako lepo »po vipavsko«. Rekel mi je: »Jaz — peji nej — nisem kakor naše punce, ki gredo v Trst, pa pa enem tednu že pozabijo, odkod so prišle...« Ta mož je napravil Slovencev mnogo dobrega. Ne bomo ga pozabili. Naj mu bo lahek počitek pod sivim Čavnom v prijazni, sončni vipavski dolini!

S tovarišem Vladkom Žnidaršičem sva dobila pegavi legar in so naju prepeljali v bolnico. Več dni sem ležal v nezavesti. Ko sem se zbudil, sem slišal, da je tovariš Žnidaršič boleznijo podlegel. Bilo mi ga je zelo žal — bil je zares dober tovariš.

Ko sem ozdravel, so me poslali v niško trdnjavo skupaj s tremi češkimi študenti. Dne 22. oktobra 1915. smo dobili povelje, da moramo zapustiti Niš. Potovali smo skozi Prokuplje, Kuršumljo, Priština, Prizren, Bicane, Piškopejo, Debar, Struge, Čukus, E'basan, Tirano in Drač v Valono. Človeška beseda je preslabotna, da bi mogla opisati strašne prizore, ki smo jih videli in doživeli na tej pošasni poti čez

puste, zasnežene, divje albanske planine. Do smrti ne bom pozabil zmučenih srbskih mater z malimi otročki v naročju, in pa starcev, ki jim je gledala iz oči vsa groza gladi in smrtne utrujenosti... Koliko teh ubogih ljudi je našlo večni mir in pokoj v albanskih gorah! Smilili so se mi v dno srca, poizkušal sem jim pomagati — pa sam nisem imel ničesar. Na kraju človeških sil, katere so nam izpili lakota, mraz in napori, smo se privlekli v Elbasan. Če bi imel denarja, bi si mogel tu kaj kupiti. Toda moje imetje je bilo le še par srajc, ki sem jih zamenjal za nekaj kilogramov krompirja in malo drobiža. V Elbasanu smo čakali nekaj dni, nato smo krenili dalje. Upali smo, da bomo kmalu rešeni, toda vse nade so se razblinile ob povelju, da moramo še naprej do Valone...

Tu se je začel najtežji del poti. Izne-mogli in do smrti utrujeni smo bredli čez strašna močvirja, neštete hudournike in reke. Višek stiske je bil pri Osumu, kjer je bil prehod čez reko peš nemogoč. Tisoči ljudi so čakali, da bi jih zavezniška italijanska vojska prepeljala na drugo

stran. Le-ta pa je naenkrat ustavila pre-voz in pustila onemogle tisočglave množice srbskih vojakov ujetnikov in beguncev čakati v rečnem pesku.

Pričelo se je grozno umiranje. Videl sem strašne prizore, ko so si ljudje težili nezno-sni glad s pečenim mesom neznanega izvora... Nismo se čudili — in tudi nihče drugi, ki kaj takega še ni videl, naj se ne čudi... Ko smo nekateri uvideli, da se more to nezno-sno čakanje ob reki končati samo s smrtjo, smo odšli v bližnji gozdček, da bi našli kaj za pod zobe. Peti dan že nismo okusili jedi... Blizu neke vasi smo se ustavili. Okrog polnoči smo zaslišali streljanje. Napadli so nas Albanci in izropali moje tovariše. Meni in še nekaterim se je posrečilo pobegniti, sicer bi nas doletela ista usoda.

Naslednji dan smo krenili proti reki v upanju, da bomo morda le kako mogli priti na drugo stran. Sreča se nam je nasmehnila: Italijani so zopet pričeli s prevažanjem. Prav mi je prišlo, da sem znal italijanski, pa smo prišli prej na vrsto. Nadaljevali smo pot v Valono, kjer smo se ravno na sveti večer 1915

— torej pred 25 leti — vkrcali na ladjo, ki nas je odpeljala na otok Asinara, od-tot pa po sedmih mescih v Francijo. Tam sem zbežal od prestanih muk zaradi česar sem se ločil od svojega tovariša Adama Sardoča, ki je delal v francoski tovarni za vojno in ustroj v Franciji sem ostal do leta 1918, ko sem se odpeljal na solunsko fronto. Spomladi leta 1919 sem se vrnil iz Kosovske Mitrovice domov.

Velik je bil napor, nezno-sne so bile prestane težave pri albanskem umiku. A vendar mi je bilo morda še težje, ko sem se moral skozi žične ovire pretihotapiti v svojo lepo rodno Vipavo...

Četrto stoletje je minilo od tistega težkega albanskega doživljanja. Ali je res že tako dolgo? Ko mislim nazaj, mi je zine-rom pred očmi visoka in krvava cena, s katero smo odkupili našo lepo, zedinjeno domovino Jugoslavijo. Zato so njeni temelji trdni, kot živa skala. Cenimo svobodo in spoštujemo žrtve, ki so ji bile darovane! Tako bomo postali vredni padlih žrtv in svobode.

Vhodna vrata stare Ljubljane

Stara Ljubljana je imela v 18. stoletju pet vrat.

Špitalska vrata so imela štiri-oglati stolp. Na desni strani so mejila na špitalsko poslopje, na levi na nekdanjo Dežmanovo hišo. Prehod je bil tesen, ker je bila tesna in ozka tudi Špitalska ulica. Stolp je bil precej višji od špitalskega poslopja ter je imel dve nadstropji. V prvem nadstropju je imel stanovanje čuvaj, v drugem nadstropju pa je bila shramba za različno orodje. Višina stolpa je bila vzrok, da je bila ozka Špitalska ulica vedno vlažna in blatna. Stolp so leta 1786 podrli. Poslej je dobila ulica jasnejše lice, svež zrak in lep razgled. Na levi strani nekdanjega stolpa so zgradili lep vodnjak, na desni strani zidu pa pustili prostor za obešanje oglasne deske deželnih stanov.

Vrata Ljubljanskega gradu so bila višja od špitalskih. Imela so širok in prostoren stolp z dvema nadstropjema. Pod stolpom sta bili dve ječi, ena pod-

zemeljska z železnimi vrati, nad njo je bilo čuvajevo stanovanje. Druga ječa je bila v I. nadstropju, prostorna izba v II. nadstropju je bila namenjena za razno obrambno orodje in orožje. Na vnanji strani vrat proti mestu so bili vitki marmornati stebri, nad vrati pa se je košatila soha cesarja Karla VI. iz belega marmorja nad črnim marmornatim obokom. Prehod skozi vrata je bil tako tesen, da so često običajni trgovski vozovi med vrati in je bilo treba blago razložiti. Prehod za množice pešcev je bil zato večkrat po več dni zaprt.

Od stolpa je vodil do Ljubljance visok zid, ki je zatemnjeval vso ulico. Leta 1791 so zid podrli in vrata odstranili.

Nemška vrata, ki so oklepala poslopje nemškega viteškega reda in so vodila do tako imenovanega Auerspergovega vrtnega »vingarja«. Imela so prostoren in širok prehod za vožnjo. V bližini teh vrat je bila glavna vojaška stražnica. Prebivalce tega okraja je motil močan in

neprijeten vzduh, ki je prihajal iz vojašnice. V ulici je stalno vladala nesnaga. Ko so bila leta 1792 ta vrata odstranjena, je Nemški trg dobil lepši razgled in boljši zrak.

Karlovška vrata so bila visoka, imela so debelo trdno obzidje. To je zelo zatemnjevalo ves okraj, v njem so se ponoči skrivali razni sumljivi ljudje. Na levi strani je obzidje mejilo na grad, na desni je segalo do Ljubljance. Vrata so se 1792. začela rušiti, naslednje leto so jih podrli.

Frančiškanska vrata so bila tam, kjer je stalo pred l. 1903. lepo licejsko poslopje na Vodnikovem trgu. Bila so naimočnejša mestna vrata in so predstavljala pravo trdnjavo. Napravljena so bila iz sekanih kamnitih kvadrov. Imela so dva stolpa, med katerima sta se vzpenjala dva mostička. Prednji stolp na mestni strani je imel skalnate štirioglate visoke temelje, ki so nosili dve nadstropji. Stolp je imel v I. nadstropju bivališče za čuvaja, ki je stalno stal oborožen na preži ob malem stolpovem okencu. Leta 1789 so na stroške deželnih stanov ta vrata porušili. Nastal je najlepši prostor v Ljubljani.

Frančiškani so imeli na mestu, kjer je bilo tedanje licejsko poslopje, samostan in cerkev. Cerkev je leta 1073 sezidal bogat ljubljanski trgovec Peter Baldariz in jo posvetil sv. Filipu. Leta 1403 so frančiškani cerkev prezidavali. Leta 1412 je bila prenovitev končana in razširjena ob samostanu. Leta 1575, ko so bivali luteranski učitelji v Ljubljani, so meščani samostanu ukinitelj vse dohodke, vendar so nazvlic temu ostali redovniki še nadalje v njem. Po reformaciji, ko so bili luterani pregnani iz Ljubljane, so frančiškani v večjem številu obljudili samostan, a so se iz njega kmalu preselili na današnji Marijin trg, kjer so zasedli izpraznjeni avguštinski samostan. Iz nekdanjega frančiškanskega samostana pa se je razvilo ponosno licejsko poslopje, ki so ga pa tudi podrli. Na nasprotno stran liceja se je vselila glavna policijska stražnica. Vsa okolica je z odstranitvijo zidu in mestnih vrat dobila mnogo lepše lice, razgled, dober zrak in večji prostor. E. D.

Križanka

	1	2	3	4	5	6		
7		8						9
10	11		12					13
14		15				16		
	17		18		19			
20		21		22				23
24			25					26
		27				28		
	29				30		31	
32				33		34		35
36			37		38		39	
		40						

Vod oravno: 1 velik zločinec; 8 glodalac; 10 del kolesa; 12 visok uradnik; 13 oblika gl. »bitje; 14 začimba; 16 začimba; 17 poljska evetica; 19 čistilno sredstvo; 21 razbojnik, hajduk; 24 veznik; 25 čut; 26 ploskovna mera; 27 prst; 29 plazilec (2. skl. množ.); 30 ropar; 32 lev (v srbohrv.); 34 prestolnica evr. države; 36 on (v nemščini); 37 del soda; 39 grška črka; 40 dan v tednu.

Navpično: 2 predlog; 3 suženj; 4 reka v Jugoslaviji; 5 malomaren; 6 on (v nemščini); 7 ptica pevka, del; 9 domača žival; 11 morská žival; 13 osebni zaimek; 15 se rabi za barvaenje; 16 velik morskí sesalec; 18 rokodelce; 19 oblika gl. videti; 20 sorodnik; 22 ljubek; 23 število; 17 lepa ptica; 28 vladar; 29 veznik; 31 železniška proga; 32 zdravilo; 33 osebni zaimek; 35 svojilni zaimek; 37 akademski naslov; 38 predlog.

AFORIZMI O ŽENAH

Krašno ženo ljubi previdno, nikoli blazno. (Maupassant)

Žena vidi v globino, mož v daljavo. (C. D. Grabbe)

Žena ne misli na nič ali pa na kaj podobnega. (A. Dumas)

Žena, ki stopa na opolzko pot življenja, prične navadno s šampanjcem, zakaj šampanjec šumi in sika prav tako kot kača, ki je v raji zapeljala Evo. (A. P. Čehov)

Božična pripovedka iz Laškega

Malo je krajev v severni Sloveniji, o katerih bi bilo toliko pripovedk, kakor o Laškem. Tam je znana pravljica o »Divjem farovžu«, o »Zakletem Padežniku«, o »Kaznovanem Tremerčanu«, o postanku »Blagoslovljenega studenca« itd. Nič manj niso zanimive legende o Marija Gradcu, o Kuretne, o Sv. Mohorju in Sv. Krištofu. Vse to so vasi v okolici Laškega.

Tudi o vulkanskem področju Laškega je znanih nekaj pripovedk. Tako pravi teka pravljica, da je na vrhu Huma, ki se ponosno dviga nad mestom, skrita klnja v goro, kjer kraljuje desetglavi smaj. Ta čuva Laško in je zato zmagaj udj izoblikovan v zdraviliškem parku, vsaj bil je pred leti...

Ker smo že pri laškem zdravilišču, naj povem pripovedko, kako so toplice nastale. Sam Bog jih je dal, tako smo se že v laški ljudski šoli učili. Na sveti večer pred mnogimi deset in celo stoletji je bil zgrajen temelj sedanjemu modernemu zdravilišču. Tako govori namreč pripovedka, ki jo zna menda vsak šolarček v Laškem in okolici.

Sveti večer. Laško je bilo takrat še vas. S snegom pokrite strehe so se lesketale v srebrni mesečini. Farni zvon je vabil k polnočnici. S hribov so se ponikale procesije ljudi, ki so si svetili s teskami. Bližala se je polnoč...

Okolica sedanjega blagoslovljenega studenca na levem bregu Savinje nasproti zdravilišču je bila takrat še močno zarasla. En sam gozd je bil tod in kozje steze so vodile v dolino. Med hribovci je

bil tudi sivolasni mož, ki je poslednjič hotel biti pri polnočnici. Z vnuki se je odpravil v farno cerkev v Laškem. Težko je hodil po visokem snegu in že so ga zapuščale moči. Zvonovi so ravno poslednjič vabili k polnočnici, ko so starčku zmanjkala tla pod beteznimi nogami. S kozje steze je stopil v prepad. Nastal je vrišč in prestrašeni ljudje so našli moža vsega polomljenega pod visoko skalo. Bil je v globoki nezavesti.

Nekdo je takoj odhitel v župnišče po gospoda, da prinese ubogemu starčku zadnjo popotnico. V cerkvi so prepevali božične pesmi, mlad kaplan pa je hitel z ministrantom proti sedanjemu blagoslovljenemu studencu. Nikjer ni bile vode, da bi starčku izprali rane. Savinja je bila predaleč, v zmedenosti pa se nanjo tudi nihče spomnil ni. Duhovnik je videl, da ranjenca niti spovedati ne bo mogel, ker je bil nezavesten. Pripovedka pravi, da je takrat gospod udaril z Bogom ob skalo. In glej! Pritekla je voda, mlačna, da se je v hudi zimi kar kadilo iz nje. S to vodo so izprali starčku rane, da se je zavedel. In še več. Ta čudežna voda je moža ozdravila, da je bil potem še osemkrat pri polnočnicah.

Nekaj let kasneje so topli vrelec zajeli. Tja so hodile perice, od blizu in daleč pozimi prat, za bolnike pa so nosili zdravilno vodo domov. Kmalu nato se je našel podjeten človek, ki je v bližini iskal tople vrele in jih res našel. Nastalo je kopalnišče, ki še dandanes privablja vsako leto na stotine bolnih ljudi v svoj blagodejni objem. -ig.

Celjska stadiona in smuška proga

Celje, za Ljubljano in Mariborom tudi v sportnem pogledu naše najbolj napredno mesto, je dalo slovenskemu sportu že edilne sportnike. Celjski sportniki bi še narsikaj lahko nudili, ako bi jim le bilo možno. Čeprav po uspehih tako poznajo, je bilo Celje doslej po sportnih napravah eden najskromnejših krajev. Edine naprave, ki so vse plod privatne iniciative, so skromna nogometna igrišča od katerih je samo eno — Glazija — delona odgovarjalo najnujnejšim sportnim potrebam.

Sedaj pa je videti, da se bodo tudi celjskim sportnikom vremena zjasnila. Tam proti Teharju gradi tovarnar Westen ogromen stadion. Mnogo skromnejše, pa vendar sportnim potrebam odgovarjajoče, bo novo igrišče, ki ga gradi mestna občina SK Celju in Sokolu v zameno za Glazijo, kjer bi morala že začeti rasti iz tal nova sodna palača. Novi prostor leži na Sp. Lanovžu ob Kersnikovi ulici in mestni avtobusni garaži. Obseg prostora je 25.000 m² v obliki pravokotnika in ima lego vzhod-zahod. Nogometno igrišče, ki je že skoraj gotovo bo dolgo 105 m široko 70 m. Okrog igrišča bo najpopolnejše tekališče dolgo 400 m in za 6 prog. Tudi vse skakalne priprave za mete bodo v notrajosti med igriščem in tekališčem. Na zahodni strani je v surovem stanju zgrajena 27 m dolga garderoba, ki bo opremljena z vsemi potrebnimi higijenski napravami. Prostora je na južni strani še dovolj, da se bo lahko sčasoma zgradila primerna tribuna. Tudi prostor sam bo polagoma zasajen z drevjem, ki mu bo dajalo prijetnejše lice. Novo igrišče bo nudilo celjski mladini vse potrebno za krepitev zdravja. Igrišče, ki je sicer nekoliko bolj oddaljeno iz mesta kakor Glazija, je vendar še vedno mestu najbližje je na odprtem, sončnem in prijaznem terenu in bo kmalu glavno zatočišče celjskih sportnikov. Otvorjeno bo prihodnje spomlad z večjimi prireditvami.

Celjski so znani tudi kot zimski sportniki. Toda tudi ti občutijo pomanjkanje terenov v neposredni bližini mesta.

Če vas je slučajno v sončnih nedeljah koncem novembra in začetkom decembra zanesla pot na Celjsko kočo, ste gotovo z začudenjem opazili, kako mladi fantje kopljejo šture in korenine na novih izsekah iz Tolstega vrha v dolino na severnih obronkih hriba. To so požrtvovalni kulukarji, člani smučarskega oddelka SPD, ki pripravljajo teren na novi progi, da jim sneg ne bi prekrizal računov, ker ob prvem snegu mora biti proga očiščena in pripravljena. Izpolnjena jim je bila dolgoletna želja, da so sedaj dobili lepo progo za smuk.

Nova proga, katere traso je napravil g. Feri Pleteršek, referent za telesno vzgojo pri celjski občini, teče v dveh variantah: ena je dolga 1400 m, druga pa 1300 m. Višinska razlika znaša 350 m, kar je za takšno dolžino precejšnja strmina, ki bo zahtevala od vseh tekmovalcev in smučarjev največje opreznosti in znanja. Ta nova proga je za celjske smučarje zelo primerno božično darilo posebno, če jim bo ob praznikih tudi nebo naklonjeno. Izseke je oskrbela celjska občina. Z novo progo se obeta Celjski koči še živahnejši razmah. Z rešitvijo enega vprašanja in z zadostitvijo želji celjskih smučarjev se je pojavilo novo vprašanje, kako oskrbeti številne goste, ki jih bodo v še večjem številu kakor sedaj, privabljal zasneženi tereni Celjski koče. P. S.

VZOREN ZAKONSKI MOŽ

— Moj mož, — pravi ponosno gospa Veternikova, — ne pije in sedi vsak večer doma.

— Kadi tudi ne?

— Redko kdaj. Navadno si prižge cigaro po dobri večerji, vendar pokadi največ po dve cigari na mesec!

Cez božične praznike obiščite

Galerijo Obersnel, Ljubljana, Gosposvetska cesta 3

Posebna božična razstava, del slovenskih slikarjev
Ivana in Bruna Vavnotiča ter Ljuba Ravnikarja

Vstop prost. Odpito vsak dan od 8. do 20. ure do Novega leta.

Ali ste storili vse, da obvarujete v bodoče Vašega otroka zobobola? Navadite ga pravočasno na redno čiščenje zob, zjutraj in zvečer, s Sargovim Kalodontom.

Sargov Kalodont prizanesljivo polira zobno sklenino in temeljito čisti zobe. Prepreči tvorbo zobne naslage, ki v poznejših letih navadno povzroča zobni kamen.

SARGOV
KALODONT proti zobnemu kamnu
Velika tuba je posebno ekonomična!

Božični spomini na „Pobreškega prezidenta“

Pobreška občina je menda najpopularnejša v državi, ker je dolgo vrsto let imela »prezidenta«. Vsak Mariborčan, posebno pa otroci, imajo »Pobreškega prezidenta« v dobrem spominu, saj je z njim zvezano mnogo veselih in tragičnih dogodivljajev. Sedaj ga ni več med živimi. Starega Hantiča je letos pobrala smrt in z njim je izumrl rod pobreških »prezidentov«.

Vsak dan je bil »Pobreški prezident« v mestu. Bil je vedno bos, na glavi klobuk s širokimi kraji in šopom pisanega perja. Prezidentska perjanica! V znak »dostojanstva« si je stari Hantič pobarval noge do kolen z zlato barvo, za spremembo pa živordeče ali modro. V rokah je imel vedno šopek cvetja. Sredi ulice je po navadi ustavljal kako žensko, ki je menda še nikoli ni videl, ter ji izročil cvetje z okorelim napisom na velikem papirju. Vedno ga je spremljala skupina otrok, ki so ga razposajeno dražili in mu dajali pobude za razne norčije. Kadar mu je bilo dolgčas, je »Pobreški prezident« po tarzansko vzlikal na ulicah svoj popularni »Obar jo«, tako da so ga nekateri tudi tako klicali.

Posebno svečani so bili za »Pobreškega prezidenta« sveti večeri. Takrat si je oblekel najlepšo »uniformo«. Ponavadi je imel narobe obrnjen zimski površnik, ki je bil ves v franžah, na glavi prav tako narobe obrnjen klobuk, obrašen s smre-

kovimi vejicami, na katerih so bile pritrjene majhne božične svečice ali pa žarnice žepne električne svetiljke, ki jo je imel v žepu. Vedno je zahajal k polnočnicam v magdalensko cerkev. Tako našemljen in s prižganimi svečkami na glavi, s pozlačenimi nogami in z majhnim božičnim drevescem v rokah je prišel v cerkev. Že pred vrati je zaklical »Obar jo«, nato pa s svojim »spremstvom« stopil v svečano razsvetljeno cerkev. Seveda je bilo potem zbranstvo vernikov konec, ker se je povsod slišalo pritajeno hihitanje. Ob neki priliki se spominjam, da mu je padel klobuk z gorečimi svečicami z glave na rute tezenskih ženic, ki so pričele kar sredi slovesne maše na ves glas klicati na pomoč. »Prezident« Hantič pa se je takrat mlo razjokal... Pravili so mi, da je takrat po dolgih letih prvič jokal. Spravil so ga iz cerkve in neki njegov znanec ga je iz usmiljenja povabil na božični čaj in dober prigrizek.

»Pobreški prezident« ni bil slab človek. Tudi neumen ni bil tako, saj se je le bolj delal, ker je vedel, da njegove norčije ljudi zabavajo. Vsakokrat pa je dobil za svoje podvige kakšnega kovača od tistega, ki je kakšno nagajivost naročil. Zato je zabaval ljudi bolj obrtoma, kajti včasih je Hantič zašel tudi k nam v uredništvo, kjer se je zelo pametno razgovarjal in tožil o svojem bednem življenju. -ig.

Za dobro božično voljo

GLEDALISKI IGRAVCI V KOZARCU VODE

Ko je na svojem popotovanju po Evropi slavni ameriški humorist Mark Twain nekoč prisostvoval v Parizu generalni vaji Scribejeve komedije »Kozarec vode«, so na vaji igralci še precej »plaval« kot se pravi, če kdo ni posebno trden pri svojem delu. Mark Twain se je pomembno ozrl na gledališkega ravnatelja, ki je sedel kraj njega, in mu dejal: »Čudovito, kako imenilno plavajo v navadnem kozarcu vode!«

Oče in sin

— Oče, že spet si se napil vina, čeprav dobro veš, da ti je zdravnik prepovedal.
— Sin, zapomni si, da ne dam prav nič na zdravnike. Ali naj mar umrem od žeje zato, da bom živel nekaj let delj?

AMERIŠKI POLJUB IZ LETA 1873

Leta 1873 je neki ameriški romantik na tale način opisal nežni poljub:

»Bila je noč. Par, razgret od ljubezni, se je natihoma izvil v blede mesečini iz sence pod lipo. Ko so se njune ustnice združile, so dale glas kot krava, kadar s težavo izvleče nogo iz mastnega blata.«

V šoli

Učitelj: — Človek, ki se umakne, ker nima prav, je moder. No, kakšen pa je človek, ki se umakne, četudi ima prav?
Učenec: — Prosim, to je poročen mož!

Razgovor v medenem tednu

Mož je nekaj dni po poroki grozil svoji ženi:

— Če te vidim koketirati s kakim moškim, se ustrelim.

— In kaj boš storil, če bi me videl, kako bi koketirala kar z dvema?

kakor na srčni črti, bo ta oseba sklenila nes pametno ljubzensko zvezo ali zakon.

Na dlani so še druge črte, ki pa so bolj postranskega pomena; naj omenimo le zdravstveno ali želočno črto, ki se začne navadno v bližini življenjske in usodne črte in drži navzgor proti črti glave oziroma srčni črti. Če je ta črta krepka, rožnate barve in čista, izpričuje zdravo kri in dobro zdravje, bledikasta pa kaže slabotnost in bolehavost. Kdor jo ima razrezano in pretirano, ta bo večkrat zbolel. Rjavkasto barvana zdravstvena črta kaže na bolna jetra in sploh obolenja drobovja. Slednjič so tu še zapestne črte, ki, če so dobro razvite, pomenijo dobro zdravje in tudi srečo v življenju.

3

In kaj hribci na dlani

Razen črt pa so za presojo roke važne tudi vzbokline na dlani, ki jih hiromantija pozna sedem in jih označuje takole:

1. Venerin hribec (pod palcem do zapestja): močno razvit, kaže strast in ljubezen, izredno razvit pa sanjavo, mističizem.

2. Jupitrov hribec: normalno razvit — vedra, odkritosrčna narava. Zelo ozek: ozkosrčen in malenkosten človek. Trd hribec: izgledi na čast in slavo, mehak: oseba bo zamujala prilike za doseganje uspehov.

3. Saturnov hribec (pod sredincem): normalen — interes za resne študije; zelo širok: melanholičen, pesimističen značaj; zelo majhen: brezpomembna oseba.

4. Apolonov hribec (pod prstancem): dobro razvit kaže človeka, dovtetnega za umetnost, glasbo, slikarstvo, literaturo. Preveč razvit: balač. Preslabo razvit: ta človek bo marsikaj započel, a ničesar ne dokončal.

5. Merkurjev hribec (pod mezincem): dobro razvit — trgovska nadarjenost, preveč razvit: lakomnost, lažnivost in varanje; slabo razvit: nespreten, za življenjski boj malo sposoben človek.

6. Marsov hribec (pod Merkurjevim hribcem na robu dlani): normalen kaže energičnega, pogumnega in odprnega človeka, premočno razvit pa gospodovalnega in togotnega človeka. Če je ta hribec povrh še teman in pretkan z rdečimi črtami, se je takega človeka treba varovati, ker je nasilen in krut. Slab Marsov hribec pa kaže na pomanjkanje poguma in moči.

7. Lunin hribec (pod Marsovim hribcem dol do zapestja): normalno in dobro razvit izpričuje umetniško nadarjenega, lepoto ljubečega, k sanjarenju nagnjenega človeka. Močno razvit in trd: oseba je muhasta in krivična. Mehak: neodločnost, nestanovitnost, pomanjkanje energije. Če ta hribec ni razvit, imaš opravka z golim materialistom.

To bi bili torej glavni podatki za približno presojo človeka po njegovi roki, za natančno in več ali manj sigurno presojo pa je seveda treba temeljitega študija in velike prakse, in kar je poglavito: tudi nekaj naravnega daru za to. Hiromantov je veliko število, toda malo kdo med njimi je mojster, večinoma so šušmarji. Kakor rečejo: našim čitateljem smo hoteli podati samo nekaj navodil k čitanju roke. Kogar to zanima, naj se jih poslužijo in preštudira najprej svojo roko. Glavna je tu leva roka, desna roka samo dopolnjuje oziroma potrjuje to, kar je zapisanega v črtah leve roke. In zapomnite si tudi to: sleherni človek ima drugače načrtano roko, kakor sta tudi značaj in usoda slehernika različna.

Zena je najlepša takrat, kadar prosi odpustčanja ali pa sama odpusča.
(Honore de Balzac)

Zena je ko dobra knjiga: čim večkrat jo prebereš, tem več prikrupnosti najdeš v njej.
(Moliere)

Ljubljanski študentje

Če te zanima, dragi čitatelj, ti bom pokazal nekaj sličic iz življenja ljubljanskih študentov, ki dajejo našemu, vedno bolj se razvijajočemu mestu, tako značilen videz. Toda oprostite! Ne bom opisal vsega. Mnogo posebnosti in dogodivščin je skritih in se skoraj ne opazijo niti nikdar ne zvedo, razen če nisi sam udeležen. Teh ne bom opisoval, naj ostanejo tajne.

In kaj naj začnem opisovati? Ali šola, puste profesorje in šolske predmete? Ne, dragi čitatelj! To je povsod enako in ti je prav dobro znano.

Na promenadi, tam na Aleksandrovi cesti, ki je takorekoč shajališče vseh študentov. Od Dai-dama in dalje do poti v rožniški gozd valovi korzo. Takole okoli pete ure popoldne, po navadi po dva in dva in dve in dve, a tudi po več skupaj začno prihajati na ljubljanski korzo. Peta šola, višji razredi; manj akademikov, ki ložirajo okoli »Emone« zvečer, saj zanje ne ostaja hora legalis. In se začne običajna pot, gor in dol in spet sem in spet tja. Ampak ne mislite, da je samo to. O ne! Gojijo družabnost in marsikateri se seznanijo za marsikatero in doživlja tu na promenadi neobhodno potrebno petošolsko ljubezen. V ostalem obirajo profesorje, pa šolo in nogomet in vojno in zmage in poraze. A prekmalu se pomaknejo kazalci ure na sedmo in tedaj je konec promenade. A jutraj v šoli: »Koruznik, že zopet niste pripravljeno! Ali se niste ničesar naučili včeraj na promenadi? In niti pozdravili me niste, ko ste šli mimo mene! Cvek!« — A Koruznik je zvečer spet na promenadi.

Na prvem vogalu Aleksandrove, stoji vsak večer zaključena skupnica študentov. Ta-ta, be, na jis, kaj bi Zlata brez milijonov, kaj boš, če je treba saksofon, klarinet, boben, trombo in kaj še vse. To so naši muzikantariji. Že tretje leto ali še več postajajo tam vsak večer. Sprva so samo debatirali. Nato nabavili instrumente. Začeli so se sami učiti, skupno igrati doma. Prvi angažmā, borbe s po-

klicnimi godbeniki, danes je to naš najboljši jazz v Ljubljani, sestavljen iz študentov.

Zbirališče, bolj petičnih, mondenih študentov pa je pri Petričku. Slaščičarna in kavarna.

Casniki, časopisi, slaščice, voda, prijetni prostori. Še to; razgled na promenado. Razna stalna omizja v pritličju in prvem nadstropju. Poznam tako stalno omizje. On in ona, dalje on, zadnje čase sam, ker se ona počasi kuja, dalje on, stari don Juan, in ona, film se razvija...

Kolosalni so brucovski večeri. Je že tako, da je bruc velik revež. Privoščijo si ga bajte in redni krokarji, dokler ne opravi predpisanih izpitov. In ko pride do brucovskega večera, ko Njegova nezmožljiva cesarost Zeleni car izkaže brucem milost, da jim otipa njihova telesa in določi njihov spol. To vam je zabava in dovtipov. Nato pa še spreved po mestu, da pač vsakdo vidi, da si bruc, Na čelu brucemajor, sledijo bobnar, bruci z lampijoni in nato stroga komisija. Spreved jih navadno pripelje v gostilno, in tam, ko se stare bajte in redni krokarji zalivajo z vinom, morajo bruci spiti veliko vode in mnogi kaj preslišati. A na koncu koncev je le fletno, saj je to takorekoč prvi izpit na univerzi.

Še bi se dala povedati marsikatera vesela. O pavzali na koncertih, v gledališču in o plesih in o demonstracijah in življenju v akademskih društvih. A — bi cenjeni čitatelj utegnil misliti, da naši študentje zapravljajo čas. Ne, to je samo nekaj takole veselih večerov, drugače pa čez dan, je ljubljanski študent pri resnem delu, saj je njegov cilj, priti čim prej do kruha, zlasti če je reven študent. In teh je morda največ — ki se težko prerivajo skoz šole, češče lačni kot siti in ki okusijo več grenkega kot vselega.

A kljub vsem tegobam, mladost je mladost, ona preмага vse težave, in v veseli zabavi se marsikaj hudega pozabi.

An.

Sodobni študent

Kuzma

Korenov Janez je bil petošolec. Odličnjak, ki mu ni bilo para. Vsi so ga imeli radi, matere so ga stavljale za vzgled, le tovariši so zmajevali z glavami: »Tale naj bo sodoben študent? Saj tiči samo pri knjigah. Vsaj sportnik naj bi bil! Za nič drugega se ne zmeni kot za učenje. O športu, politiki, gledališču se z njim še pogovarjati ne moreš. Na plesne vaje pa najbrže sploh ne bo hodil. Kako pa? Če sreča sošolko, si komaj upa pozdraviti. Toliko, da ne zardi. Peta šola nanj nima nobenega vpliva.«

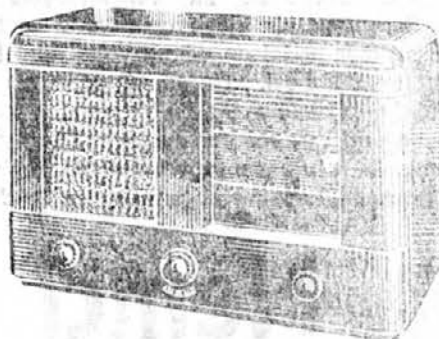
Janez je take očitke nekaj časa poslušal, ne da bi se zmenil zanje. Kmalu pa so mu začeli presedati. Sklenil je, da se bo poboljšal. V šestih se je poprijel sporta. Vneto je nabijal žogo, se učil plavanja in celo za silo igral ping-pong. Buljil je tudi v šahovnico in reševal šahovske orehe. Aljelina je poznal kot svojega strica. S Keresom, toliko da si ni dopisoval. Botvinnik mu je bil star znanec. »Zdaj bodo gotovo zadovoljni,« si je dejal. Tovariši so že se bili, a njegovi rojaki so godrnjali: »Kakšna je dandanes mladina, samo šport ji gre po glavi. — Nekdaj, še dobro pomnim, je bilo čisto drugače. Res, da so študenti radi popivali, a sicer so bili fantje na mestu. Vsaj pomenil se je človek lahko z njimi. Danes pa ne slišiš drugega kot sport. Kje sta še bila Hašk in Ljubljana, kje je zmagal Zelezničar, kje se bije Maraton in ali je bil izid 5:2 ali 4:3.« — Če jih poslušal kako nemogoče govorijo! Saj človek kmalu pol ne razume. O samih sicijankah, francoski obrambi, šahu in šehu, matih in remijih čenčajo, da imam že kar polna ušesa! se je jezil krojač Boštjan.

Janez je vse to slišal, pa je molče pogoltnil. Zaklel pa se je, da bo enkrat za vselej napravil konec tem očitkom. In tako je začel letošnje leto s sklepom, da bo skušal ugoditi tokrat profesorjem in sošolcem. — Jadransko letalstvo je lep sport, pa tudi ugodno vpliva zlasti na mladega človeka. Torej, Janez, če hoče biti sodoben? Janez priklima. — Časi so nevarni, dobro je če zna človek streljati. Študent se vpiše v strelsko družino. — Skavtizem vzgaja tovarištvo, poleg tega pa je taborenje v naravi kaj zdravo. Jadranska straža budi ljubezen do morja. Pa ne samo morje, tudi ostalo domovino mora dijak poznati. Študent potuj! Janez priklima in postane član JS, RK in FS. — Janez, morda boš še kdaj minister, treba ti bo govoriti v zbornici. Vadi se že zdaj. Literarni krožek!

»Janez, kaj meniš, ali bodo zmagali Angleži ali Nemci? Zdi se mi, da je presneti Nostradamus le uganil. Kakor je videti, se vojna ne bo končala tam, kjer se je začela. Kaj se ti zdi?« Joža je ves v politiki. Janez pa molči. Res, treba bo čitati časnike. Sicer se kar osramotim. »Koren, si bral »Samorastnike?« Kaj se ti zdi? Ti, ampak tista Kranjčeva »Povest o dobrih ljudeh«. Ta mi je bila na moč všeč.« mu navdušeno govori Tone. — »Si že čital »Mlakarjeve spomine?« Do solz sem se nasmejala. Imenitni so. Ali ne?« ga sprašuje Oiga. »Ali si videl »Damo tropskih noči« z Robertom Taylorjem? Manon mi je ugajala. In toalette! Pa tudi tehnična plat! Le kdaj bodo vrteli »Marijo Stuart« z Zarah Leandrovo? To bom šel na vsak način gledat. Boš šel z menoj?« ga vabi Peter. »Saj res, kino je tudi še na svetu. Moj Bog, tudi to je treba, če hoče biti človek sodoben. In jutri je matematična!« Janez

Zena je ona, ki določa okus in kulturo svojega časa.
Za sodoben dom si izbere

4-ELEKTRONSKI SUPER SPREJEMNIK

ORION
RADIO 150

RADIO d. z o. z. LJUBLJANA, Miklošičeva cesta 7
RADIOVAL, LJUBLJANA, Dolmatinova ulica 13
ANTON BREMEC, CELJE, Miklošičeva ulica 2
L. LUSICKY, MARIBOR, Koroška cesta 11

vzdihne in gre zvečer v kino. A glej smola! Pri blagajni ga vidi profesor. Hura legalis! Pohvala v dijaško knjižnico! Je pač ludo, če profesor ne razume, da mora biti človek sodoben. A kaj zato! Zdaj je tudi on potrjen in slovesno sprejet v vrste sodobnih študentov, kar niso majoče solze.

Na poti v šolo ga dohitijo tovariši Milko: »Janez, si bil v teatru: Gorkega »Na dnu«? Krasno, ti rečem. Pa popoldne na koncertu?« — Ne! — »Škoda, sijajno je bilo. Lahko ti je žal.«

Popoldne pa začne pošteno pihati. — »Presneta reč, le kaj bo letos z zimo? Noče, pa noče snežiti. Se nekaj tednov in Božič bo tu. Snega pa nikjer. Ampak le počakaj, ob prvi priliki jo malnema na Sv. Planino. Če boš šel z menoj, te bom kristijanijo naučil,« mu prigovarja Kar. Koren uvidi: Smučanje je lep in zdrav sport.

»No, Koren, kolikokrat ste bili pa vi na Triglavu?« ga vpraša dobrodušni profesor zemljepisa, navdušen planinec. Janez odkima, da še ni bil. »Da vas ni sram! Študent mora poznati vse kozje stozice svoje domovine. Poleti vas vzameu s seboj na Kamniško sedlo in Stol.« Dekleta pa se začno lihitati. Če človek preveč hči po hribih, storasto hodi, Janez, plesati!

V nedeljo po plesnih vajah. Ti Janez, si že plesal s Sonjo? To ti je punčka. Pa kako ples. Swing ji že tako gre! Tone in Zora pa valček tako vrtita, da smb že nekajkrat trešili skupaj. Ampak reci kar hočeš, čeden par sta, mežika Lovca. Janez povese glavo. Mea culpa! Slavica mu je popolnoma zmešala glavo. Fantje ga zahtkavajo, ker ji pomagajo kjer mora. Le to ga jezi, da ne more toliko plesati z njo, kolikor bi rad. Zlasti zdaj je križ, ko so plesne vaje skrajšale. Morda bo za Miklavža kaj boljše, se tolaži. Pa je res bilo. Saj to se je pri Janezu tudi poznalo. Bivši odličnjak je ob konjerenici prinesel domov štiri evice. Pa kaj zato! Postal je sodoben, postal je študent in odslej bo tudi pri dekletih imel najbrže več ugleda.

Doma pa s tem niso bili nič kaj zadovoljni. Grdo so ga gledali in zmajevali z glavami. Oče pa je godrnjal: »Kako se je Janez izpremenil. Včasih je bil odličnjak.« Ze, a ni bil sodoben dijak. »Sodoben?! Nepotrebno!« Janez bledka vzdihne. Koliko žrtve je bilo treba, da se je dokopal do ugleda v razredu. In zdaj? Nekaj si je pa le pridobil, namreč spoznanje, da ima Ribničar je prav: »Če se enemu prikloniš, pa drugemu hrbet pokažeš!«

Hiša manufakture

J.C. Mayer

J. C. Mayer

Ljubljana

Največja izbira
tekstilnih novitet

Prodajamo samo
kvalitetno blago

Navočajte
vzorke po pošti

Zadnie vesti 23. XII. 1940

Halifax veleposlanik v Washingtonu

Dosedanji angleški zunanji minister odhaja v USA zastopat Anglijo — Vojni minister Eden njegov naslednik — Magesson pa novi vojni minister

LONDON, 23. dec. Reuter. S'noči je bilo uradno objavljeno, da je dosedanji zunanji minister Velike Britanije, lord Halifax, imenovan za veleposlanika v Washingtonu. Na njegovo mesto v angleški vladi je prišel dosedanji vojni minister Anthony Eden. Dosedanji minister za kolonije viskaunt Cranborne, je dobil baronski naslov ter mesto v Zgornjem domu, ki je zvezano z važnimi posebnimi nalogami. Mesto vojnega ministra je do-

bil David Margesson, dosedanji glavni tajnik konservativne stranke. Imenovanje lorda Halifaxa za veleposlanika je najboljša odločitev v Angliji in Ameriki. Počudjajo, da je najpripravnejša oseba za to mesto, ker je s pokojnim Chamberlainom dolgo vodil politiko pomiritve ter sodeloval v Monakovem in drugih podobnih aktih. Kot tak bo s svojo novo politiko lahko prepričal Američane o pravičnem stališču angleške vlade. Anthony

Eden ima 43 let. L. 1935. je postal prvič zunanji minister ter je bil v zadnjih 84. letih najmlajši angleški zunanji minister. Od letošnjega maja pa je vojni minister. WASHINGTON, 23. dec. Associated Press. V ameriških političnih krogih se smatra, da je lord Halifax iz treh vzrokov imenovan za veleposlanika. Glavni vzrok je bil Edenov prihod na položaj zunanjega ministra. To se postavlja v zvezo z Edenovim stališčem do Rusije, ki ga že

dolgo zastopa. Znano je, da je poleg Lloydja Georgea Eden najbolj vnet za sodelovanje z Rusijo. Tudi v Moskvi polagajo na njega veliko nad. Drugi vzrok je odstranitev iz vlade zadnjega ostanka Chamberlainove politike. Tretjič pa zaradi tega, ker je bil lord Halifax kot član »clivedenske skupine«, kateri na čelu je lady Astor. Ta skupina si je dolgo prizadevala najti pomirjenje in sodelovanje z Nemčijo.

Nemci pripravljajo napad

LONDON, 23. dec. ZPV. Kakor izjavljajo na poučenem mestu, se vrši v Nemčiji velik premik čet, pa tudi razni drugi znaki dokazujejo, da se Nemčija pripravlja na neko vojaško akcijo, ali celo na več akcij istočasno. Ni izključeno, da bo nemško vrhovno vodstvo skušalo poizkusiti splošni napad na Anglijo že v najbližjem času, ker se zaveda, da se razmerje sil med državama osi in Anglijo stalno spreminja v korist slednje. V Londonu pa izjavljajo s tem v zvezi, da je Anglija popolnoma pripravljena na vsak napad in ga bo temu primerno sprejela.

MOSKVA, 23. dec. Ass. Press. Sovjetski list »Trud« pravi, da bo invazija Velike Britanije zelo težka, dokler bo Anglija imela premoč v mornarici in nezlomljeno

letaštvo. Navzlic težkim izgubam na obeh straneh je računati z dolgo vojno. Ze s prvim dnevom, ko je Italija stopila v vojno, se je videlo, da ne bo mogla vzdrževati zvez v vzhodnem delu Sredozemskega morja in s svojimi kolonijami v Afriki. Angleške ladje v Jadranu so nova

nevarnost. »Krasnaja Zvezda« pa razpravlja o bitkah v Libiji ter pravi, da je za Angleže večjega pomena število ujetnikov ter razbitje posameznih divizij, ki se ne dajo nadoknaditi, od števila kvadratnih kilometrov zasedenega ozemlja.

NEW YORK, 23. dec. Reuter. Uradnega odgovora na nemške izjave o ameriški vojaški pomoči USA Veliki Britaniji še ni bilo, vendar pa se vidi iz soglasne reakcije ameriškega tiska, da je o položaju dobro informiran. »New York Times« pišejo, da ni mogoče s pretnjami izpremeniti ravne črte ameriške zunanje politike, ki je: pomoč Angliji do zadnjih mej možnosti. List pravi, da sta obe stranki in ves ameriški narod za čim večjo materialno pomoč Angliji.

NEW YORK, 23. dec. Reuter. Predsednik odbora za finančno rekonstrukcijo USA, Jesse Jones, je izjavil, da je Amerika že sedaj začutila vojno psihozo. Kmalu bod vse ameriške tovarne delale 24 ur na dan.

Nemški protest proti politiki USA

BERLIN, 23. dec. ZPV. Zastopnik zunanjega ministrstva je podal v soboto zastopnikom tiska zelo ostro izjavo kot odgovor Nemčije na povečanje ameriške podpore Angliji. USA so se postavile odkrito na stran Anglije in sovražno nasproti Nemčiji. Tak položaj postaja nezadržan. Posebno pa je izrazil nezado-

voljstvo z namero o odstopitvi interniranih ladij Angliji. Oblika te izjave je bila taka, da je treba pričakovati močno poostritev odnosov med Nemčijo in USA.

Zopet večji letalski napadi

BERLIN, 23. dec. Ass. Press. Nemški bombniki so včeraj napadli z doslej neznan silo Liverpool in Birkenhead ter naredili veliko požarov v obeh mestih. Nemško vojaško poročilo pravi, da so italijanska letala sodelovala pri napadu. Napadeno je bilo tudi pristanišče Harwich.

LONDON, 23. dec. Reuter. Angleški bombniki so v noči med soboto in nedeljo ter sinoči napadli sledeče cilje v Nemčiji: Gelsenkirchen, Köln, Mannheim, nadalje Rotterdam, Calais, Ostende, Vlissingen, Wilhelmshaven in Lorient v Franciji. Glavni cilj napadov so bile rafinerije petroleja in železniške zveze.

Šesti dan obleganja Bardije

RIM, 23. dec. ZPV. Italijani poročajo z afriških bojišč, da se nadaljuje v Cirenaiki topniško obstrejevanje in je tudi letalstvo zelo aktivno. Italijansko letalstvo je zopet izvršilo vrsto uspešnih akcij in pri tem uničilo tudi več sovražnih letal.

KAHIRA, 23. dec. Reuter. Šesti dan obleganja Bardije je potekel v znamenju dovažanja angleški čet. Maršal Graziani ni počel nobene pomoči obkoljeni posadki v Bardiji.

KAHIRA, 23. dec. Reuter. V teku zadnjih 24 ur so angleške čete pred Bardijo dožele pojačanja, ki še vedno prihajajo.

KAHIRA, 23. dec. Ass. Press. Napadi angleške vojske v Libiji se nadaljujejo sedaj poleg obleganja Bardije tudi na razne postojanke italijanske vojske dalje v notranjosti puščave. Tako so Angleži med drugim zavzeli tudi zelo važno oazo Džarabuk.

Napad na Reko in Sušak

ZAGREB, 23. dec. ZPV. Iz poročila kabineta bana Hrvatske posnemamo, da so bila včeraj ponoči ob 1.30 nad Sušakom tuja letala, ki so metala bombe. Lažje ranjenih je 7 oseb, povzročena je tudi materialna škoda. Uvedena je preiskava.

LONDON, 23. dec. Ass. Press. Angleška letala so napadla Reko v Italiji in zmetala nanjo nekaj bomb, ki so zadele cilje.

POLOŽAJ NA ALBANSKEM BOJIŠČU

ATENE, 23. decembra. Reuter. Grško uradno poročilo pravi samo, da so v Albaniji lokalni spopadi. V Atenah zatrjujejo, da je sedaj Hmara popolnoma v dosegu grških topov, položaj italijanskih čet pri Tepeleniju in Klisuri pa je nebranjiv.

RIM, 23. decembra. ZPV. Iz Albanije poročajo, da je italijanska vojska odbila vse grške napade in tudi sama izvršila več uspešnih protinapadov. Skupaj z vojsko na kopnem nastopajo tudi letalske sile.

NOVE NEMŠKE ČETE V ROMUNII

BUKAPESTA, 23. dec. AA. V Temišvar so prišle 17. in 18. decembra nove nemške čete, ki bodo uporabljene za izboljšanje nemške vojske. Njihov komendant je general Huber.

LETALSKI NAPAD NA MESTRE

KAHIRA, 23. dec. Reuter. Angleški bombnik iso v soboto ponoči dosegil nov rekord v zimskem poletu. Preleteli so okoli 2200 km v mrazu 35 stopinj do Benetk, kjer so napadli petrolejske rafinerije v Porto Marghera, ki ležijo na celinji v bližini železniške postaje Mestre. Bombe so zadele v polno.

ITALIJANSKI OČITKI VICHYJU

RIM, 23. dec. Ass. Press. Italijanski magacin »Rassegna Italiana« obtožuje vichyjsko vlado, da komplotira z generalom de Gaulleom ter da ima namen združiti francoske afriške posesti z ozemljem, ki ga ima pod oblastjo general de Gaulle. »Rassegna Italiana« pravi, da bi francoske in angleške posesti v Afriki tvorile ogromen blok, ki bi bil namenjen za napad na Italijo.

DVE BOMBI NA ŠVICO

BERN, 23. dec. Ass. Press. Neidentificirano letalo je vrglo nočoj bombo na švicarsko vas Hoengg, ki leži okoli 8 km severnozahodno od Curiha. Razdejala je neko hišo in raniila več prebivalcev. Druga bomba je padla v bližini neke avtomobilske tovarne v Curihu, vendar je povzročila le malo škode.

NEMŠKO LETALO NA IRSKEM

DUBLIN, 23. dec. Reuter. Na irsko ozemlje je padlo angleško letalo. Pilot je interniran.

VABILO NA NAROČBO!

Naročnina na mesec po pošti

din **14**

Dostavljen po našem raznašalcu

din **16**

Posamezna številka

1 din

V teku dveh in pol leta smo povečali obseg »Večernika« ob delavnikih od štirih na 8 strani, sobotno-nedeljske številke pa od šestih na 16 strani. Obseg prazničnih števil »Večernika« smo dvignili na 32 strani.

V teku dveh in pol leta smo dnevno naklado »Večernika« popetorili, naklado sobotno-nedeljskih števil pa celo posedmorili. Avgusta leta 1938. smo začeli tiskati »Večernik« v 3400 izvodih, že v 50. tednu letošnjega leta pa smo v rednem tisku »Večernika« dosegli naklado

24.500

izvodov. Letošnje izredne praznične številke bo treba tiskati nad

32.000

izvodov.

Trudimo se, da bo »Večernik« čim prej najpopolnejši slovenski dnevnik, ki bo po vesteh in po kakovosti vsebine vzor slovenskih listov.

Trudimo se, da postane »Večernik« najbolj priljubljen in največji ljudski dnevnik, ki bo v ponos severni Sloveniji, v korist vsem Slovencem, naši jugoslovanski državnici in nacionalni misli pa v pomoč.

Dosedanje naročnine nismo povišali, niti cene za posamezne številke. Povišati tudi ne nameravamo, dokler bo naklada »Večernika« tako rastla kot do sedaj in dokler nas ne bo v to prisilila še bolj katastrofalna druginja.

Vabimo Slovence, da nas v našem prizadevanju podpro. Vabimo jih v krog naših novih naročnikov. Stare naše naročnike pa kot prijatelje našega lista prosimo, da nam vsakdo od njih tudi v svojem interesu pridobi za novo leto vsaj še enega novega naročnika.

»Večernik« v sleherni slovenski hiši!

»VEČERNIK«

Novo naročnike sprejemajo:

Uprava »Večernika« v Mariboru, Kopalniška ulica 6, tel. 25-67, 26-67
Poslovalnica »Večernika« v Ljubljani, Franciščanska ulica 6, tel. 46-91
Poslovalnica »Večernika« v Celju, Prešernova ulica 3, tel. 280
Poslovalnica »Večernika« v Ptuj, Čučkova hiša.

Prekmurska vprašanja

Če bi primerjali razne pridobitve Prekmurja v teh dvajsetih letih življenja v svobodni državi, bi prišli do zaključka, da se je pri vseh delih najmanj upoštevalo gospodarsko-socialno delo na podeželju, ki je v bistvu življenjskega pomena za celo Prekmurje. Ne smemo sicer prezreti pozitivnost različnih gospodarskih in javnih pridobitev Sobote, kot središča Prekmurja, toda podeželje je še v vsakem oziru potisnjeno v ozadje.

Med splošnimi javnimi deli sta predvsem nujni **dokončni regulaciji Mure in Ledave v celem toku**. Znano je, da tvorijo najrevnejši predel Prekmurja ravno tista naselja, ki so v neposredni bližini teh dveh vodnih žil. Vsako leto Mura in Ledava poplavita ogromne komplekse sveta in je gospodarjenje spričo teh vsakoletnih elementarnih nezdod skoraj nemogoče. Tudi prometne vezi teh krajev z ostalo Slovenijo so zelo slabe. Z regulacijskim delom bi bilo nujno potrebno **izgraditi in izboljšati tudi ceste**. Današnje ceste so za večji promet — posebno pozimi in v jeseni — skoraj neuporabne. Tudi vzhodni in jugozapadni predeli terjajo isto. Pri Hotizi bi bilo potrebno zgraditi novo cesto, kakor tudi **most čez Muro**. Ta predel, ki je zaradi stalnih poplav popolnoma močvirnat, je potreben tudi načrtnega izsuševanja, kar bi bilo nujno tudi pri vseh ostalih obmurskih predelih.

Zelo važno je tudi **dokončna ureditev zemljiških razmer v zvezi s katastrsko izmero in strokovno klasifikacijo zemlje**. Obdavčenje posameznih gospodarskih

enot na podlagi zastarele in netočne matičarske katastrske izmere, je nepravilno in nesocialno. Današnja katastrska evidenca ne odgovarja dejanskemu stanju. Prekmurski kataster je zastarel in kot tak je nujno potreben obnovitve!

V zvezi s katastrsko novoizmero, eventualno z reambulacijo, je nujno potrebna tudi klasifikacija, ker je prav zaradi zastarelosti katastra, ki med vojno ni upošteval kulturnih sprememb, danes mnogo kmetov, ki so preobremenjeni z davki. Kulturne in objektne spremembe, ki mnogo uplivajo na višino davka, se bodo morale v najkrajši bodočnosti urediti s kontrolnim klasificiranjem.

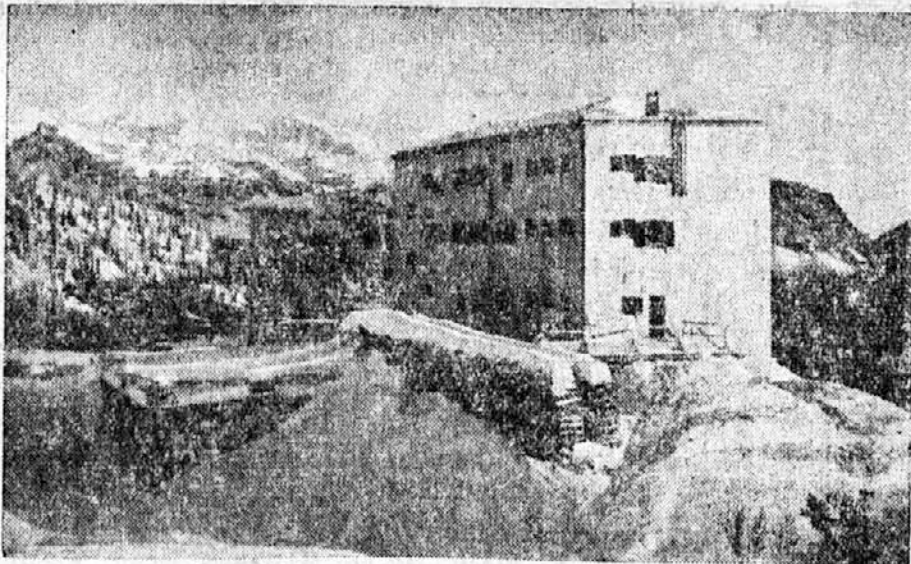
Da se ne dotaknemo pomanjkanja šolskih zgradb in šolstva sploh, tako v Soboti, kot tudi v ostale Prekmurju ter drugih del na izgraditvi Sobote, ki še vedno tvorijo preobširen načrt za javna in gospodarska dela, si oglejmo nekaj prav vidnih zaprek, ki ovirajo normalni razvoj Sobote. Poleg primerne postaje, ki je doslej zaradi svoje lege še vedno večja zapreka razvoju Sobote, je nujna tudi **kanalizacija**. V bodoče bo pri izgraditvi in razširitvi Sobote treba upoštevati terenske prilike in temu primerno graditi stavbe. Urediti bo treba tudi soboško pokopališče, saj je najlepša lega Sobote proti Rakičanu zaradi pokopališča zapostavljena. Ta teren je tudi prikladen za kanalizacijo. Pokopališče bi trebalo prenesti. Isto velja seveda tudi za izrealitskim pokopališčem, kjer bo v nekoč stala soboška bolnišnica. — ko.

Snežne razmere v naših gorah

Mraz je pritisnil, vse je trdno zmrzjeno in na podlago je zapadel suh sneg do višine 25 do 30 cm. Za smučarje bo torej tudi letos preskrbljeno. Še nekaj dni, navezali bomo smučke in stopili po suhem snegu. V zimski naravi se često ustavljam, da prishlunemo tišini, ki vlada v čarobnem gozdu.

skih Alp na jugu pozdravlja Snežnik z vso Notranjsko, na drugi strani Grintovec itd. Povsod v bližini smučišč najdeš udobna zavetišča Slovenskega planinskega društva.

Poglejmo še v druge predele Slovenije. Iz Mozirja v Savinjski dolini je dobre 3 ure vzpona na Mozirsko planino, ki je

DOM SPD NA KOMNI SREDI KRASNIH SMUČIŠČ

Vprašate, kam naj krenete? Izbire obilo. Krog in krog Bohinja leže valovite planote, samotna pota vodijo skozi zasnežene gozdove vsaka ima svoj poseben čar. Ta zemlja je ključ do smučkega raja — Komne. V velikem polkrogu se vijejo Bohinjske gore od Šije in Vogla preko Podrte gore in Bogatina tja čez Kal in Lope.

Živahno vrvenje bo v prihodnjih dneh tudi v okolici Kranjske gore in Rateč. Ure vzpona na Kravec iz Cerkelj so bogato poplačane; čim višje se dvigaš, tembolj se odpirajo razgledi na vse strani, na Gorenjsko z belimi vrhovi Julij-

znana po prostranih smučskih poljanah. Že v bližini Celja so ugodna terišča pri Celjski koči. Pohorje pa ima posebno pozimi še prav posebne čare. V jutranjem soncu se lesketajo snežni kristali ob pot od Mariborske kočice do Ruške kočice, hitro drsijo smučki mimo zamrznjenega Šumika proti Klopnem vrhu in dalje proti Pesku, odtod mimo Ribniških jezer do znanega Senjorjevega doma, ki ima v svoji okolici najprostranejša smučišča; v drznem smuku privoziš na Pungart, do kočice pod Kopo, dalje proti Slovenjgradcu, še kratek skok na Kremžarjev vrh — in vso krasoto Pohorja si videl v treh ali štirih dneh.

Ljubljansko umetnostno zg. dovinsko društvo

V knjižnici ljubljanskega muzeja je imelo umetniško-zgodovinsko društvo redni občni zbor, ki ga je vodil predsednik dr. Windischer. V pozdravnem govoru je predsednik počastil spomin blagopokojnega dr. Antona Korošca, nato je podal pregled društvenega delovanja in

važnejših dogodkov na polju slovenske umetnosti in kulture. Zlasti živahna je bila likovna umetnost, ki je prirajala razne razstave tako v slovenskih mestih, kakor tudi v Zagrebu in Beogradu. Slovensko slikarstvo je bilo zastopano tudi na razstavi v Benetkah in je doseglo

Presenetite vas dom...

z sodobnimi **TUNGSRAM KRYPTON** žarnicami! Zadovoljni bodete, ker bo razsvetljava boljša, poraba toka pa manjša.

BOLJŠA LUČ, MANJŠI STROŠKI!

tam časten uspeh. Izmed važnih kulturnih dogodkov je predsednik omenil gradnjo moderne galerije in vseučiliške knjižnice, postavitev kraljevega spomenika v Zvezdi in ustvaritev monumentalnih Zal. Letos je dobila Ljubljana tudi glasbeno visoko šolo, zdaj gredo prizadevanja še za ustanovitev umetnostne akademije. V Mariboru bo skoraj dovršena obnova mestnega gradu, tam pripravljajo za prihodnje leto tudi odkritje spomenika kralju Aleksandru.

Po poročilih tajnika dr. Ložarja in blagajnika msgr. Steske je bila dana razrešnica staremu odboru, ki je bil nato ponovno izvoljen. Za častnega člana je bil izvoljen prof. Strnen. Sprejet je bil še predlog, naj izhaja društveni »Zbornik« odsej štirikrat na leto. Z občnega zbora so bile poslani vdanostne brzojavke kralju in knezu namestniku ter pozdravi ministru dr. Kreku, banu dr. Natlačenu, škofu dr. Rožmanu in mestnemu predsedniku.

Pokopališko vprašanje v Lučah

Pred leti je bilo naše pokopališče razširjeno v strajnem naselju, kar je popolnoma protizakonito. Ljudska šola s 150 učenci je nizko tik pod pokopališčem in ob deževju je obdana deloma z vodo, ki se odteka z in izpod razširjenega pokopališča. Stejemo v čast bivšemu šolskemu upravitelju Lužniku, ki se je najenergičneje boril, ne oziraje se na desno in levo, proti razširjenju pokopališča. Prepričani smo, da bi do protizakonitega razširjenja ne prišlo, ako bi bil on v odločilnem času še v Lučah. Že desetletja je vodnjak ob šoli pokvarjen in prav je to, saj je boljše, da je 150 otrok brez pitne vode, kakor pa da bi bili izpostavljeni nevarnosti okuženja s slabo vodo. Ob priliki kolavdacije pri razširjenju pokopališča v jeseni leta 1937 je bila komisija opozorjena na protizakonitost razširjenja ter na nevarnost okuženja, toda brezuspešno. Še do danes se ni začela akcija niti za gradnjo vodovoda, niti za kanalizacijo naše vasi. Šolski otroci so še vedno brez vode, ob nalivih pa so okrog šole umazane luže.

SAMO PRVEGA V MESECU BERAČI

V Doboju živi star možakar, ki se že od mladosti preživlja z beračenjem. Toda ni navaden berač, ker prosil samo vsakega prvega v mesecu. Ima poseben sistem beračenja. Višino milodarov je sam določil, dobrotnike pa ima večinoma v vrstah državnih uslužbencev. Starejši in boljše plačani mu morajo dajati po 2 do 3 din. mlajši pa po en din na mesec. Če opazi, da si je kdo kupil motor ali kolo, mu zviša milodar. Če opazi, da mu kdo dolguje mesečni prispevek, ga terja naslednji mesec za oba obroka. Ker je njegov način beračenja podoben pobiranju davkov, so ga nazvali za eksekutorja.

Elektrifikacija Ptujkega polja

Četudi vodi po vsem Dravskem in Ptujkem polju glavni daljnovod elektrarne Fala že dolgo let, večina vasi in krajev tudi v bližini tega daljnovoda ni imela doslej električnega toka, ker vkljub večkratnim poizkusom do elektrifikacije posameznih krajev ni prišlo. Manjkalo je na eni strani pravilne organizacije, na drugi pa potrebnega denarja. Ptuj z bližnjo okolico je bil elektrificiran pred 15 leti in sicer na ta način, da se je osnovala posebna zadruga, ki si je s posojilom nabavila potrebna denarna sredstva za krajevno omrežje in transformatorske postaje. Električni tok kupuje elektrarna od Fale. Znano je, da je imel Ptuj dosedaj najnižjo tarifo za tok v dravski banovini. Z nizko prodajno ceno se je zadrževali posrečilo dvigniti konsum do take višine, da znaša sedaj mesečna poraba povprečno 70—80 tisoč kWh. Poleg tega pa je zadruga odplačala tudi vse velike investicije v svoje krajevno omrežje in začela z akcijo na razširitvi elektrifikacije tudi na širšo ptujsko okolico. V zadnjih letih je elektrificirala Sv. Vid, Pobrežje, Hajdino, Lancovo vas, Jurovce, Tržec in Podlehnik. Skupno z elektrarno Fala je imela v načrtu tudi nadaljnja elektrificijska dela. Lani je nastal zastoj.

Pomanjkanje in podražitev petroleja pa nujno zahteva nadaljevanje dela. Banska uprava je zaupala elektrifikacijo Ptujkega in Dravskega polja Zadrugi elektrarni v Ptuj in Fali. Končuje se nova trasa Spuhlja, Zabovci, Markovci in Nova vas. Vse predpriprave z nadaljevanje tega voda po Ptujkem polju (za traso: Bukovci, Stojinci, Muretinci in Zagojčiči) so v polnem teku.

Vzporedno z deli na levem bregu Drave pa organizirajo in pripravljajo projekt tudi na desnem bregu Drave. Predviden je daljnovod iz Rač do Majšperka. Iz njega bi se napajala krajevna omrežja Strgojnci, Sikole, Pangerci, Jablane, Cirkovce, Dragonja vas, Pleterje, Župečja vas, Sv. Lovrenc, Apače, Ptujka gora in Majšperk. Vse krajevne oblasti teh vasi so zaupale elektrifikacijo Zadrugi elektrarni v Ptuj na ta način, da postane vsak posamezni konsument njen član. Za kraje med Hajdino in Zlatoličjem ter Slovenjo vasjo pa pripravljajo statistične podatke in potrebne načrte.

Interesenti prispevajo zadrugi v razmerju investicij in prijavljenih izvodov posameznih luči svoj prispevek za krajevna omrežja. Tudi banska uprava daje za te investicije znatne podpore. Ker morajo biti vsi konsumenti člani take zadruge, nastaja menda največja zadruga ustanova te vrste v banovini, če ne v državi.

Krst ciganov

V Gornjem Zebancu pri Čakovcu je bilo te dni svojevrstno cigansko slavlje: slavili so krst velike ciganske družine. 16 ciganov je naprosilo vaškega župnika, da jih je krstil. Ob tej priliki so bile tudi štiri ciganske poroke, seveda v cerkvi. Ta slovesnost je zbrala vse vaščane, ki so nanosili ciganskim nevestam mnogo darov. Gostili so se dan in noč.

VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE VSEM NAROČNIKOM, INSERENTOM, CITATELJEM IN PRIJATELJEM LISTA ŽELI

»VEČERNIK«

Davke bodo zvišali

Z novim letom se obeta zvišanje nekaterih davkov. Takoj 1. jan. bo zvišan davek na poslovni promet za 20% (doslej stopnja 2,5. odslej 3%); posledica bo zvišanje skupnega davka na poslovni promet. Luksuzni davek bo zvišan od 25 do 100% (doslej je bila stopnja 12—22%, iova bo od 15 do 40%). Zvišane pa bodo tudi trošarinske stopnje skoraj za vse predmete, ki so podvrženi državnim tro-

šarini (sladkor, kava, žarnice, električni tok, plin za razsvetljavo, špirit, bencin in mešanice, plinsko olje, olja in tolšče za mazanje, surova in neprečiščena nafta, trošarina na cement in hidravlično apno, pivo, vino, izvlečki, esence, eterska olja, liker, konjak, rum). **Zvišane bodo tudi nekatere takse**, predvsem za prenose ter za prošnje. Carinski azio bo 15 din (doslej 14 din) na 1 zlati dinar.

o Vesele božične praznike in srečno Novo leto 1940 želi veletrgovina Alojz Mastnak, Celje, Gosposka ulica. Na debelo! Na drobno!
o Vesele božične praznike in srečno Novo leto želi vsem svojim cenj. strankam Kolbezen Franc, manufaktura, Celje.
o Gumištambilje dobite pri graverju Vilihaldu Veber, Celje, Dečkov trg 5.
o Vesele božične praznike in srečno Novo leto vošči vsem svojim odjemalcem podružnica Učiteljske tiskarne v Celju.

VELIKA
BLASNIKOVA
PRATIKA
je izšla
1941

m. Odlikovan je bil s kraljevim ukazom mariborski odvetnik dr. Rudolf Ravnik z redom Jugoslovanske krone III. stopnje za svoje zasluge na nacionalnem, kulturnem in gospodarskem polju ter za zasluge pri ustvaritvi hrvaško-srbskega sporazuma.

m. Nočno lekarniško službo bosta vršili od 21. do vključno 27. decembra Mestna lekarna pri Orlu, Glavni trg 12, tel. 25-85 ter lekarna pri sv. Roku, vogal Aleksandrove in Meljske ceste, tel. 25-32.

Narodno gledalište

Ponedeljek, 23. decembra: zaprto.
Torek, 24. decembra: zaprto.
Sreda, 25. decembra, ob 15.: »Pikica in Tonček«. Znižane cene. Ob 20.: »Habakuk«. Premiera. Izven.
Četrtek, 26. decembra, ob 15.: »Na cesaričin ukaz«. Znižane cene. Ob 20.: »Habakuk«.

Kino

o Grajski kino. Danes biser češke filmske umetnosti »Skušnja«. Naš božični spored »Dva divja goloba«.
o Grajski kino. Za božične praznike prinaša prekrasen film »Dva divja goloba«, sijajen planinski film po Ganghoferjevemu romanu. Paul Richter, Karin Hardt, in naš rojak Ivan Petrovič.

o Esplanade kino. Odlični nemški velenapeli film »Trije kodoni«. Najboljši akrobatski svetovnoznani trio izvaja v filmu vratolomne akrobacije.

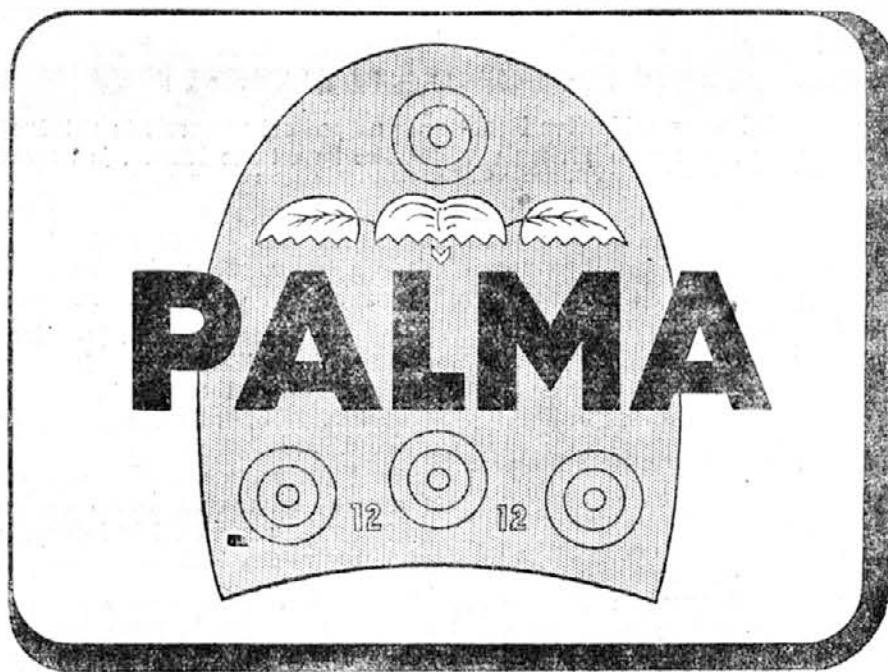
o Esplanade kino. Božični spored sijajna veseloigra polna humorja in zabave: »Gospodar v hiši«. Hans Moser, Leo Slezak, Maria Andersgast. Sledi veliki glasbeni in ljubzenski film »Ljubavni sen«.

očala? ... peteln
dipl. optik

o Union kino. Do vključno danes »Trije bratje siromaki«, z znamenitimi komiki brati Ritz, Zabava in smeh. — Torek radi ourme zaprto! — Naš božični spored! »Andy Hardy na divjem zapadu«, velifilm napete vsebine z znamenitim mladim igralcem Micky Roneyem v glavni vlogi.

o Union kino. Božični spored veliki pustolovni in zabavni covbojski film »Hardy na divjem zapadu«. Micki Ronej v glavni vlogi. Sledi velenapeti kriminalni pustolovni film »Poslednji gangster«.

m. Pocenno meso je prodajal v Studenci: mesarski pomočnik Avgust Kolar v »Črni mesnici«, ki so jo sedaj odkrila oblastva ter ugotovila, da je prodajal te dni 7000 din vrednega vola, ki ga je ukradel v Nasovi pri Apačah ter pripeljal v Studence. Sumijo, da ima na vesti še več takih slučajev.

o. Trpežne nogavice in perilo vedno na zalogi zelo ugodno pri Mirku Brečko, Maribor, Aleksandrova c. 23.

o. Trdo kožo in kurja očesa odstranimo brez bolečin, »BATA«.

o. Nagli tempo našega časa zahteva od nas prekomerni duševni in telesni napor. Zato moramo paziti zlasti na prehrano, ki naj bo lahko prebavljiva, pri tem pa krepilna in zdrava. Zlasti važno je, da pazimo kaj zavijemo zjutraj in zvečer. Čaša toplega »EMONA« čaja Vas ne bo nikoli razočarala, ker je to resnično zdravi, cvetlični čaj, ki Vam nudi tudi z dodatkom mleka, citrone, ruma ali žganja prijetno pjačo. Toda samo pravi »EMONA« cvetlični čaj v originalnih paketih lekarne Mr. Bahovec v Ljubljani. Dobi se kovsod.

O GLEJTE si veliko zalogo

KÖRTING - radio in BRAUN aparatov

pri Ivrčki
A. BIRKE

Ljubljana, Mestni trg 9

o. Prozorne nogavice zelo ugodno iz modne trgovine Mirko Brečko, Maribor, Aleksandrova c. 23.

o. Nameščenstvo in delavstvo tovarne tekst. družbe Košaki se tem potom najtopleje zahvaljuje za plemenito socialno gesto, katero je izkazalo vodstvo tovarne s tem, da je razdelilo med nas enotno in belo moko ter mast v izdatni meri, katero smo z velikim zadovoljstvom sprejeli ter ob tej priliki izrekamo g. šefu najlepšo zahvalo, hkrati pa mu želim vesele božične praznike in Novo leto. Nameščenstvo in delavstvo tovarne tekstilne družbe Košaki.

o. Vsem cenjenim darovalcem h kamniški šolarski božičnici se priščno zahvaljuje ter želi vesele praznike in srečno novo leto — upraviteljstvo.

o. Tople rute, modne kape nudi v izbiri zelo ugodno modna trgovina M. Brečko, Maribor, Aleksandrova c. 23.

VELIKI SNEŽNI ZAMETI V POVAR-DARJU

Po poročilih, ki prihajajo iz Južne Srbije, so bili tamkaj veliki snežni zameti, ki so povzročili težke prometne ovire. Največji zameti in snežne burje so vladale v okolici Kičeva in Gostivarja. V zametih so obtičali tudi štirje vlaki.

SIGNIRNE STAMPILJKE IN BARVA »SOFRA«
Maribor, Gregorčičeva 24. — tel. 25-10

Dotrpela je naša zlata, dobra mamica, babica, prababica, tašča in sestra, gospa

Marija Bračič

vdova po nadučitelju

Pogreb nepozabne bo v torek dne 24. decembra ob pol 15. (3.) uri popoldne iz kapelice na Pobrežju v rodbinsko grobnico.

Rodbine: Bračič, Re vat, Arko, Ličar, Kirbisch, Berce, Hollborn

Maribor, Pilštanj, Sv. Trojica, Sv. Lenart, Dunaj.

POUK

RUŠČINA SAMOPOUK

za odrasle na podlagi nemščine (Methode Toussaint-Langenscheidt - Unterrichts-brieft. Selbstunterricht für Erwachsene), do sedaj najboljša metoda za vse, ki žele temeljito obvladati svetovni jezik največjega slovanskega naroda. Kompletna izdaja se proda za polovično ceno Maribor, Aleksandrova cesta 40, 21230-21

IŠCEM PROFESORJA

za nekoliko pomožnih ur latinščine Ponudbe z navedbo honorarja prosim pod »Dovršen izgovor« na ogl. oddelku »Večernika«. 21368-21

NEMŠČINA

ITALIJANŠČINA. FRANCOŠČINA

po lahki, hitri metodi. Individualen pouk. — Zalamčen uspeh. Gregorčičeva 3. pritličje desno (nasproti realke). 21367-21

VOZILA

Prodajam AVTO STEYER 55 skoraj nov, v odličnem stanju. Naslov v ogl. odd. »Večernika«. 21277-22

B.M.V. MOTORNO KOLO 350 cm, tipa 39, v izvrstnem stanju se proda za ceno din 11.000. — Izve se na Tržaški cesti 57. dvorišče. 21300-22

PRIDELKI

Prodajam večjo množino SENA in otave sladke, vino, plemenskega bika. 1 leto starega, teža 400 kg. Marija Gamsar, dvorska. Zg. Kungota. 21288-23

ŽIVALI

Prodajam 2 KOBILI muricodolske pasme, 6 let stari, srednje težke, prvovrstni za vprego Ogleda se pri Franc Meizel, Bistrica pri Rušah. 21240-24

RAZNO

VEVERICE, DIHURJE, LISICE kune, zajce in vse ostale vrste divjačin kupujem po najvišjih dnevnih cenah. Sprejemam v strojenje in barvanje. Peter Semko, Maribor, Aleksandrova cesta 13. 20774-28

VELIK KOŽUH (Fiakerpelz), malo rabljen, se po nizki ceni proda. Pogled in cena Maribor, Aleksandrova 40. 21229-28

ALBERT VICEL

trgovina s steklom in porcelanom
MARIBOR
Gosposka ulica

GONILNI JERMENI

7 in 10 cm široki poceni na prodaj. Naslov v ogl. odd. »Večernika«. 21335-28

TVOJA SLIKA

V LEPEM OKVIRJU NA JLEPSE BOŽIČNO DARILO

VAHTAR

TYRSEVA ST. 7

Vsakovrstne odpadke

papirja in cunj kupuje in plačuje po najvišjih dnevnih cenah

B. ŽELEZNIK

trgovina vseh vrst surovin

Maribor - Pobrežje, Cankarjeva ul. 16
Nakupovalnica Kopalška ul. Tel. 27-43

MALI OGLASI

CENE MALIH OGLASOV v manjših količinah vsake beseda štiri dni, v večjih količinah po dogovoru. Oglasi se objavljajo v 1. in 2. strani. Družbe, ki želijo objaviti oglase, morajo priložiti tudi fotografijo izdelka ali drugega dokazila, ki potrjujejo vsebino oglasa. Oglasi se objavljajo v 1. in 2. strani. Družbe, ki želijo objaviti oglase, morajo priložiti tudi fotografijo izdelka ali drugega dokazila, ki potrjujejo vsebino oglasa. Za vse oismene odgovore glede malih oglasov se mora priložiti znanika za 3 dni.

KAM, KOJE?
CRNI DALMATINEC
 sladki sadjevec, novo vino, staro vino, okusen prigrizek. Vse to vam nudi največje bife Pinferté. Tržaška cesta, 21224-1

NAJBOLJŠE VINO
 za praznike se nabavite v gostilni »Prešernova klet« v Gosposki ulici. Prispela je nova posilka, kar je nekaj specialnega. Tratenik, telefon 25-43, 21360-1

SLUŽBO DOBI
TRGOVSKEGA POMOČNIKA
 dobrih moči, sprejemno. Pomočnik na ogl. odd. »Večernik« pod »Samoostojen« 21299-2

BOLJŠO STREZNIČO
 iščem za dopolnje. Resne ponudbe pod »Desni breg« na ogl. odd. »Večernik«, 21271-2

IZVEZBANO SLUŽKINJO
 za vse, katera zna prati in likati, k inali družini. Naslov v ogl. odd. »Večernik« 21244-2

MAJERJA
 s 4-5 delavnimi člani, večji molžnice in žvirovele, sprejemno takoj v dobro in stalno službo. Uprava veleposestva Ormiz, St. Janž na Dravskem polju, 21363-2

SOLIDNA VDOVA
 srednjih let, z manjšim premoženjem išče službo gospodinjice k samostojnemu gospodarstvu. Naslov v ogl. odd. »Večernik« 21314-3

STANOVANJE ODDA
 V najem se oddajo s 1. jan. ali 1. febr. sledeča **STANOVANJA** v novi hiši v Medvedovi ulici 13:
 a) 1 soba, kabinet, kopalnica, kuhinja, plin v pritličju; b) 1 soba in kuhinja, plin, v pod pritličju; c) 1 soba in kuhinja plin, v podstrešju. Vprašati pri Obersna, Kopaliska ulica, št. 4, 21263-5

STANOVANJE IŠČE
 Sončno 3-4 sobno **STANOVANJE** v novi hiši v bližini parka išče za takoj ali s 1. februarjem 1941 nemški državni uradnik. Pomočnik na ogl. odd. »Večernik« pod »21262-4« 21262-4

SOBO ODDA
GOSPODA
 sprejemna na stanovanje, Betnavska c. 48, 21331-8

SOSTANOVALEC
 se sprejme na stanovanje in brano ali brez, Miklošičeva ul. 6/1, 21333-8

ROŠEST
HIŠICO
 v centru ali okoli Maribora kupim za 50 do 100.000. Pomočnik pod »Kesen kucec« na ogl. odd. »Večernik« 21334-11

ENONADSTROPNA HIŠA
 davka prosta, z velikim gospodarskim poslojem, 1500 m² zemljišča, zasajeno cca 50 dreves vseh vrst in trto, vsredno na mariborski periferiji, se proda za ceno 220.000 din. Letni donos din 24.000. Naslov v ogl. odd. »Večernik«, 21351-11

POSESTVO
 s kovačijo na prometnem prostoru ob državni cesti v Frana, blizu avtobusne postaje in kolodvora naproti Lorenčič Fran, 21358-11

LEPE PARCELE
 na sončni strani, tudi na obrroke naproti Vprašati Zgoranje Radvanje, Zvezna 5, 21357-11

HIŠICA Z VELIKIM VRTOM
 naproti, Zg. Radvanje, Delavska 28. Natančneje se izve pri Petrovič Tomo, Maribor, Kneza Koclja 37, vsaki dan od pol 15 do pol 16. ure, 21364-11

Prodajam donosno **TRGOVSKO HIŠO** z gostilno v Studencih. Cena din 250.000. Naslov v ogl. odd. »Večernik«, 21365-11

VEČ PARCEL
 v poljubni meri ali velikosti naproti, 15 minut na periferiji mesta Celja, vse ob cestah. Cena za kvadratni meter od 20 din naprej. Naslov v ogl. odd. »Večernik« Celje, 21331-11

DENAR
 Kupujemo in prodajamo **HRANILNE KNJIŽICE**, vrednostne papirje valute po najugodnejših cenah. Prodajamo srečke drž. razredne loterije, Bančno kom. zavod, Maribor, Aleksandrova c. 40, 20843-12

OBRT - TRGOVINA
TRGOVCI!
 Dokler je še zaloga, založite se s celimi orohi in medom, dobite v Medarni, Ljubljana, Židovska ulica 6, 2553-13

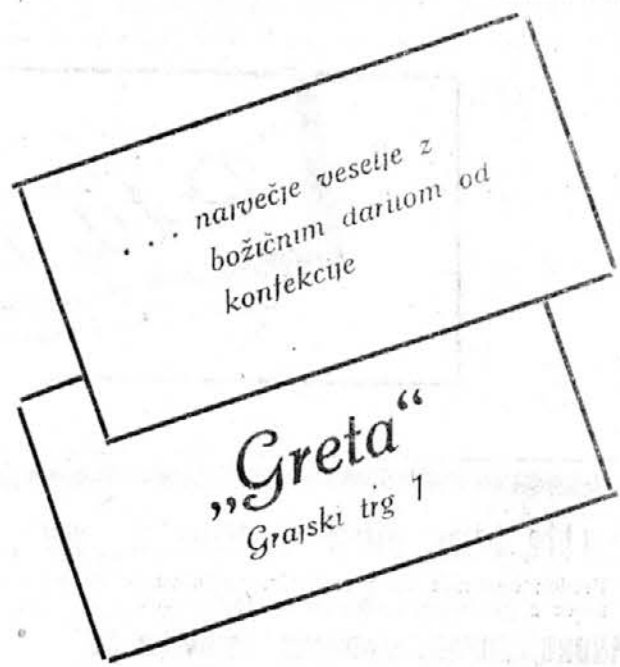
STROJI
ŠIVALNE STROJE
 za lišno uporabo ter vsako obrt popravljam, stare zamenjam, rabljene kupim. Novi stroji za vse svrhe, nadomestni deli, rabljeni stroji vedno na zalogi. Strokovna mehanična delavnica Maribor, Mlinska ul. 10, 21113-14

Continental

na ugodne mesečne obroke
IVAN LEGAT
 Maribor, Vetrinjska ul. 30
 Ljubljana, Prešernova ul. 44

SIRITE »VEČERNIK«!

POMORSKI KAPETAN
 39 let star, s premoženjem v nepremičninah v vrednosti od 800.000 din, mesečnim dohodkom 5 do 10.000 din, iščem zakonsko družico. Navodila daje »NADA«, Zagreb, Jelačićev trg 10 proti nakazilu din 10, 21338-19

MAMINA EDINKA
 20 let stara s premoženjem 130.000 din, iščem zakonskega druga. Navodila daje »NADA«, Zagreb, Jelačićev trg 10 proti nakazilu 10 din, 21347-19

VDOVEC
 48 let star, s premoženjem 4.000.000 din, mesečno rento 19.000 din, iščem zakonsko družico. Navodila daje »NADA«, Zagreb, Jelačićev trg 10 proti nakazilu 10 din, 21348-19

VDOVA
 popolnoma sama, zelo lepa Židovka, dota 2.500.000 din, iščem zakonskega druga. Navodila daje »NADA«, Zagreb, Jelačićev trg 10 proti nakazilu 10 din, 21339-19

KUHARICA
 28 let stara, dota v gotovini din 16.000, iščem obrtnika ali slično. Navodila daje »NADA«, Zagreb, Jelačićev trg 10 proti nakazilu 10 din, 21343-19

VDOVA
 popolnoma sama, 37 let stara, dota v gotovini 500.000, — din, iščem zakonskega druga. Navodila daje »NADA«, Zagreb, Jelačićev trg 10 proti nakazilu 10 din, 21349-19

č o k o l a d a

»Sana«

b o n b o n i

VLOŽNE KNJIŽICE
 Prekmurske banke d. d. - Murska Sobota, Bančni kom. zavod Maribor, Aleksandrova 40, 21236-12

Specijalna delavnica za previjanje, popravljanje, vzdrževanje in dinamično izvršitev inštalacije na pogon in luč, na skladišču ves elektromaterijal ter motorji za pogon in dinamice za luč.
Fr. Percinčič
 Elektropodjetje, Ljubljana, Gosposvetska cesta 16, Telefon 23-71.

LEPE ŠIVALNE STROJE
 poceni, tudi na obroke dobite pri Ivan Zaverski, Tržaška c. 48, Maribor, 21260-14

GRADIVO
 Ves mizarški in **STAVBENI MATERIAL** premož. drva, apneni prah itd. nudi tvrdka Kraser, Strdenca, 21022-15

POHIŠTVO-OPREMA
 Kupimo takoj dobro ohranjeno **PISALNO MIZO** in stol. Ponudbe na ogl. odd. »Večernik« pod »Navedba cene«, 21221-17

ZENITBE - DOPISI
ZELEZNIŠKI NAMEŠČENEC
 z gotovino, 34 leten, neoženjen, želi poročiti simpatično gospodinjico. Ponudbe na ogl. odd. »Večernik« pod »Izleti v pomladi«, 21301-19

CARINSKI URADNIK
 42 let star, mesečna plača 2.500 din, iščem zakonsko družico. Navodila daje »NADA«, Zagreb, Jelačićev trg 10 proti nakazilu 10 din, 21336-19

DRAZESTNA ŽIDOVKA
 30 let stara, dota v gotovini 800.000 din, iščem zakonskega druga. Navodila daje »NADA«, Zagreb, Jelačićev trg 10 proti nakazilu 10 din, 21337-19

ZDRAVNIK
 32 let star s premoženjem 500.000 din, mesečnim dohodkom 8 do 10.000 din, iščem zakonsko družico. Navodila daje »NADA«, Zagreb, Jelačićev trg 10 proti nakazilu 10 din, 21340-19

VDOVA
 Popolnoma sama, 35 let stara, dota v gotovini 30.000 din, iščem trgovca, obrtnika ali slično. Navodila daje »NADA«, Zagreb, Jelačićev trg 10 proti nakazilu 10 din, 21341-19

OROŽNIK
 prijetne zunanosti, premožljiv v gotovini 30.000 din in mesečno plačo 1400 din, iščem zakonsko družico. Navodila daje »NADA«, Zagreb, Jelačićev trg 10 proti nakazilu 10 din, 21342-19

ZELEZNIŠKI URADNIK
 38 let star, imam v gotovini in premičninah 70.000 din, z mesečno plačo 2000 din, iščem zakonsko družico. Navodila daje »NADA«, Zagreb, Jelačićev trg 10 proti nakazilu 10, 21344-19

LOČENKA
 33 let stara, dota v gotovini 100.000 din, iščem moža, kateri je voljan biti samo moj. Navodila daje »NADA«, Zagreb, Jelačićev trg 10 proti nakazilu 10 din, 21345-19

VDOVEC
 33 let star, s premoženjem v gotovini in nepremičninah din 750.000 in mesečnim dohodkom 10.000 din, iščem zakonsko družico. Navodila daje »NADA«, Zagreb, Jelačićev trg 10 proti nakazilu 10 din, 21346-19

URADNICA
 35 let stara, rim-kat, ver. zelo solidna in inteligentna, z mesečno plačo din 4000 in doto v gotovini din 150.000, ter z zelo lepo zlatino v vrednosti cca. din 200.000, bi poročila boljšega gospoda. Navodila daje »FIDES«, Zagreb, Vlaška 66 proti nakazilu din 10 v znakah, 21350-19

VDOVA
 51 let stara, rim-kat, ver. zelo prijetna in solidna slovenka, popolnoma sama, z doto din 400.000, bi poročila boljšega gospoda. Navodila daje »FIDES«, Zagreb, Vlaška 66 proti nakazilu din 10, 21351-19

ZELEZNIŠKI INSPEKTOR
 pokojenec, 60 let star, rim-kat, ver. mesečna pokojnina cca din 3000, živi v Zagrebu, bi poročil boljšo vdovo ali ločenko do 57 let. Navodila daje »FIDES«, Zagreb, Vlaška 66 proti nakazilu din 10, — v znakah, 21353-19

SEF ŽEL. POSTAJE
 35 let star, pravosl. vere, visoke postave, soliden in dober, z mesečno plačo 2500, — din, lastnik krasnega posestva z mesečnimi dohodki 10.000 din, bi poročil gospodinjico, vdovo ali ločenko do 40 let z dežele ali mesta. Navodila daje »FIDES«, Zagreb, Vlaška 66 proti nakazilu din 10, — v znakah, 21352-19

GOSPODINJA
 z dežele, 17 let stara, rim-kat, vere, izredno lepa, navolaša, visoke postave, zadržano čiste preteklosti, dota 100.000 din v gotovini z dediščino, sivilja, odlična gospodinja, bi poročila boljšega mladeniča. Navodila daje »FIDES«, Zagreb, Vlaška 66 proti nakazilu din 10 v znakah, 21354-19

Moderni šlagerji za ples in petje odino na ploščah

Zahtevajte brezplačne seznanje

UČITELJ
 ki vodi posle upravitelja, 42 let star, rim-kat, vere, vdovec, srednje postave, soliden in dobroščin z mesečno plačo din 2350, lastnik lepe hiše v manjšem podeželskem mestu, želi poročiti gospodinjico ali vdovo iz dobre meščanske ali podeželske hiše. Navodila daje »FIDES«, Zagreb, Vlaška 66 proti nakazilu din 10, — v znakah, 21355-19

TRAMVAJSKI KONDUKTER
 24 let star, rim-kat, vere, zelo lep in prijeten ter strogo soliden, z mesečno plačo din 1650, združeno s pokojnino, edini sin in dedič večje posestva, bi poročil gospodinjico ali mlajšo vdovo z dežele ali mesta. Navodila daje »FIDES«, Zagreb, Vlaška 66 proti nakazilu din 10 v znakah, 21356-19

ŽENSKI KOTIČEK
MODRČKI
 stezniki, rokavice, nogavice, damsko perilo največje pri S Kotičku Stolna 1, 11406-18. Kdor hoče imeti za nizko ceno močne

NOGAVICE
 rokavice, perilo trikotna, volna, pletenine. Oset »Mara« Koroška 26, poleg tržnice, 16799-18

JABOLKA
 kg od din 4, — naprej, se prodajajo na drobno pri Kmetijski družbi, Meljska cesta 12, Maribor, 21322-18

Najcenejše in najboljše garantirane **TRAJNE KODRE** izdeluje samo salon Kosem, Meljska cesta 63, 21283-18

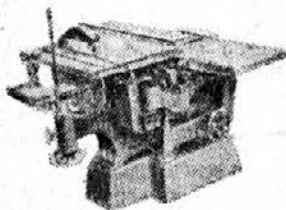
ASTROLOŠKA SPECIALISTKA MM. FELICITA, daje nasvete ob torkih in petkih. Sodna ulica 26, III/8, 21331-18

DARILA ZA BOŽIČ
 danske torbice, denarnice, listnice, aktivke, kovčke priporočila Sterbal, Aleksandrova 42, Trg Svoboda, 6, 21164-18

GLASBILA
 Kupim takoj dobro ohranjeno **PIANINO** dobre znamke. Plačam takoj. Hnyek, Maribor, Stritarjeva 30, 21299-20

Zložitiv dosežki, najlepše darilo!
 veliki izbor pri
JULKA SALAMUN
 Maribor, Aleksandrova c. 17

STROJI

Stroje za obdelavo lesa

Stroje za obdelavo lesa kakor za mizarstvo, koljarstvo, sodarstvo i. t. d. ter žagline naprave dobavi v najboljši izvedbi

Robert Raznižnik

LJUBLJANA
Pražakova ulica 8-I.
Tel. 35-54.

Redilo za svinje

preizkušeni prašek za svinje, ki vsebuje tudi ribjo moko naglo redi Vaše svinje in jih dela odporne proti boleznim. 1 paket 8.—, 1 kg 25.— po pošti s povzetjem 15.—, ozir. 35.— din. Glavna zaloga: Lekarna pri Zamorcu. Maribor 2. Gosposka 12.

Oglašujte!

3

prednosti oglaševanja v dnevniku »Večerniku«

velika naklada, velik krog čitateljev s kupno močjo, zaupanje čitateljev v vsebino lista ...

Jamčijo za uspeh

Najlepše darilo pri
Petit Paris
Zadnje modne novosti

n'u trije, državne ustanove in gasilske čet' ozor!

Preden opremite Vaša podjetja, ustanove in gasilske domove z gasilskimi aparati, zahtevajte ponudbo od tvrdke

ANDREJ ZUPAN, Ljubljana, Celovška 50

ki dobavlja točno po predpisih že komisijsko odobrene motorne brizgalne, univerzalne ročnike, naprave za gašenje s kemično peno za požare mineralnih olj, špirta, smole, bombaža itd.

NAJPOPOLNEJŠE HARMONIKE SVETA
Hohner
GENERALNO ZASTOPSTVO
Schneider
ZAGREB, NIKOLIČEVA 10
ZAHTEVAJTE BRESPLACNI CENIK!

Prodaja v Mariboru
V. Weix
in inovirane ure čevs

Za finejšim blagom

in zde avo Vas postreže

krojaški atelje

Franc Cvejin
Maribor, Gosposka ul. 32

Jabolka

kg dn 5—

Skladišče Koražja

Aleksandrova ceta 51
Telefon 23-63

Darilo za celo življenje!

Kot že marsikomu je bil mali pisalni stroj CONTINENTAL skozi desetletja zvest, nikdar odpovedujoč pomočnik in je njegov napredek spremljal in zasledoval. Sedaj imamo nov, posebno lahek in ploščat stroj **CONTINENTAL 200**, odličen mali stroj z vsem pripadajočim, zgrajen z največjo preciznostjo - izdelek Wanderer-Werke. Nizka cena — ugodni pogoji!

WANDERER-WERKE
AKTIENGESELLSCHAFT SIEGMAR SCHONAU

Samoprodaja: **IVAN LEGAT-MEHANIK**
MARIBOR, Vetrinjska ul. 30 LJUBLJANA, Presernova ul. 44

VERITAS GENERALNO ZASTOPSTVO IN SKLADIŠČE

Anton Bremec
Cetje

Oglejte si veliko zalogo. Zahtevajte cenik

Aka

zelite oglaševati, pokličite telefon

25-67

Šivalne stroje in kolesa

prodaja poceni in na male mesečne obroke
Rupert Draksler

MEHANIČAR, MARIBOR, VETRINJSKA UL. 11
Prevzema vsa popravila šivalnih strojev in koles kakor emajliranje, poniklanje in pokrovanje po najnižjih cenah.

Zlato in srebro,

briljante, zastavljane listke išče nujno za nakup

M. Ilgeriev sin,

Maribor Gosposka 15

Lepa darila

za vsakogar dobite najceneje v parfumeriji

ELVO, Maribor

Vetrinjska ulica št. 18

Kupujem in plačam visoke cene za lepa prvovrstna namizna

Vsem svojim cenj. strankam želim

VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE IN SREČNO NOVO LETO!

Boža Ivan, krojaški modni salon, Frančiškanska ulica 21

Spomnite se CMD!

Vesel Božič!!

Kupim in strojim kože vseh vrst

Franc Walner

Zoo og. predstavitelj
MARIBOR, Slovenska 18

Srečno novo leto!

Kro ni teča

Jožice Kumej-Rus

se prične

8. januarja 1941

Prijava: Ljubljana, Jadranska 22 (tramvajski postaja). Stan in dom. — Po naročilu izdelujem vse kroje (šnite) po meri in žurnalu.

Jabolka

Kanada, Bellefleur, London Pepping, Kalbil, Jonathan in dr. pl. vrste, kakor tudi druge navadne vrste Bonovec Mošančke, Demason, Carev čit sadje, ze enjava in deželni

Josipina Bole

pridelki en gros Maribor, Koroška c. 20 na dvorišču

MODERNI VOZIČNI

na vseh cestah

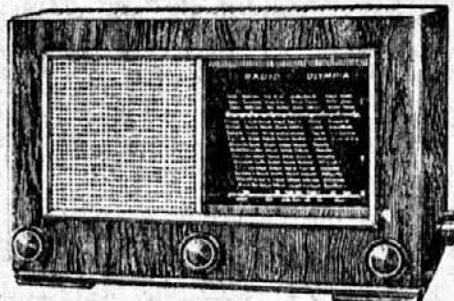

BOGOMIR DIVJAK

Ulta knego kociča

100.000 zadovoljnih poslušalcev

priča o prvovrstni kakovosti radioaparatorov

Sachsenwerk - Olympia

Popolnoma naraven glas, minimalna poraba toka, okusna zunanost in predvsem sigurnost v obratu vsled uporabe najboljših snovi in sestavnih delov, so posebnosti teh sprejemnikov.

Glasno z topstvom:

RADIO MARIBOR, d. z o. z., Maribor, Glavni trg 1. telefon 26-48

Strokovni radiolaboratorij, bogata zaloga vseh v radiotonijo spadajočih aparatov in sestavnih delov, garancija za vsak aparat in elektronke. — Zastarele aparate vzamemo v račun.

„U radiše svega biše, u štedišo još te više“

Da je ovo znak kakvoće, tajna nikom nije više!

Novost za dame!

Ona je srečna,

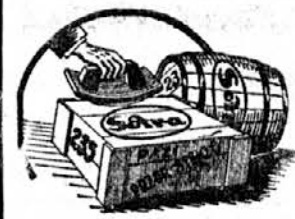
ona nosi patentirane, zakonito zaščitene

higienske hlačke z vložkom

Nosijo se prijetno, diskretno uničenje. Higijenski napredek! Na želje obiski na dom. Nakup zmore vsaka žena. — Dopisi na Marija Kacijan, Maribor, Urbanska cesta 25.

V VSAKO HIŠO

„VEČERNIK“

Stampiljke

za signiranje zabojev, vreč, sodov, kož, kamenja itd.

Signiurna boeva

Stampiljke iz gumijske in kovinske

»Sofra«

Gregorčičeva ulica 24

Maribor. • Telefon 25-14

Veliko izbiro zimskega blaga

v češki in angleški kvaliteti po znano nizkih cenah

za moške obleke in plašče, damske kostume in plašče, hubertuse, oficirske in železničarske uniforme ter krojaške potrebščine dobite samo v

Češkem magazinu

Maribor (pri glavni policiji)

Kozna

Valentin Zeleznik
Kopališka ulica 2

Pri nas dobite:

dnevno lepe divje zajce, žive postrvi, žive karpe,

žive ščuke, sveže čajno maslo in dnevno vse

specialitete živil. Vsak četrtek in petek prodajam ribe tudi na trgu, vogal Strossmayer. in Orožnove u

IVAN LAH, (preje F. Greiner) — Maribor, Gosposka ulica 2

„Drava“ je prava zavarov. malega človeka

Vašim dragim za Božič življensko polico „Drave“

Zahtevajte prospekte in obisk zastopnikov!

ZLATO IN URE

so darovi trajne vrednosti v bogati izbiri in poceni pri

M. JLGGER-JEV SIN

Maribor, Gosposka ulica št. 15

Vkljub obročnemu odplačevanju, stroga strokovna in solidna postrežba

Mizarji! Lesne industrije!

Pri nabavah za Vaše podjetje zahtevajte brez-obvezne ponudbe za razne stroje in njih dele in orodje pri zastopstvu

»ELHOMA«

LJUBLJANA, SV. PETRA CESTA št. 3, TEL. 25-31

Pri nas dobite vse stroje, ki prihajajo v poštev v lesni stroki. Izdelki samo prvovrstni in to brez konkurence tako v ceni kakor v tehnični dovršenosti. — Mnogo referenc na razpolago.

STROJE DOBITE TUDI NA ODPLACILO IN TO POD ZELO UGODNIMI POGOJI.

Zahtevajte ponudbe, ki so brezobvezne, dobava točna in kratkoročna.

Za takojšnjo dobavo iz skladišča v Ljubljani so na razpolago in to še po stari ceni in starem tečaju sledeči stroji:

1. reskalni stroj brzo tekoči s 3—6—900 obratov v minuti, z motorjem 5 KS, z vsem potrebnim pomožnim orodjem, in reskarnimi pripravami.

1. poravnalni stroj 400 mm širine s krožno žago in vrtno pripravo kakor brusilni aparat za brušenje nožev z vsem priborom.

2. universalna stroja 6 krat kombinirana z vsemi pomožnimi pripravami, kompletnim orodjem s pridelanim motorjem 5 KS. Dobava takoj iz tovarne.

Vsa tozadevna pojasnila in ogled brez-obvezen pri zastopstvu

»ELHOMA« SLEJKO
LJUBLJANA — SV. PETRA CESTA 3.

J. G.

Vsaka družina ima izven stanovanja še kakšno shrambo: podstrešje, drvarnico, klet, hodnik, vrt, delavnico ali gospodarsko postopje. V takih prostorih leži navadno mnogo predmetov, kateri se cenijo kot brezvrednostni, vsakemu je pa žal za čas, ki bi ga porabil pri spravljanju.

Po lastni izkušnji vem, da imate v teh prostorih vsakovrstne železne predmete kod: peči, štedilnike, njih plošče in cevi, kotle, lonce, železne postelje, ograje, mreže, mreže za kanale, želez. stebre, verige, jeklene vrvi, krampe, lopate, sode, rezervoarje, vseh vrst orodje, razne stroje, nosilce, železne palice itd. Ni dvoma, da imate doma mnogo stare gume, papirja in cunj, ki Vam po kotih trohni. Tudi steklo ima lepo vrednost! Vse omenjene predmete poiščite po Vaših prostorih, jih zapeljite k dobro poznani tvrdki JUSTIN GUSTINČIČ, Maribor Kneza Kocelja ulica 14, ali podružnici vogal Ptujске in Tržaške ceste, kjer boste vse dobro prodali.

Za prodano blago boste dobili denar, ki Vam bode pripomogel v današnjem času obhajati Božič udobno — torej pohitite z delom!

Božiček

mora biti

letos v

vsaki hiši!

JOS. BENKO

prva jugoslovanska izdelovalnica šunk, tovarna prekajenega mesa, praških konserviranih šunk, izvoz živine, telet, prašičev in mesa.

Glavna zaloga:

Murska Sobota Tel. št. 8

podružnice: MARIBOR, Glavni trg 16 — Aleksandrova cesta 19
CELJE in GORNJA RADGONA.

VOŠCIM VSEM CENJ. ODJEMALCEM VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE!

LJUDSKA SAMOPOMOČ

zavarovalna zadruga z o. i. v Mariboru, v lastni palači, zavaruje zdrave osebe:

1. za posmrtno zavarovanje v starosti od 16. do 80. leta. Polna zavarovana vsota se izplača v slučaju smrti po karenčni dobi ali z dovršenim 85. letom;
2. za posmrtno zavarovanje s skrajšanim plačevanjem na 10, 15, 20 in 25 let v starosti od 16. do 65. leta. Zavarovana vsota se izplača ob smrti zavarovanca ali z dovršenim 75. letom;
3. za doživetje in smrt v starosti od 16. do 60. leta na 10, 15, 20, 25, 30, 35 in 40 let. Zavarovalnina se izplača ob smrti zavarovanca oziroma po poteku dogovorjenih let;
4. za doto od 1. do 16. leta in se zavarovalnina izplača z dovršenim 21. letom.

Sprejemamo zastopnike.

Do sedaj izplačali na zavarovalninah nad 44 milijonov dinarjev!

Premijska rezerva znaša nad 7 milijonov din.

Zahtevajte brezplačno in brezobvezno prospekte!

Kdor se zavaruje, shranjuje!

IVAN KRAVOS
Maribor, Aleksandrova c. 13
Telefon št. 22-07

VELIKA IZBIRA KOZUHOVINI
P. SEMKO
MARIBOR, ALEKSANDROVA CESTA 13
TEL. 29-72

Božično darilo!

Harcer roleri, kanarčki, odlikovani 2-krat s šampionatom, srebrnimi pokalom, z zlatimi in srebrnimi kolajnami in diplomami. Iste pasme se prodajajo tudi plemenite samice, razpošiljajo se po celi Jugoslaviji. Jamčim za živo dostavo. Vzgojitelj kanarčkov **KAREL FIEDLER**, Mlinska ul. 21-I.

ALI JE VAŠ RADIO V REDU?
RADIO STARKEL
MARIBOR
STRUKOVNA POPRAVILA

Vesele Božične vraznike in srečno Novo leto

Želj

Bata

Murska Sobota

DITTRICH G.

Murska Sobota

Sidonia Pauka

slasličarna

Murska Sobota

Aleksandrova cesta 18

Kakršna baterija — takšen pogon in vožnja.

BATERIJA ona je, ki nam daje sigurnost, da se motor takoj vzge in da celotna električna napeljava deluje v redu, in pravilno.

»VARTA« baterija omogoča sigurno in brezhibno delovanje Vašega motorja.

Dobi se pri: **AMERICAN IMPORT COMPANY**, Ford zastopstvo, Maribor, Glavni trg 22.

Božični okraski

Božične in novoletne dopisnice, albumi in kasete za darila v največji izbiri. — Velika zaloga prvovrstnih nalivnih peres znamke Pelikan, Osmia, Hardtmuth, Montblanc. — Knjige — Slikanice — itd.

Knjigarna, veletrgovina s papirjem

Franc Leskovšek

CELJE, GLAVNI TRG 16

Staro železo, kov ne

gumo, steklenice in vsakovrstne predmete plača najbolje

„METALIA“

Ljubljana, Gosposvetska cesta 16

Telefon 32-88

**Naročniki kupujte pri naših inseren-
tih ter oglašujte**

Velika izbira

vodečih kvalitetnih nemških znamk kakor:

Telefunken

Lorenz

Mende

Blaupunkt

Radione

Vam olajša nakup

Brezobvezno predvajanje

Najstarejša, moderno opremljena radio-delavnica!

RADIO STARKEL

Maribor, Trg svobode 6, Tel. 26-85

Inž. arh. Jelenc & inž. Šlajmer

gradbeno podjetje in tehnična pisarna d. z o. z.

Maribor, Pri parku št. 5 — Telefon št. 22-12

Špecerijska in kolonijalna engros trgovina

Miloš Oset
Maribor, Glavni trg 23

Telefon 21-73

„Slavija“

Jugoslovanska zavarovalna banka v Ljubljani
(lastni dom v Gajevi in Tyrševi ulici)

Ekspoziture:

MARIBOR, Aleksandrova 6/1 - Tel. 20-66
CELJE, Ulica dr. G. Zerjave 1. - Tel. 1-99

želi svojim zavarovancem in poslovnim prijateljem srečen Božič in uspešno Novo leto!

Sprejema vse vrste elementarnih zavarovanj, ter življenjska v najmodernejših kombinacijah
Zahtevajte neobvezne prospekte

Vaš poslovni promet

bo povečan z oglaševanjem v
»Večerniku«, ker ga čitajo vsi krogi

Vesele božične praznike žele

vsem svojim odjemalcem sledeče tvrdke:

Slaščičarna L. TOMOVIĆ Maribor Gosposka ul. 2	Slikarstvo in pleskarstvo SAJKO & LAZAR Maribor
Izdelovanje kovin, izdelkov in ponik. »R U D A« Stanislav Kotoun Maribor Trstenjakova ul. 5	Konfekcija - moda MAKS KOTNIK Maribor Grajski trg 1
Lesna industrija »D R A V A« d. d. Maribor - Jugoslavija	Gostilna pri »Jelenu« IVAN ROBEK Maribor Meljska c. 22
Modno krojaštvo za dame in gosp. BABIĆ in LEŠNIK Maribor Vetrinjska ul. 7	Modna trgovina PETIT PARIS Maribor

Rodilo se je dete, za gospode in za kmete!

Veseli čas, božični čas,
Naj praznik velik bo za Vas:
Vse dobro najdete pri nas,
Izborna hrano, tečno, zdravo,
Najboljši čaj in slastno kavo.
Opojno vino raznih vrst
Za ženitnine in za krst,
Vsak dan dobite sveže pivo
In oranžado in likerje,
Da lice rdeče bo in živo,
Poskusi sam naj, kdor ne verje.

Oglašaj naj se kar pri nas v

GOSTILNI PRI LOVCU
Ljubljana, Rimska vegal,
Belwelsova c. - Telefon 46-95

V Mariboru ima največji uspeh »Večernikov« oglas

Vesele božične praznike

želi vsem svojim cenjenim odjemalcem tvrdka

Šenk Franc

pohištvo

Trata-St. Vid, tel. 704

Knjige, pisemski papir

v veliki izbiri in najceneje kupite v

TISKOVNI

Maribor, Cankarjeva 1. telefon 25-45.

„DUNAV“ zavarovalna delniška družba v Zagrebu

zavaruje pod najugodnejšimi pogoji:

ŽIVLJENJE: smrt in doživetje po raznih tarifnih kombinacijah, zavarovanje dote otrokom v zvezi s hranilniki-urami

ELEMENTAR: požar, vlomska tatvina, razbitje stekla, nezgode, zakonita dolžnost jamstva, avtokasko, transport

CENTRALA V ZAGREBU

Poslovalnice v Dravski banovini: Podružnica LJUBLJANA, Aleksandrova c. 6 (v lastni palači)
Glavna zastopstva: MARIBOR, Aleksandrova cesta 12 / CELJE, Kralja Petra cesta 29

Na primernejše božično ali novoletno **DARILO** za Vašo družino je **ŽIVLJENJSKA POLICA**
BANKE SLAVIJE Glavno ravnateljstvo **V LJUBLJANI, Ga eva ulica 2**
 V NOVI PALACI Z ekspozitornami v Mariboru in Celju, ter podružnicami v Beogradu, Zagrebu, Sarajevu, Novem Sadu, Osijeku in Splitu
 Telefon 21-75, 21-76, 21-77

ZALOGA STEKLA IN PORCELANA

GUSTAV BERNHARD

MARIBOR - ALEKSANDROVA CESTA 17 - Telefon 40-30

Rosenthal in Meissner porcelan. — Prvo vrstni svinčeni kristali. — Najbogatejša izbira v keramiki. — Vsi v to stroko spadajoči uporabni in luksuzni predmeti, steklo, porcelan, ogledala, okviri itd. od najcenejše do najfinije izdelave.

HERZOG

Valentin Zeleznik
Kopališka ulica 2

ZLATO IN URE

so darovi trajne vrednosti v bogati izbiri in poceni pri

M. JILGER-JEV SIN

Maribor, Gosposka ulica št. 15

Vkljub obročnemu odplačevanju, stroga strokovna in solidna postrežba

HOTEL CENTRAL
(FARUK)

Murska Sobota

RADIO NEMEC

KOLESA
ŽELEZNINA

Murska Sobota

*Dsem cenj. odjemalcem želimo
vesele božične praznike in
srečno novo leto*

MANUFAKTURNA TRGOVINA
Ebenspanger Salamon
Murska Sobota

Saba Radio

Preciznost in kvaliteta
Sodobni aparat z najpopolnejšim glasom!
Generalno zastopstvo in skladišče

Radio Bremec — Celje

Zastopniki:

Radio Lušicki, Maribor, Koroška cesta 11
Radio Zupan, Mojstrana
Edvard Fischbacher, Trbovlje

Najbolje naložite denar

ako izpopolnite svoje knjižnice s knjigami, ki jih še nimate,

ako sebi in svojem nabavite knjige za osnutek nove knjižnice,

ako obdarite mladino za božič z lepo knjigo,

Popolno izbiro najlepših knjig Vam nudi knjižarna in papirnica

TISKOVNE
Maribor, Cankarjeva 1, telefon 25-45

Če obiščete Ljubljano ne pozabite si ogledati pred nakupom našo zalogo. Zahtevajte našo ponudbo

ŽIME

vse vrste žime nudimo po izredno nizkih cenah

„Žima“, Ljubljana, Tyrševa 37

Čuvajmo naše matere!

Državna hipotekarna banka

Kraljevine Jugoslavije
(prej Uprava fondov)
Ustanovljena leta 1862

Centrala v Beogradu

GLAVNE FILIJALE:

Zagreb, Ljubljana, Split, Sarajevo, Cetinje, Novi Sad, Skoplje,
Banja Luka, Zemun in Niš.

FILIJALE:

Kragujevac, Petrograd, Valjevo in Čačak.

AGENCIJE:

Pančevo, Bitolj, Prijepolje, Šabac, Leskovac in Zaječar.

Banka upravlja z vsemi državnimi in javnimi skladi; pupilnimi, de-
pozitnimi in cerkvenimi kapitali; z denarjem občin, samostanov
ustanov itd.

Emitira obveznice in založnice.

Sprejema hranilne vloge

Dovoljuje posojila na nepremičnine, občinam in samoupravnim usta-
novam — posojila na doklade in dohodke.

Izvršuje vse ostale vrste bančnih poslov.

Bilančna vsota z dne 30. novembra 1940. znaša
27.256.000.000.— dinarjev.

Bančna obratna sredstva znašajo 14.625.000.000.— dinarjev.

Banko upravlja samostojen upravni odbor.
Za vse bančne obveze jamči država.

PIVO

LEŽAK IN BOCK

iz pivovarne

*"Uniani"
v Ljubljani*

se najbolj priporoča

Poštna hranilnica kraljevine Jugoslavije

**Centrala v Beogradu, filijale v Zagrebu, Ljubljani, Sarajevu,
Skoplju, Podgorici in Sušaku**

Glavni posli poštne hranilnice

Sprejema vloge za štednjo ter na iste plačuje 4% obresti. Na vloge do
din 2.000.— se ne daje zabrana niti pridobijo založne pravice.

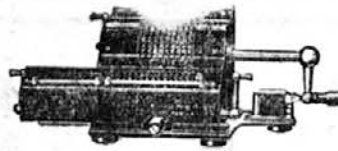
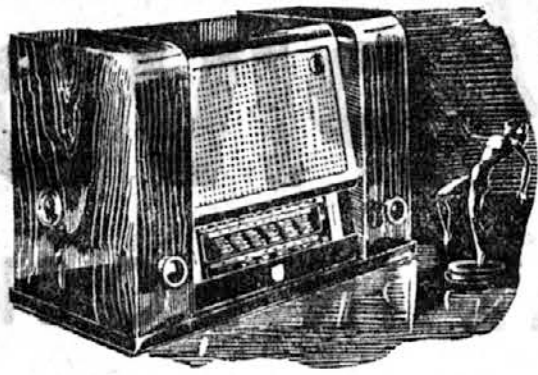
Vrši preko čekovnih računov najhitrejša in najcenejša naplačila in izplačila
tu in inozemstvu.

Daje posojila na podlagi državnih in od države garantiranih vrednostnih papirjev.

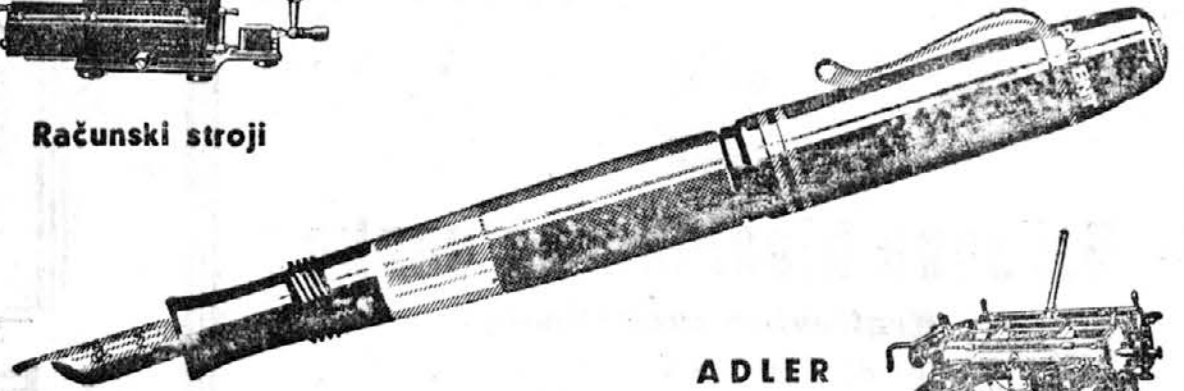
Vrši izplačila kuponov na državne vrednostne papirje.

Vzdržuje poslovne zveze s poštami hranilnicami in velikimi državnimi
zavodi po celem svetu.

Za vse vloge pri poštni hranilnici jamči država

AEG-RADIO

Računski stroji

ADLER
RHEINMETALL
pisalni stroji

Ivan Karbeutz, Maribor, Gosposka 3, Tel. 26-42

VELIKA IZBIRA KOZUHOVINE
P. SEMKO
MARIBOR, ALEKSANDROVA CESTA 13

TEL. 29-72

Vesele Božične
praznike in srečno
Novo leto želi**Kuštor Eugen**modno krojaštvo za dame
moške in otroke**Murska Sobota**Vesele Božične
praznike in srečno
Novo leto želi**Gomboši
Franc**splošno ključavničarstvo
Murska Sobota**Halo!**LJUBITELJI
ORIENTALSKIH
UMEININ!Obveščam cenj publiko, da se v primeru potrebe
nakupa perzijskih preprog, antikvit etd., obrnejo
na spodnji naslov. Obenem se priporočam za nakup
starih perzijskih preprog, katere tudi popravljam,
snažim, obnavljam in zamenjavam. Akceptiram
tudi pismene ponudbe.

»TEHERAN«

Telefon 42-92

Orientalni salon, skladišče perzijskih kakor tudi
vseh ostalih vrst tepihov in antikvit etd.

M. Mutevellé, Ljubljana, Selenburgova 4

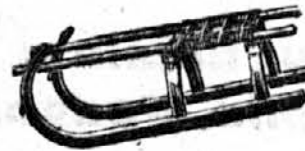
OBVESTILO!

Naznanjam cenjenemu občinstvu, da sem otvoril novo slaščičarno na Aleksandrovi cesti 25 v Murski Soboti. S tem obveščam vse svoje cenjene odjemalce da jih bom postregel z najfinejšimi tortami, deserti in z izvrstnim čajnim pecivom, ter domačimi keksi in najrazličnejšimi bonboni in čokolado. Tudi prejmete specialne orientalske proizvode. Za obilen obisk se priporočam in želim vsem svojim cenjenim odjemalcem vesele božične praznike in srečno novo leto.

Slaščičarna

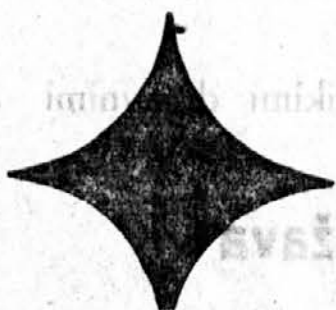
Abdul Smajlović - Murska Sobota**HAHN PAVEL**

Murska Sobota

**Božič je
need duemi!**drsalke, sanke, smuči in
ves smučarski pribor
v največji izbiri pri**PINTER & LENARD**
Maribor, Aleksandrova cesta 34**Elisar Karlo**glavni zastopnik zavarovalnice, JUGOSLAVIJE
za Prekmurje**Traino
božično
darilo**je umetniško izdelana fo-
tografija iz fotoateljaja**Japelj**Gosposka ulica 18/A
Kljub draginji stare cene**POSOJILNICA NARODNI DOM**

v Mariboru z z.o.l. na starejši slovenski denarni zavod v Mariboru

REZERVE BLIZU DIN 12.000.000'—

Za zimo KARO čevlje

MARIBOR • GOSPOSKA ULICA 13

Vesele božične praznike
in srečno Novo leto želi

FOTO PELIKAN

J. Hutter in drug

MARIBOR

Predilnica ● Prva domača tvornica klotov in silkov ● Tvornica hlače-vine ● Prva domača tvornica sukanca za šivanje ●

Vesele božične praznike!

Rudarska družba

„Bakemija“ - Celje

Rudnik Pečovnik

OBVESTILO

Naznanjam, da vodim kamnoseško obrt nadalje pod strokovnim nadzorstvom ter vsem cenjenim odjemalcem želim vesele božične praznike!

Katarina Močnik vdova

Izdeluje vse vrste blaga:

Kanafasi, cefiri, barhendi, inleti, gradl za madrace, brisače, žepni roboti i. t. d.

Telefon 21-68 Ruška tekstilna tvornica Telefon 21-68

F. Vlach, Maribor

Srečno in veselo novo leto
želi

Ludvik Šiftar
tovarna perila
Murska Sobota

Vesele božične praznike želi svojim cenj. gostom

Roza Zamparutti

Delikatesa ♦ Celje, Ulica dr. Gregorja Žerjava

GRAJSKI KINO V MURSKI SOBOTI

za Božič

nabožni vefilm: **Drama v Lurdu**
vefilm: **Nesmrtni valček**
vefilm: **Zlata Venera**
in opereta: **Nannette**

Vsakovrstne odpadke papirja in cunj

kupuje in plačuje po najvišjih dnevnih cenah

B. Železnik

trgovina vseh vrst surovin

Telefon štev. 27-43 **Maribor-Pobrežje, Cankarjeva 16**

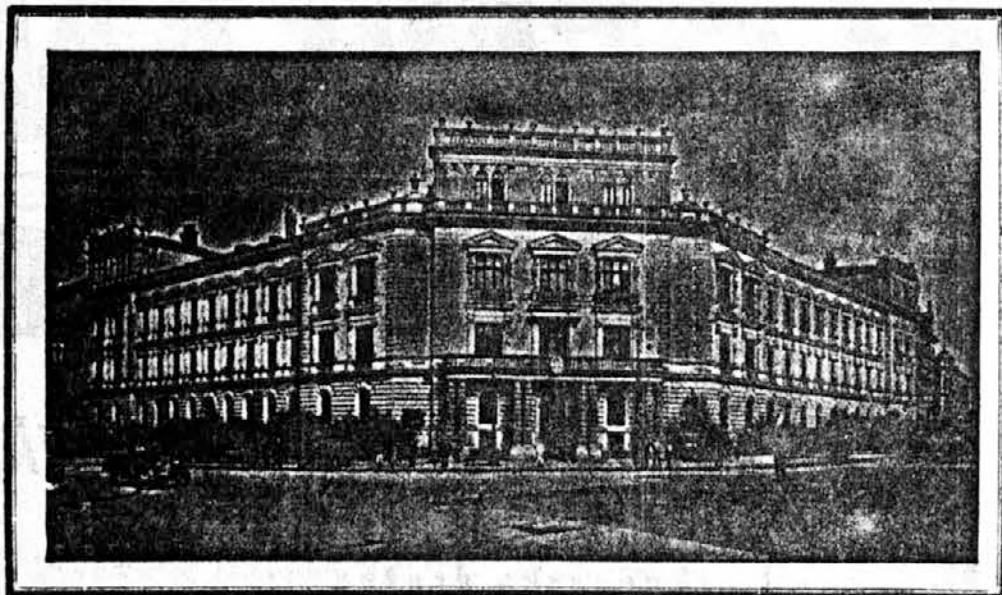
Nakupovalnica: Maribor, Kopališka ulica

Domajenko Miro
Murska Sobota, Lendavska 8

Trgovina z mešanim blagom

Zaloga povrebnih potrebščin

Podpirajte celjski „Rdeči križ“

Pupilarno varni denarni zavod

Celjska mestna hranilnica v Celju

ustanovljena leta 1864

izvršuje vse hranilnične posle najugodneje

Veliko lastno premoženje

Za hranilne vloge jamči neomejeno in nepreklicno še mestna občina Celje z vsem premoženjem in davčno močjo

Račun poštna hranilnica v Ljubljani št. 10.799

Žiro-račun pri Narodni banki

Telefon št. 35

**Podpirajte
Praktično-kulturno
žiga!**

»AGA« – RUŠE

združene jugoslovanske tvornice acetilena in
oksigena d. d. Ruše

priporočajo svoje prvovrstne izdelke:

Kisik 99.6%

Dissous plin

(stisnjena in raztopljen acetilen v jeklenkah)

**Aparati in pomožni
material**

za avtogeno varenje vseh kovin.

Bogato ilustrirani cenik s podrobnimi navodili pošljemo na zahtevo brezplačno.

Interesenti se lahko vsak čas udeležijo brezplačnega varilnega tečaja v Rušan.

Oglas v „Večerniku“ ima največji uspeh!

**Srečen Božič in
uspeha polno Novo leto**

želi vsem svojim prijateljem

**Gostilničarska pivovarna
d. d., Laško**

Veliko izbira zimskega blaga

v češki in angleški kvaliteti po znanih nizkih cenah

za moške obleke in plašče, damske kostume in plašče hubertuse, oficirske in železničarske uniforme ter krojaške potrebščine dobite samo v

Češkem magazinu
Maribor (pri glavni policiji)

Cinkarna d. d. Celje

Osnovana 1923. leta, prevzemši poslovanje dotedanje Drž. cinkarne, osnovane 1873. leta.

**Predeluje in izkorišča
cinkovo rudo in cink**

Glavni proizvodi Cinkarne d. d.:

cink, surov in rafiniran v blokih, cinkova pločevina vseh dimenzij in debelin, bakrena pločevina vseh dimenzij in debelin, cinkov prah, žveplena kislina, koncentrirana in nekoncentrirana, zelena galica (železni vitriol), katran, cinkovo belilo „briljant“

Glavno zastopstvo za prodajo izdelkov Cinkarne d. d. ima tvrdka:

**Metalno akcionarsko društvo
Beograd, Karadjordjeva cesta 1**

ki vrši veleprodajo ter ima stalno na skladišču modro galico, litopon, minij, kositer (cin) v blokih in palicah, aluminij, baker, antimon. Poleg tega trguje tudi s starimi kovinami in kovinskimi odpadki vseh vrst.

ŠKODA

**Nadaljuje nemoteno
svoj program**

Dobavlja: Celotne električne centrale in njih dele - Celotne industrijske naprave - Posamezne dele in pomožne naprave - Železne konstrukcije in transportne naprave vseh vrst - Gradbene stroje - Vozila - Obdelovalne stroje - Precizno orodje - Lite in kovane dele v vseh velikostih itd.

Serijski izdelki kot so Dieslovi in elektromotorji - Plinski motorji - Drobilci - Posnemalniki za mleko - Precizno orodje - Kolesa in kolesne garniture za ozkotračne železnice - Matični ključi - Nakovala - osebni in tov. avtomobili

so v Jugoslaviji vedno v zalogi

Generalno zastopstvo Skodovih zavodov:

JUGOŠKODA A. D.
Zagreb, Boškovičeva 32/L. - Tel. 67-51

Prodaja elektromotorjev v Ljubljani: **L. Paulič**
Prodaja avtomobilov v Ljubljani: **E. Rosa**

**Podpirajte
Ciril-Metodovo
družbo**

* Stečen * * Božič * 69

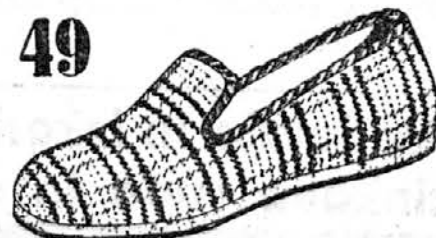

45

7252—57
Visoke hišne copate za otroke, izdelane iz toplega volnenega dubla.
Od številke 27 do 30 din 39,—
Od številke 30.5 do 34 din 45,—
Z obšitimi podplatom:
Od številke 27 do 30 din 45,—
Od številke 30.5 do 34 din 49,—

72286—24
Tople ženske copate iz mehkega filca z gumijastimi podplati.

49

7117—42
Udobne hišne copate iz kariranega dubla, gospodom po napornem delu za odmor zelo potrebni.

99

5461—64883
Zelo topli otroški čevlji, izdelani iz telečjega boksa, kombinirani s toplim suknom.

89

7155—49
Ženske visoke tople hišne copate iz kariranega dubla s kožnimi podplati.

269

2927—64850
Praktični moški polčevlji iz govejega boksa s kožnimi podplati in petami.

149

6662—44722
Izdržljivi čevlji za dečke od telečjega boksa, z usnjenimi podplati in petami.
Od številke 27 do 30 din 149,—
Od številke 30.5 do 34 din 169,—
Od številke 34.5 do 39 din 199,—

129

2405—66115
Udobni ženski polčevlji iz črnega ali rumenega boksa, s pentljo iz krokodilove kože na nartu.

369

9679—64728
Elegantni moški visoki čevlji iz finega telečjega boksa s kožnimi podplati in petami.

169

3935—64618
Izdržljivi ženski čevlji iz govejega boksa z močnimi kožnimi podplati in nizkimi petami. Odlični za štrpae.

Praktične in tople moške gamaše.
Cena din 29,—, 49,—

169

4267—69004
Visoki moški čevlji z močnimi gumijastimi podplati in petami, kombinirani z usnjem iz gumiranega platna. Služijo odlično za težka dela.

NAŠE NOVE GUMIJASTE IGRRAČKE
SO TAKO LEPE, LAHKE IN PRAKTICNE, DA RAZVESELE
VSakeGA OTROKA!
CEVLJEM DARUJTE TUDI IGRRAČKE

Bata